

KERKENVISIE

Uden

Boekel

Odiliapeel

Venhorst

Volkel

Zeeland

Parochie **Sint Petrus**

Uden - Boekel - Odiliapeel - Venhorst - Volkel - Zeeland

KERKENVISIE

UDEN BOEKEL ODILIAPEEL VENHORST VOLKEL ZEELAND

KERKENVISIE PAROCHIE SINT PETRUS

SAMENVATTING Probleemstelling

4

INLEIDING

10

1 KERKENVISIE

12

1.1 Wat is een kerkenvisie

12

1.2 Waarom een kerkenvisie bij de Sint Petrus parochie

13

1.3 Afbakening

13

2 AFWEGINGSKADER

14

2.1 Algemene scenario's m.b.t. toekomst kerkgebouw

14

2.2 Afweging vanuit parochiaal perspectief op kerkgebouwen

15

2.3 Juridische kaders

18

2.4 Samenhang met beleidsdocumenten en plannen

19

3 ORGANISATIE KERKENVISIE

20

3.1 Visie op het traject

20

3.2 Organisatie structuur

21

3.3 Parochiebestuur als initiatiefnemer en beslisser

22

3.4 Klankbordgroepen per parochiekern rond kerkgebouw

22

3.5 Haalbaarheidscan door team externe specialisten

23

3.6 De andere belangrijke partijen

23

4 DE PAROCHIE SINT PETRUS

24

4.1 Totstandkoming parochie

24

5. PARTIJEN AAN HET WOORD

26

5.1 Pastoraal team

26

5.2 Parochiebestuur

28

5.3 Klankbordgroepen

28

5.3.1 Het kerkgebouw van Odiliapeel

29

5.3.2 Het kerkgebouw van Venhorst

34

5.3.3 Het kerkgebouw van Volkel

38

5.3.4 Het kerkgebouw van Boekel

41

DEEL A

KERKENVISIE EN DE
PAROCHIE SINT PETRUS

DEEL B

DE VERSCHILLENDE
PARTIJEN AAN HET WOORD

DEEL B

DE VERSCHILLENDE
PARTIJEN AAN HET WOORD

5.3.5 Het kerkgebouw van Uden	50
5.3.6 Het kerkgebouw van Zeeland	56
5.4 Gemeenten	62
5.5 Bisdom	64
5.6 De provincie Noord-Brabant	65
5.7 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	65

6 QUICKSCAN HAALBAARHEIDONDERZOEK 66

6.1 Hoofdconclusie onderzoekers	66
6.2 Conclusie per kerk	66

BIJLAGEN

BIJLAGE I: GEGEVENS OVER DE KERKDORPEN	68
Aantal inwoners per kerkdorp	68
Aanwezige faciliteiten in de kerken	68
Ontbrekende faciliteiten	69
Belangrijke lokale ontwikkelingen	69
BIJLAGE II: GESCHIEDENIS KERKGEBOUWEN	70
BIJLAGE III: RIJKSMONUMENTALE BESCHRIJVING	72
BIJLAGE IV: BOUWKUNDIGE BESCHRIJVING	75
BIJLAGE V: STAAT VAN ONDERHOUD	76
BIJLAGE VI: VIGEREND BESTEMMINGSPLAN	77
BIJLAGE VII: DEELNEMENDE PAROCHIANEN	78
BIJLAGE VIII: FINANCIËLE SITUATIE	82

SAMENVATTING PROBLEEMSTELLING

Landelijk neemt het aantal ingeschreven RK gelovigen en het aantal RK kerkgangers af. Ook bij de Sint-Petrus parochie zien we een dalende trend in het aantal ingeschreven parochianen, het aantal kerkbezoekers en de deelname aan de sacramenten. Alle 6 kernen binnen de parochie kennen een vergelijkbare trend in de terugloop.

Als gevolg hiervan nemen ook de inkomsten voor de Sint-Petrus parochie af. Hierdoor ontstaat een tekort op de exploitatierekening. Anders gezegd: meer uitgaven dan inkomsten. Dus teert de parochie noodzakelijkerwijs in op het vermogen.

Het bij de start van de gefuseerde parochie bestaande nadelige exploitatiesaldo van € 250.000,-- is mede door een stringent bezuinigingsbeleid en ondanks de economische crisis en dalende inkomsten (van parochianen en beleggingen) inmiddels teruggebracht tot even boven € 100.000,--. Desondanks kan het interen op vermogen niet onbeperkt doorgaan en moet er dus worden ingegrepen.

Daarnaast speelt het probleem van de personele bezetting. Dat geldt zowel voor het aantal vrijwilligers als de bezetting van het pastorale team in de parochie. Door de dalende trend in aantal parochianen en kerkbezoekers neemt ook het aantal vrijwilligers af. Vrijwilligers die onmisbaar zijn voor het draaiende houden van de parochie, vieringen en ondersteunende taken. Van een andere orde is het tekort aan priesters binnen het bisdom (en landelijk). Invulling van een vacature bij het pastorale team is steeds moeilijker te realiseren. De instandhouding van het aantal vieringen en alle pastorale zorg wordt door een krimpende personele bezetting steeds problematischer.

KERKENVISIE:

AANZET TOT EEN STRATEGIE

Bovenstaande ontwikkelingen zijn belangrijke redenen voor het parochiebestuur om kritisch te kijken naar de toekomst van de parochie in het algemeen en meer specifiek naar de toekomst van de kerkgebouwen. Deze kerkenvisie is een aanzet naar de toekomst en een strategie hoe met de kerkgebouwen om te gaan, gegeven de beschreven problematiek.

Gezocht wordt naar oplossingen op twee niveaus:

- Vind een goede oplossing voor één specifiek kerkgebouw in één kern.
- Vind een goede oplossing (financieel en personeel) voor de parochie als geheel.

Een goede oplossingsstrategie zal altijd moeten bijdragen aan een oplossing op beide niveau's.

TOTSTANDKOMING KERKENVISIE

Het parochiebestuur van Sint-Petrus is juridisch eigenaar van de kerkgebouwen en daarmee eerst verantwoordelijke als het gaat om de toekomst. Het bestuur van de Sint-Petrus heeft gekozen voor een bottom-up benadering waarbij per kerkdorp klankbordgroepen zijn geïnstalleerd bestaande uit zowel parochianen als niet-parochianen.

Het bestuur is zich ervan bewust, dat als het gaat om de toekomst van kerkgebouwen, dit een thema is dat niet alleen parochianen raakt maar ook een bredere gemeenschap rondom een kerkgebouw. Een gemeenschap die hetzelfde kerkgebouw vanuit verschillende perspectieven beziet. De meeste van deze perspectieven zijn vaak met veel emotie omgeven. Om recht te doen aan deze gevoelens wil het parochiebestuur anderen de ruimte bieden om mee te denken over de toekomst van het kerkgebouw.

Bovendien is het parochiebestuur zich ervan bewust dat voor het vinden van oplossingen hulp van buitenaf noodzakelijk is. De complexiteit van de opgave maakt dat het niet langer reëel is te verwachten dat de parochie het probleem binnen de eigen gemeenschap oplost. Het bestuur voelt

zich hierbij gesteund in dit besef door de maatschappelijke ontwikkeling waarbij de rijksoverheid het probleem van de kerkgebouwen onderkent en actief beleid voert om het probleem in gezamenlijkheid op te lossen. Het rijk moedigt actief gemeenten aan om een kerkenvisie op te stellen. Ook de provincie is bij dit proces betrokken. Kortom het is/wordt een probleem van parochie, bisdom, gemeente, provinciale- en Rijksoverheden. Kerkgebouwen die aan de eredienst worden onttrokken kunnen alleen worden overgedragen als er (markt)partijen zijn die bereid zijn het gebouw over te nemen en er zorgvuldig mee om te gaan. In de afgelopen twee jaar heeft de parochie geïnvesteerd in een proces om te komen tot een kerkenvisie. Zes kerkgebouwen in zes verschillende kernen. Per kerkgebouw/kern zijn klankbordgroepen gevormd. Zo is geïnventariseerd wat in de kernen leeft ten aanzien van het kerkgebouw. Tevens is aan de klankbordgroepen gevraagd om toekomst scenario's op te halen voor het kerkgebouw. De aangedragen scenario's zijn gescand op haalbaarheid door een team externe deskundigen.

DE KERKGEBOUWEN

De parochie Sint Petrus is eigenaar van zes grote kerkgebouwen gelegen in 6 verschillende kernen, te weten: Boekel, Odiliapeel, Uden, Venhorst, Volkel en Zeeland, en in 3 verschillende gemeenten (Boekel, Uden en Landerd). M.u.v. de kern Uden betreft het ligging in een dorpse context met minder dan 10.000 inwoners. Alle kerkgebouwen zijn centraal gelegen in de kern. Ontsluiting in de kern is over het algemeen goed.

De kerkgebouwen verschillen sterk in bouwkundige structuur, architectuur en aantal zitplaatsen. 5 kerken zijn rijksmonument, alleen de kerk in Venhorst is gemeentelijk monument. De kerk van Odiliapeel betreft één van de weinige na-oorlogse monumenten. De staat van onderhoud van de kerken is goed tot redelijk.

De kerken van Zeeland en Odiliapeel beschikken over een naastgelegen begraafplaats. De kerken van Boekel en Venhorst staan op percelen met rondom veel ruimte. Bij Uden en Volkel is vrijwel geen beschikbare ruimte op het perceel. Ook bij de kerk van Volkel hoort een begraafplaats maar deze ligt niet direct naast de kerk.

Pastorieën: Boekel = verhuurd; Venhorst = leegstaand; Zeeland = verhuurd; Uden = bewoond door pastoor; Odiliapeel = verhuurd; Volkel: is verkocht, echter kleine ruimte mag worden gebruikt als parochie-inloop.

H. Jozefkerk, Venhorst: is geen rijksmonument (wel gemeentelijk); relatief eenvoudige bouwkundige opzet; naastgelegen pastorie (eigendom parochie) is leegstaand; groot perceel. Deze eigenschappen maken dat deze kerk een behoorlijk ontwikkel-potentieel heeft. De ligging van de kerk in de kleine kern Venhorst, niet in de directe nabijheid van een grotere stad of een recreatief interessant gebied heeft een negatief effect op de ontwikkelpotentie en daardoor ook op de vastgoedwaarde.

Heilige Kruisvindingkerk, Odiliapeel: is een na-oorlogs Rijksmonument en een schaars voorbeeld van een Bosscheschool-kerk. Aanpassingen aan het gebouw zullen vanuit monumentaal perspectief gezien gevoelig liggen. Het gebouw kent een aantal problemen vanuit zijn oorspronkelijke bouwkundige opbouw waar momenteel aan gewerkt wordt. De kerk ligt in een kleinere kern waar in alle gangbare functies voorzien is. Een deel van de begraafplaats is wellicht om te vormen tot percelen voor woningbouw.

Sint Petruskerk, Uden: Gelegen in het centrum van Uden. Eyecatcher van Uden onder andere door koepel en twee torens. Grootste kerk van de zes kerken van de parochie. Ontwikkelruimte rond kerk is zeer beperkt. Flink aantal parkeerplaatsen rondom de kerk. Naast de kerk ligt een grote monumentale pastorie. Beide hebben de status van Rijksmonument evenals de daarbij behorende H. Hart-beeldengroep. Tegenover de kerk ligt het moderne parochiecentrum. De kerk vertoont veel overeenkomsten met de onlangs herbestemde Sint Petruskerk in Vught (zie foto bladzijde 55).

Sint Agathakerk, Boekel: centrale ligging in de kern Boekel, met behoorlijk lege ruimte op perceel. Naastgelegen pastorie is verhuurd. Als dorpskerk is het een relatief grote rijksmonumentale kerk. In de kern Boekel is in alle gangbare functies voorzien.

Antonius Abt kerk, Volkel: centraal gelegen in Volkel. Rondom weinig ontwikkelruimte. rijksmonumentale kerk. Weinig daglichttoetreding en daardoor uit zichzelf relatief donkere kerk. In de kern Volkel zijn in alle gangbare functies voorzien.

Uden

Jacobus de Meerdere kerk, Zeeland: gelegen aan de centrale weg door het dorp. Het is een driebeukige, basilicale kerk met transept en tevens Rijksmonument. Op het perceel is een begraafplaats aanwezig. Voor het kerkgebouw liggen een aantal parkeerplaatsen van de parochie.

KLANKBORDGROEP: WAT LEEFT ER IN DE KERN TEN AANZIEN VAN HET KERKGEBOUW?

Het proces van de klankbordgroepen geeft een beeld over de mate waarin de toekomst van de kerk leeft in de verschillende kernen.

In Boekel en Zeeland kregen de klankbordgroepen een hoge respons op hun activiteiten (informatie-avonden en enquêtes). De klankbordgroepen van Odiliapeel, Venhorst en Volkel zagen, ondanks aanzienlijke inspanning van de klankbordgroep, minder respons op hun activiteiten.

Omdat de kern Uden veel groter is, is het lastiger een vergelijking te maken met de andere kernen. De respons op de enquête in Uden was in absoluut aantal gezien aanzienlijk.

Een echte conclusie is hier niet aan te verbinden maar (Uden buiten beschouwing gelaten) lijkt het er op dat het thema meer leeft in de kernen Zeeland en Boekel dan in de andere drie.

KLANKBORDGROEPEN: SCENARIO'S

Alle klankbordgroepen vinden dat in elke kern ruimte moet blijven voor vieringen, of dit in het kerkgebouw kan blijven wordt beïnvloed door veel (externe) factoren. Hierbij kan men denken aan de zienswijzen van parochiebestuur, bisdom, gemeenten en Rijksoverheden. Ook opteren alle klankbordgroepen voor een scenario van nevenbestemming. Een deel van de kerk blijft (vooralsnog) in de eredienst en een ander deel van de kerk wordt herbestemd. De gewenste nevenfunctie verschilt per kern.

Klankbordgroep Odiliapeel:

- Kerkelijke functie: op het priesterkoor.
- Afscheiding: middels glazenwand of met textiel (gordijn)
- Nevenfunctie: multifunctionele ruimte. Deel van de dagkapel en ruimte onder de toren fysiek afscheiden en beschikbaar maken als Mariakapel die door extra buitendeur te benaderen is.

Klankbordgroep Venhorst:

- Gemeenschap vindt kerkgebouw beeldbepalend voor Venhorst en wil exterieur (zeker aanzicht van Sint-Josephplein) niet veranderen.
- Kerk of een deel hiervan zolang mogelijk in eredienst houden.
- Kerkfunctie: meerdere opties; in de dagkapel, of een afgescheiden deel van de oorspronkelijke kerk.
- Nevenfunctie: klankbordgroep geeft voorkeur aan high/low care hospice maar staat open voor scenario's van derden.
- Gewenste eindbestemming indien de kerk uit eredienst gaat: maatschappelijke functie en deel van de pastorietaan behouden als groene long.
- Inrichting van tuin voor andere functie ligt gevoelig.

Klankbordgroep Volkel:

- Kerk in eredienst houden zolang als gewenst.
- Neven- en herbestemming wordt door klankbordgroep als complex ervaren. Kerkgebouw kent in zichzelf veel beperkingen voor functieverandering. In de kern van Volkel is in de meeste functies reeds voorzien.
- De klankbordgroep concludeert dat 'mottenballen variant' de beste variant is. Laat het gebouw (misschien zelfs een aantal jaren) leeg staan tot dat er aan monumentale regelgeving iets verandert of dat er tussentijds toch een bestemming wordt gevonden.

Klankbordgroep Boekel:

- Kerkelijk functie: op priesterkoor, afgescheiden door een glazenwand die te openen is.
- Nevenbestemming: middengedeelte van kerkgebouw een multifunctionele invulling. Banken verwijderen. Grotere bijeenkomsten zoals uitvaarten, afscheidsbijeenkomsten en evenementen.
- Aanvullend: klankbordgroep wil de pastorie omvormen tot (low care) hospice. Het hospice moet extra middelen genereren voor de instandhouding van het kerkgebouw.

Klankbordgroep Uden:

- Kerkelijk functie: behoud kerkelijke hoofdfunctie
- Nevenbestemming: kerk segmenteren en multifunctioneel gebruiken. Culturele, maatschappelijke en muzikale evenementen die niet in strijd zijn met de kerkelijke functie. Aanvullend kerk gebruiken voor burgerlijke huwelijken en uitvaarten. In één van de zijkapellen een columbarium inrichten.
- Aanvullend: comfort (verder) verbeteren. Daarmee aantrekkelijker maken voor multifunctioneel gebruik en kerkbezoek.
- Pastorie verkopen.

Klankbordgroep Zeeland

- Kerkelijke functie: voorlopig continueren.
- Nevenbestemming: Scenario 1 'bouwkundige afscheidingen zodat ruimtes voor nevenbestemming ontstaan'. Scenario 2: volledige herbestemming tot 'uitvaartcentrum'.
- Aanvullend: kijk naar mogelijkheden voor extra inkomsten. Crowdfunding in de gemeenschap; hogere huuropbrengst pastorie; onderzoek de juridische consequenties van scenario 'kerkgebouw laten vervallen'.

Het werk van de klankbordgroepen had als neven-effect dat zich op een aantal plekken 'geïnteresseerden' gemeld hebben. In het ene geval serieuzer dan het andere. Maar het levert kansen op.

HAALBAARHEIDSCAN

Door de klankbordgroepen zijn scenario's aangereikt. Deze scenario's zijn door de werkgroep voorgelegd aan een team van externe experts die een haalbaarheid scan hebben uitgevoerd naar de scenario's. Het uitvoeren van een echt haalbaarheidsonderzoek is in dit stadium niet zinvol.

De onderzoekers hebben in alle 6 gevallen gerekend met verwervingskosten van € 0,-. Niet als reëel gegeven maar om te voorkomen dat het gesprek over de haalbaarheid vertroebeld zou worden met discussies over de marktwaarde van het kerkgebouw. Waar noodzakelijk en mogelijk is gerekend met extra opbrengsten uit onroerend goed (uit verkoop percelen, uit verkoop pastorie) ter dekking van investeringskosten.

De haalbaarheidscans maken duidelijk dat de financiële haalbaarheid van de aangedragen scenario's voor nevenbestemming niet eenvoudig zijn. Er zijn aanzienlijke subsidies nodig om te voorzien in de onrendabele top opdat reële huur gevraagd kan worden voor nevengebruik en er dus een duurzame business case ontstaat.

BEPERKINGEN

De mogelijkheden voor nieuwe functies voor kerkgebouwen zijn beperkt. Er zijn meerdere oorzaken aan te wijzen:

- 5 van de 6 kerkgebouwen liggen in een dorpse context. Functies die wel gevraagd zijn in stedelijk context worden hier niet gezocht.
- In de dorpen is in de meeste functies voorzien. Er zijn nog weinig functies die nog onderdak zoeken.
- 5 van de 6 kerkgebouwen zijn Rijksmonumentaal. Dat beperkt de transformatieruimte.
- Wonen is een vastgoedfunctie die over het algemeen een hogere waarde oplevert. Sloop en dan woningbouw realiseren is echter geen optie omdat we te maken hebben met 5 Rijksmonumenten. Het alternatief, aanpassen van het kerkgebouw door het inbouwen van een woningfunctie (even los van de vraag of die gewenst is vanuit de oorspronkelijke functie) is vrijwel geen optie. De investeringen die dit vraagt hebben een negatief effect op verhuur-

en verkoopprijs. Deze staan dan niet meer in verhouding tot het aanbod in de directe omgeving. De woningen zouden daarmee onverkoopbaar/onverhuurbaar worden.

GRONDHOUDING GEMEENTEN

De kerk van Zeeland ligt in gemeente Landerd, de kerken van Uden, Volkel en Odiliapeel liggen in de gemeente Uden en de kerken van Venhorst en Boekel liggen in de gemeente Boekel.

De colleges van de drie gemeenten is gevraagd om hun houding ten aanzien van de kerkenvisie. Alle drie benoemen ze randvoorwaarden zoals maatschappelijk draagvlak, respecteren van monumentale waarden en wet- en regelgeving in het algemeen. Er zijn subtiele verschillen in hun opstelling.

Twee van de drie geven beperkingen aan als het gaat om concurrentie met het dorpshuis of andere maatschappelijke functies in gemeentelijke accommodaties. Alle drie geven op voorhand ongevraagd aan geen middelen beschikbaar te hebben.

OVERIGE ONTWIKKELINGEN

- De Rijksoverheid heeft aandacht voor de problematiek rond kerkgebouwen in Nederland. Zij moedigt gemeenten aan om kerkenvisies op te stellen/te faciliteren. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) heeft inhoudelijk bijgedragen en volgt deze kerkenvisie.
- De provincie Noord-Brabant erkent de problematiek van de vrijkomende kerken. Zij neemt actief deel in het platform vrijkomende kerken (hierin is ook het bisdom vertegenwoordigd). Zij heeft dit traject mede gesubsidieerd en volgt geïnteresseerd de ontwikkelingen bij de Sint Petrusparochie.
- De Pauselijk culturele raad heeft eind november 2018 de Guidelines 'decommissioning and ecclesial reuse of churches' gepubliceerd. Hierin is aandacht voor de problematiek van toenemende leegstand van kerken en de daarbij behorende problematiek.
- Duurzaamheid. Bij het zoeken naar oplossingen zal rekening gehouden moeten worden met de toenemende noodzaak om duurzaam met ons erfgoed om te gaan. Dit sluit tevens aan met een eerdere oproep van de paus in zijn encycliciek Laudate Si.

Volkel

Venhorst

KERKENVISIE

INLEIDING

Voor u ligt de kerkenvisie van de Sint Petrus parochie uit Uden. Deze visie gaat over de toekomst van zes kerkgebouwen van de Sint-Petrus Parochie: Boekel, Odiliapeel, Uden, Venhorst, Volkel en Zeeland. Het is een tussenresultaat in een proces waarbij de parochie haar vastgoedportefeuille toekomstbestendig maakt. De dalende inkomsten, het teruglopende kerkbezoek, de onderbezetting van het pastorale team en de afname van het aantal vrijwilligers als gevolg van de vergrijzing maakt het noodzakelijk om een heroverweging te maken. Het doel is een sluitende financiële exploitatie mogelijk te maken en in de parochie de pastorale zorg op langere termijn te waarborgen. Naast het belang van het voortbestaan van de parochie gaat het over de toekomst van de kerkgebouwen als zodanig; of ze nu in handen blijven van de parochie of niet.

Het document kerkenvisie geeft een op feiten gebaseerd overzicht van de kerkgebouwen van de parochie, de financiële en personele situatie en van de standpunten van partijen die op enigerlei wijze betrokken zijn bij de kerkgebouwen.

HET DOCUMENT BEVAT DRIE DELEN:

Deel A gaat over de probleemstelling, doelstelling, aanpak en het fenomeen kerkenvisie

Deel B verwoordt de standpunten van partijen.

Bijlagen In de bijlagen staat de feitelijke situatie van de kerkgebouwen in hun omgeving beschreven. In de bijlagen staat ook een beschrijving van de financiële situatie rond elk kerkgebouw.

Deze kerkenvisie is tot stand gekomen door de inzet van talloze mensen die in hun vrije tijd hebben bijgedragen. Het parochiebestuur is allen zeer erkentelijk voor hun inzet.

Odiliapeel*Uden*

Colofon

De werkgroep Kerkenvisie

Sint Petrusparochie bestaat uit:

Henk van Thiel
Herman Schaepman
Noud van der Heijden
Peer Dekkers
Cor van Doren
Jan Lucius
Tjeu van Ras
Jasper van Deurzen (projectleider)
Noortje Schrover (secretariaat)

Vormgeving: Van Gerwen Reclame

Druk: Drukkerij Wihabo

Oplage: 200 stuks

DEEL A:

1 KERKENVISIE EN DE PAROCHIE SINT PETRUS

In deel A gaan we in op wat de kerkenvisie is, het afwegingskader en de organisatie rondom de kerkenvisie. Anders gesteld, de opgave c.q. de probleemstelling voor de parochie en achtergrondinformatie over de parochie.

1 KERKENVISIE

In paragraaf 1.1 'Wat is een kerkenvisie' gaan we in op het fenomeen kerkenvisie. Er zijn al verscheidene kerkenvisies gemaakt in Nederland. Zij verschillen sterk qua bedoeling en inhoud.

In paragraaf 1.2 'Doelstelling kerkenvisie' gaan we in op kerkenvisie op wat deze kerkenvisie betekent voor de Petrusparochie. De kerkenvisie is een middel om een doel te verwezenlijken en geen doel op zich.

In paragraaf 1.3 'afbakening' is aangegeven wat de onderwerpen zijn in deze kerkenvisie.

1.1 WAT IS EEN KERKENVISIE

Op 12 maart 2018 presenteerde de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mr. drs. Ingrid van Engelshoven (D66) de plannen van het kabinet m.b.t. cultuur in de vorm van een cultuurbrief en het plan 'Cultuur in open samenleving'.

In dit plan wordt het volgende gezegd: *"Het kabinet heeft hierbij speciale aandacht voor monumentale kerken. Het rijk wil gemeenten aanmoedigen kerkenvisies op te stellen om gezamenlijk te kunnen besluiten waar we bij ons religieus erfgoed op in gaan zetten."*

Dit toont hoe actueel 'kerkenvisies' zijn.

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) heeft cultuurhistorica Welmoed Wijmans onder-

zoek laten doen naar kerkenvisies waarvan de resultaten in januari 2015 werden gepubliceerd als *'Kijk op kerken, een onderzoek naar kerkenvisies'*. In dit onderzoek werd de volgende definitie van een kerkenvisie gehanteerd: *'Een document dat op basis van een inventarisatie van en een analytisch onderzoek naar een bepaald kerkenbestand een realistisch toekomstperspectief schetst voor het religieus erfgoed in een bepaalde stad of regio.'*

In het onderzoek zijn alle toen bekende kerkenvisies bestudeerd. De onderzoekster kwam tot de conclusie dat, hoewel een flink aantal documenten volgens bovenstaande definitie onder de noemer kerkenvisie vallen, ze sterk verschillen qua vorm en inhoud van elkaar:

- Het aantal beschouwde kerken per kerkenvisie varieert van een paar tot meer dan honderd;
- De categorieën kerken die in beschouwing werden genomen varieerden van bijv. alleen monumentale panden of alleen na 1970 gebouwde kerken;
- De selectiecriteria waren niet gelijklopend.

In Nederland zijn dus reeds meerdere kerkenvisies gemaakt. Het initiatief voor een kerkenvisie kan komen van verschillende partijen. Om een aantal voorbeelden te geven:

- Provinciaal: de provincie Friesland heeft in 2009 de bouwkundige en functionele situatie van de ca. 770 kerkgebouwen in kaart gebracht en op basis daarvan een aanpak ontwikkeld.
- Gemeentelijk: de gemeente Bergen op Zoom heeft via een kerkenvisie onderzocht of er voor

de vele grote Rooms Katholieke kerken die met leegstand werden bedreigd een nieuwe functie gevonden kon worden.

- Gezamenlijk: in Arnhem heeft het kerkbestuur met de parochianen, de gemeente, de provincie Gelderland en de RCE samengewerkt aan de vervreemding van vijf kerken en zeven andere gebouwen.

Kerkenvisies zijn er in verschillende vormen en kunnen door verschillende partijen geschreven worden. Het is goed te beseffen dat elke kerkenvisie uniek is.

1.2 WAAROM EEN KERKENVISIE BIJ DE SINT PETRUS PAROCHIE

In deze paragraaf beschrijven we de doelstelling en het beoogde gebruik van de kerkenvisie van de Sint Petrus parochie. Bij deze kerkenvisie was het de parochie die het initiatief nam tot het opstellen van een kerkenvisie.

Doelstelling van het kerkenvisie-proces van de parochie Sint Petrus:

Het kunnen maken van goede keuzes ten aanzien van de toekomst van de zes kerkgebouwen van de Sint Petrus parochie.

Het parochiebestuur bereidt zich voor op de keuzes die het moet maken over toekomstig gebruik van kerkgebouwen. De kerkenvisie is een document dat een bijdrage levert aan een zo goed mogelijke beeld- en oordeelsvorming t.a.v. de toekomst van de kerkgebouwen. Op basis hiervan kan het parochiebestuur als juridisch eigenaar zijn verantwoordelijkheid nemen en een onderbouwd besluit nemen.

Daarbij wordt het belang van de parochie en het belang van de kerkgebouwen in de kernen waar deze gebouwen staan afgewogen.

De volgende problemen spelen daarbij een grote rol:

- De exploitatie- en onderhoudskosten kunnen niet meer volledig worden betaald uit de bijdragen van de parochianen en de rendementen op de bezittingen;
- Het priestertekort leidt er toe dat niet altijd in alle parochiekerken een wekelijkse eucharistieviering kan plaatsvinden.
- De vergrijzing van de leden van de parochie leidt ertoe dat op termijn niet meer voldoende

vrijwilligers beschikbaar zijn om de kerkgemeenschap volwaardig te laten functioneren.

Hoewel de oorzaak van de problemen financieel en pastoraal van aard is, zal afweging over de toekomst van de kerkgebouwen breder moeten zijn dan alleen financieel en personeel. Een verantwoorde keuze is niet alleen in het belang van de parochie als geheel, maar ook in het belang van de lokale gemeenschap. Andere aspecten en belangen worden derhalve ook meegewogen (zie ook §3.4). De toekomst van een kerkgebouw is een multidisciplinair onderwerp. Er zijn zeer veel aspecten die gewogen moeten worden: (cultuur) historisch, architectonisch, bouwkundig, ruimtelijk, leefbaarheid, Nederlandse wetgeving maar ook kerkelijk recht, monumentale aspecten, veiligheid, organisatorisch, etc.

In deze kerkenvisie is er naar gestreefd om de verschillende aspecten zo duidelijk mogelijk in beeld te brengen. Met name de bijlagen bevatten veel feitelijke informatie. Daarnaast is er naar gestreefd om de meningen van de verschillende partijen zo goed mogelijk te verwoorden. Deze zijn terug te vinden in deel B.

1.3 AFBAKENING

De kerkenvisie heeft betrekking op gebouwen en percelen, niet op het instituut kerk. Wat betreft gebouwen gaat het primair om de kerkgebouwen binnen de kernen: Boekel, Odiliapeel, Uden, Venhorst, Volkel, Zeeland. De toekomst van de naastgelegen pastorieën en mogelijkheden op de percelen zijn vaak wel meegenomen in het denken over de toekomst. Vanzelfsprekend spelen de bij sommige kerkgebouwen gelegen begraafplaatsen een rol in de afwegingen.

Het instituut kerk is niet het onderwerp van deze kerkenvisie. Wat wel ter sprake zal komen is de locatie en frequentie van de vieringen. Dat heeft immers een directe relatie met het personele deel van het probleem. Wat meespeelt in de afweging is of het kerkgebouw een religieuze functie blijft behouden of dat het kerkgebouw aan de eredienst onttrokken wordt. De planning van de verschillende vieringen was geen onderwerp in deze kerkenvisie.

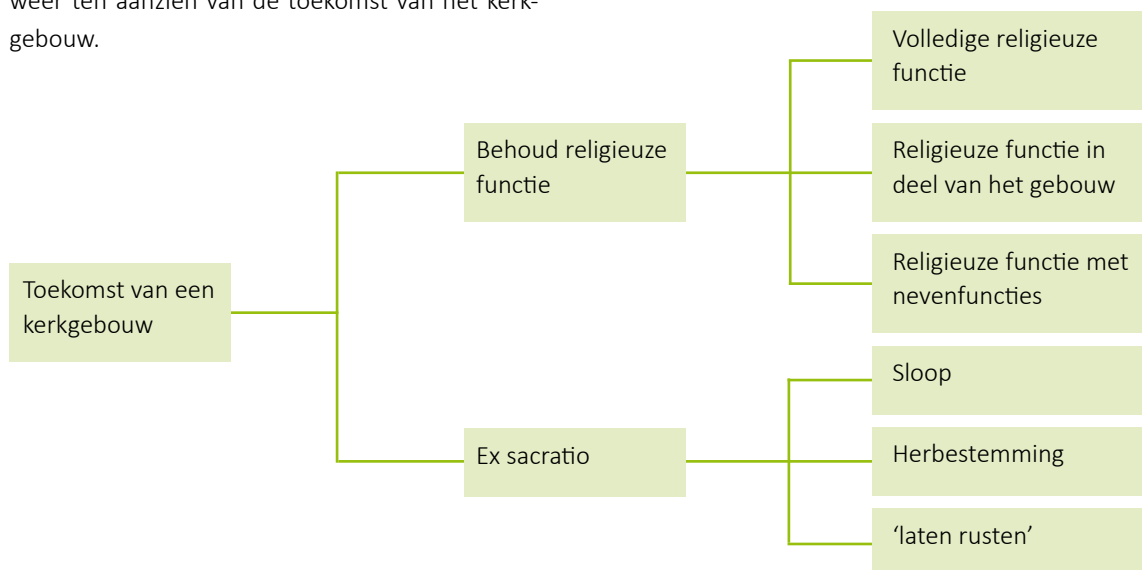
2 AFWEGINGSKADER

Het tweede hoofdstuk duidt aan hoe de afweging gemaakt wordt. Via algemene scenario's (§2.1) die mogelijk zijn voor behoud van een kerkgebouw, gaan we naar de afweging vanuit de parochie (§2.2). Immers, deze kerkenvisie is een initiatief van de parochie. Voor een goed begrip is het belangrijk de lezer mee te nemen naar deze invalshoek.

§2.3 gaat over de juridische kaders voor deze kerkenvisie. Deze kaders hebben invloed op de mogelijke oplossingen. Daarom worden ze hier geduid. Hetzelfde geldt voor het vigerend beleid van de gemeentelijke-, rijks- en kerkelijke overheden en de plannen die hier van toepassing zijn. Deze worden benoemd in § 2.4.

2.1 ALGEMENE SCENARIO'S M.B.T. TOEKOMST KERKGEBOUW

Onderstaand schema geeft mogelijke scenario's weer ten aanzien van de toekomst van het kerkgebouw.

Als het gaat over de toekomst van een kerkgebouw zijn dit de scenario's op hoofdlijnen:

- 1) Het kerkgebouw houdt een volledig religieuze functie: zoals het was of door religieuze functies te combineren, of door over te brengen naar een andere denominatie;
- 2) Een religieuze functie in een gedeelte van het kerkgebouw dat daartoe ter beschikking staat. Dat kan inhouden dat er erediensten worden

gehouden of dat de ruimte wordt gebruikt zonder vieringen, bijv. als Mariakapel.

- 3) Een religieuze functie met nevenfunctie: het kerkgebouw behoudt zijn religieuze functie, maar wanneer de kerk niet gebruikt wordt voor vieringen kan deze gebruikt worden voor andere functies. Die functies moeten dan wel 'passend' zijn bij het voortgezet religieus gebruik.

Behoudt een kerkgebouw geen religieuze functie meer, dan komen er andere scenario's in beeld. Het betekent dat de kerk aan de eredienst onttrokken wordt (Ex Sacratio):

- 4) Sloop: in Nederland zijn tal van voorbeelden van kerkgebouwen die gesloopt zijn nadat ze aan de eredienst onttrokken zijn. Architectuurhistoricus dr. Wies van Leeuwen publiceerde in 2017 het boek 'De verdwenen kerken van Noord-Brabant', een beschrijving van de circa 450 kerkgebouwen in Noord-Brabant die de afgelopen twee eeuwen verloren zijn gegaan. Als een kerkgebouw als monument is aangemerkt is overigens het risico van sloop kleiner, zeker als het een rijksmonument betreft.

- 5) Herbestemming. Een alternatief voor sloop is herbestemming. Het kerkgebouw krijgt een andere functie. Er zijn tal van voorbeelden te vinden van kerken die zo een andere bestemming hebben gekregen. Men moet echter beseffen dat een herbestemming tijd en inspanning kost. Het is een proces dat gepaard gaat met beperkingen die niet direct bij iedereen bekend zijn.
- 6) 'Laten rusten': daarmee wordt bedoeld dat men bewust de keuze maakt om het kerkgebouw te laten rusten, totdat een nieuwe bestemming is gevonden. Dus, even niets te doen, uitgezonderd het gebouw zodanig te prepareren dat het gedurende de rustperiode niet in verval raakt. 'Laten rusten' is dus iets anders dan een kerk die niet meer in gebruik is aan haar lot over te laten. Er zijn voorbeelden

van kerken die aldus meerdere decennia met rust zijn gelaten en uiteindelijk een nieuwe bestemming hebben gekregen.

Er zijn ook gecombineerde scenario's denkbaar, zo werd bijvoorbeeld de 'Onze Lieve Vrouw Geboorte kerk' in Halfweg slechts gedeeltelijk afgebroken.

2.2 AFWEGING VANUIT PAROCHIEEL PERSPECTIEF OP KERKGEBOUWEN

Omdat de verantwoordelijkheid voor de kerkgebouwen nu nog volledig ligt bij het parochiebestuur, willen we kort ingaan op dat perspectief. Gelet op zijn positie als juridisch eigenaar moet het bestuur de afweging maken.

Het parochiebestuur moet handelen omdat zich zowel een financieel als personeel probleem manifesteert. De parochie Sint Petrus gebruikt zes kerkgebouwen voor eucharistievieringen maar wordt door ontwikkelingen gedwongen om keuzes te maken.

Het streven van de parochie is om in elke kern een locatie te houden voor vieringen. Dat hoeft niet per sé in het kerkgebouw te zijn. Op het moment dat besloten wordt de kerkfunctie elders dan in het kerkgebouw onder te brengen ligt het voor de hand om de kerk aan de eredienst te onttrekken. Dan dient zich automatisch de vraag aan of de kerk nog langer eigendom moet blijven van de parochie. Dat ligt niet voor de hand.

Als het kerkgebouw niet langer eigendom blijft van de parochie dan zal de kerk vervreemd moeten worden. Dat is een lastig proces. Voor een kerkgebouw dat is aangemerkt als rijksmonument, of gemeentelijk monument, is niet zomaar een nieuwe eigenaar te vinden. Het feit dat alle zes parochiekerken een monumentale status hebben als rijks- of gemeentelijk monument brengt aanzienlijke beperkingen met zich mee.

Een kerkgebouw kent daarnaast ook bouwkundige beperkingen en de structuur van het gebouw maakt dat het niet zonder meer voor elke functie geschikt is, zoals bijv. als gevolg van de beperkte lichtinval. Ook vanuit kerkelijk recht gelden beperkingen ten aanzien van het toekomstig gebruik en niet elke functie is wenselijk.

Vanuit het oogpunt van verantwoord bestuur zal het parochiebestuur moeten letten op de continuïteit van de parochie. Afstoten van kerkgebou-

wen zal dus tot een verbetering van de financiële positie moeten leiden. Op deze wijze kan de parochie de voortzetting van vieringen in de overige kerken op een gezonde financiële basis mogelijk maken.

Vanuit het oogpunt van kerkelijk recht is het parochiebestuur gehouden aan de regels van de Rooms Katholieke kerk met betrekking tot de vreemding van vastgoed.

Het parochiebestuur moet besluiten welke rol het zelf op zich neemt bij het afstoten van een kerkgebouw. Die van verkoper, of opdrachtgever tot de verkoop? Ook verhuur is natuurlijk een optie, als zich een interessante kans zou aandienen. Dus afwegingen over de eigen rol. Maar het bestuur moet meer afwegen: verkoop je de opstal en houd je de ondergrond in erfpacht? Wat als de geschikte kandidaat koper daarmee zijn financiering niet geregeld krijgt omdat de bank het een te groot risico vindt? Hoe wordt een goede balans bereikt tussen een maatschappelijke functie, die goed past bij het karakter van het gebouw en draagvlak heeft bij de bevolking, en een commercieel scenario dat voldoende oplevert om langjarig een gezonde begroting te kunnen voeren.

Het zijn afwegingen die het parochie bestuur moet maken maar die lang niet altijd herkend worden in de gemeenschap die zich het lot van de kerk aantrekt.

2.2.1 FINANCIËLE AFWEGING

Hoewel de afweging zeker niet alleen financieel is, is dat wel een belangrijke factor. Voor een goed begrip lichten we deze daarom hieronder extra toe. Meer achtergrond informatie over de financiële situatie is te vinden in de bijlage van deze kerkenvisie.

Om te kunnen bepalen of de parochie de kosten voor beheer en onderhoud van een aantal kerkgebouwen kan blijven dragen is een goed inzicht in de exploitatiekosten en de inkomsten uit kerkbijdragen en rendement noodzakelijk. Enerzijds is inzicht noodzakelijk in de huidige situatie, de ontwikkeling van de begroting zonder ingrijpen, rekening houdend met een teruglopende kerkbijdragen. Anderzijds is het noodzakelijk inzicht in de kosten en opbrengsten te krijgen als het kerk-

gebouw een nevenfunctie krijgt of een volledige herbestemming krijgt en de te verwachten opbrengst als vastgoed, ondergrond of delen daarvan verkocht zouden worden.

Voor een goede afweging zal gekeken moeten worden naar mogelijkheden voor gehele of gedeeltelijke functiewijziging van het kerkgebouw. Daarbij wordt steeds gekeken naar de financiële situatie van de parochie als geheel.

In kleinere kernen liggen de kansen meestal in de gemeenschap zelf. Vijf van de zes kerkgebouwen van de Sint Petrusparochie liggen in kernen met minder dan 10.000 inwoners. Bij de kerkenvisie van de Sint Petrus parochie is er voor gekozen om te werken met klankbordgroepen. In elke kern met een kerkgebouw is een klankbordgroep geformeerd (dit wordt in §3.3 verder uitgelegd).

2.2.2 KERKBEZOEK

Het structureel teruglopende kerkbezoek en de gelijktijdige forse daling in de deelname aan de sacramenten is zorgwekkend en een adequaat antwoord hierop is nog niet gevonden. De grote uitdaging hierbij is de jongeren meer te betrekken bij de kerk, te beginnen bij toediening van de sacramenten.

Uit onlangs gepubliceerde KASKI cijfers van het bisdom Den Bosch blijkt uit onderstaande cijfers in vergelijking met de cijfers van 1987, een forse afname in de deelname aan de sacramenten.

Doop:	80 %
Eerste communie:	70 %
Vormsel:	84 %
Huwelijk:	94 %

Daarnaast werd bij de kerkelijke uitvaarten in het bisdom een afname met 48% gemeten.

Voor de de Sint Petrus parochie als geheel gelden de hieronder geplaatste cijfers:

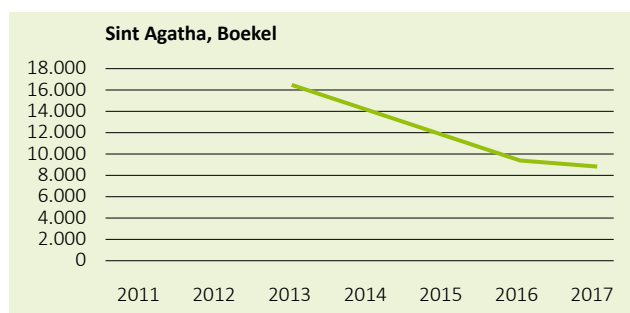
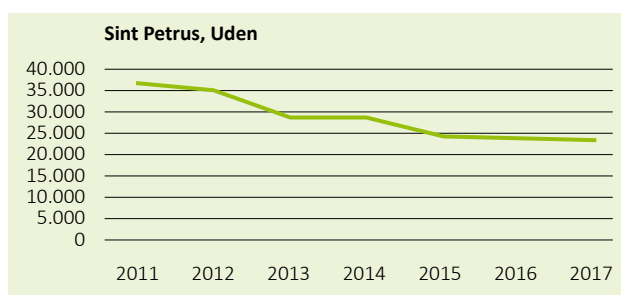
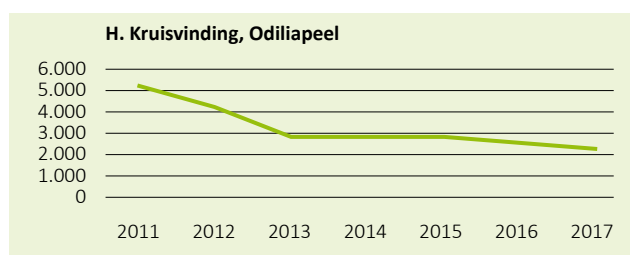
	2013	2014	2015	2016	2017
Dopen	62	61	44	48	40
1e Communie	219	155	250	53	90
Vormsel	77	56	36	19	15
Huwelijk	7	4	10	7	2
Uitvaart	127*	153*	135*	119*	112*
*Waarvan Crematie	36	36	51	43	35

Het landelijk kerkbezoek vertoont nog steeds een teruglopende tendens. Om inzicht te krijgen hoe dit zich in de Sint Petrus parochie manifesteert zijn in enkele parochiekernen tellingen gehouden. Voor zover dit het geval was zijn deze cijfers hieronder opgenomen. Voor de andere kernen is uitgegaan van het gemiddelde (waargenomen) kerkbezoek per weekend.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Boekel			16.375	13.988	11.554	9.354	8.996
Odiliapeel	5.114	4.204	2.762	2.767	2.784	2.493	2.156
Uden	36.835	34.961	28.703	28.456	24.548	24.347	23.842
Venhorst	*						
Volkel	*						
Zeeland	*						

Gemiddeld aantal kerkgangers per jaar

*) Van Venhorst, Volkel en Zeeland zijn geen exacte aantallen bijgehouden. Het terugloop in kerkbezoek is echter vergelijkbaar met het verloop in de kernen Boekel, Odiliapeel en Uden.

Hierbij moet worden opgemerkt dat naast de structurele terugloop in het kerkbezoek, de afgelopen jaren ook andere factoren een rol hebben gespeeld, zoals een vermindering van het aantal vieringen en wijzigingen in de aanvangstijden mede als gevolg van het priestertekort. Samenvattend zorgelijke cijfers en daardoor een van de argumenten om te zien naar de toekomst van de kerkgebouwen al dan niet in samenhang met herbestemming.

2.2.3 PERSONELE AFWEGING

Naast de financiële problematiek speelt tegelijkertijd de problematiek van de personele bezetting die beoordeeld moet worden. Er is een tekort aan priesters binnen het bisdom. Invulling van een vacature in het pastorale team is moeilijk te realiseren. De instandhouding van het aantal vieringen en alle pastorale zorg komt op steeds minder schouders te liggen. Dit aspect speelt mee in de afweging van de toekomst van de kerkgebouwen. Onderstaande tabel geeft een actueel beeld van de leeftijdsopbouw binnen het pastorale team.

<i>Functie</i>	<i>geboortedatum</i>	<i>datum in dienst</i>
Pastoor	25-02-1965	01-09-2017
Diaken	26-08-1955	01-01-2001
Diaken	23-01-1954	01-08-2011

Beide diakens zullen waarschijnlijk binnen afzienbare tijd met pensioen gaan. Dit zal voor de pastorale zorg waarschijnlijk een grote aderlating betekenen omdat een adequate 1 : 1 opvolging nauwelijks te verwachten is. Het is niet uitgesloten dat dit consequenties gaat hebben in de wijze van pastorale zorgverlening. Ook financieel gezien zal dit consequenties hebben.

In de personele sfeer speelt ook de beschikbaarheid van vrijwilligers mee en de mate waarin die bijdragen aan het draaiend houden van de parochie. Ook hier is sprake van een afname. Daarbij moet wel worden aangegeven dat dit verschilt per kern.

2.3 JURIDISCHE KADERS

Wie aan de slag gaat met toekomst van een kerkgebouw krijgt te maken met juridische kaders. In deze paragraaf zetten we ze op een rij. Het gaat hierbij om Europees, Nederlands en kerkelijk (canoniek) recht. Deze rechtsregels leggen kaders op. Daarom is het goed er weet van te hebben.

- Europees recht:

De verdragen van Malta (archeologie) en Granada. Art. 11 van dit laatste verdrag stelt *'rekening houdend met de archeologisch en historische aard van het erfgoed, verplicht iedere lidstaat zich tot het bevorderen van a) het gebruik van de beschermde goederen, rekening houdend met de behoefte van het hedendaagse leven; en b) het zodanig aanpassen van oude gebouwen dat die voor nieuwe doeleinden kunnen*

worden gebruikt'.

- Nederlands recht:

- o Erfgoedwet, 1 juli 2016. Deze wet vervangt de Monumentenwet;
- o Omgevingswet. De monumentenvergunning is per 2012 opgegaan in de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning komt voort uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en vervangt in totaal 25 vergunningen en toestemmingen. De aanvrager kan hiervoor online terecht bij één loket. Groot onderhoud, sloopwerkzaamheden en een wijziging van de functie vallen onder de Omgevingswet. Bij een aantal ingrepen aan een rijksmonument is de gemeente verplicht om advies in te winnen bij de RCE:
 - sloop van het monument of een deel daarvan voor zover van ingrijpende aard;
 - ingrijpende wijziging van het monument of een belangrijk deel daarvan, voor zover de gevolgen voor de monumentale waarde vergelijkbaar zijn met die van gedeeltelijke sloop van ingrijpende aard;
 - reconstructie van het rijksmonument of een belangrijk deel daarvan, waarbij het monument wordt teruggebracht in een (veronderstelde) eerdere staat;
 - wijziging van het monument of een belangrijk deel daarvan als gevolg van een functiewijziging.

Bij kerkelijke monumenten neemt de gemeente geen beslissing op de vergunningaanvraag voordat overleg is gevoerd met de eigenaar (art. 3.2a Wabo). Kerkelijke monumenten vormen een afzonderlijke categorie tengevolge van de in art. 6 van de Nederlandse Grondwet vastgelegde vrijheid van godsdienst. Om de zorgvuldigheid ten aanzien van de godsdienstvrijheid te garanderen, is voorgeschreven dat gemeenten bij de besluitvorming ten aanzien van kerkelijke monumenten een actieve houding dienen in te nemen ten opzichte van de eigenaar van een kerkelijk monument.

- Besluit ruimtelijke ordening en bestemmingsplannen.

- Kerkrecht:

Het kerkrecht is in Nederland ondergeschikt aan het Nederlands recht. Als het gaat om vastgoed

dat eigendom is van een rooms katholieke kerkelijke instelling zijn wel regels van toepassing uit het kerkelijk wetboek:

- Canon 1291: Deze canon heeft betrekking op het Algemeen Reglement bestuur van een RK parochie en zegt onder andere dat voor alle daden die het gewone beheer te buiten gaan de schriftelijke machtiging van de bisschop is vereist;
- Canon 1296 § 1: zegt iets over wie beslissingsbevoegd is bij vervreemding. Voor bedragen tussen de € 200.000 en € 2.500.000 is de toestemming nodig van de bisschoppelijke Raad voor Economische Aangelegenheden (REA). Voor bedragen die de 2,5 miljoen Euro te boven gaan is de toestemming vereist van een speciale commissie in het Vaticaan;
- Canon 1294 § 1: 'Een zaak mag gewoonlijk niet vervreemd worden tegen een prijs die lager is dan in de schatting aangegeven wordt.' Dit is de basis voor de stelregel vanuit het bisdom dat alle te verkopen zaken niet onder de getaxeerde waarde mogen worden vervreemd. Hiermee is de taxatiewaarde een ondergrens voor een eventuele transactie. Het bisdom vraagt in principe steeds om een onafhankelijke taxatie van een makelaar die dan werkt in opdracht van het bisdom;
- Canon 1210: 'In een gewijde plaats mag alleen worden toegelaten wat dienstig is voor de uitoefening of de bevordering van de eredienst, de vroomheid en de godsdienst, en is verboden wat niet in overeenstemming is met de heiligheid van de plaats. Wel kan de Ordinaris in afzonderlijke gevallen een ander gebruik toestaan dat niet strijdig is met de heiligheid van de plaats.' Deze canon is dus van belang bij het toekennen van een nevenbestemming.

2.4 SAMENHANG MET BELEIDSDOCUMENTEN EN PLANNEN

Nadenkend over de toekomst van de kerkgebouwen is het belangrijk om rekening te houden met beleid en plannen van partijen 'die er toe doen'.

1. Bisdom: 'Samen bouwen in vertrouwen'. Dit plan beschrijft de visie van de Bisschop van 's Hertogenbosch, Mgr. Dr. G.J.N. de Korte, waarin onder andere is opgenomen het beleid ten aanzien

van de locatie van de vieringen en het beleid t.a.v. de kerkgebouwen.

2. Op 29 en 30 november 2018 vond in Rome de conferentie plaats met de titel 'Doesn't God dwell here anymore? De commissioning places of worship and integrated management of Ecclesiastical cultural heritage'. Naar aanleiding daarvan zijn de guidelines 'decommissioning and ecclesial reuse of churches' gepubliceerd. Het is een richtlijn die is opgesteld door de pauselijke cultuur raad. Het document geeft ondermeer richtlijnen en aanbevelingen tav herbestemming van kerkgebouwen.

3. Rijk: Cultuurbrief en 'Cultuur in een open samenleving', d.d. 12-03-2018, uitgave van het ministerie van OCW. Het kabinet schenkt hierin speciaal aandacht aan monumentale kerken. Het rijk moedigt gemeenten aan kerkenvisies op te stellen.

4. Gemeentelijk: De kerkgebouwen van de Sint Petrus parochie zijn verspreid over drie gemeenten: Boekel, Landerd en Uden. In de bijlage VI is een overzicht opgenomen van de vigerende bestemmingsplannen per kerkgebouw.

- Gemeente Uden:

Omgevingsvisie Uden 2015. In deze omgevingsvisie staat hoe de gemeente tegen de toekomst aankijkt. De omgevingsvisie is een formeel document met een wettelijk kader. De omgevingsvisie loopt vooruit op de omgevingswet, die naar verwachting in 1 januari 2021 van kracht wordt.

- a. De omgevingsvisie wordt, tot het van kracht worden van de Omgevingswet, tevens aange-merkt als structuurvisie conform de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en is als zodanig vastgesteld;
- b. Erfgoedverordening gemeente Uden;
- c. Geen document gevonden over monumenten of erfgoedbeleid.

- Gemeente Landerd:

- d. Structuurvisie gemeente Landerd (2014);
- e. Monumentenverordening gemeente Landerd.;
- f. Geen document gevonden over monumenten of erfgoedbeleid.

- Gemeente Boekel:

- g. Structuurvisie Boekel (2011);
- h. geen specifiek monumentenbeleid of -verordening bekend.

3 ORGANISATIE KERKENVISIE

In dit derde hoofdstuk wordt uitgelegd hoe in de Sint Petrus parochie het proces rond de kerkenvisie werd georganiseerd.

3.1 VISIE OP HET TRAJECT

Vijf van de zes kerkgebouwen van de Sint Petrusparochie liggen in kernen met minder dan 10.000 inwoners. Het gaat om grote r.k. kerkgebouwen in een dorpse context. De gebouwen vallen op in de kern, ze zijn beeldbepalend. Ze zijn alle 6 centraal gelegen en zijn daarmee een belangrijk onderdeel van de sfeerbepalende elementen in het centrum.

Een oplossing vinden voor de 6 kerkgebouwen is lastig. De exploitatielast van deze grote kerkgebouwen is hoog en de functies die voldoende opleveren om de exploitatie te dragen zijn binnen dorpen over het algemeen beperkt, of zelfs afwezig.

Het parochiebestuur heeft aan het begin van het traject bewust gekozen voor een bottom-upproces. Het parochiebestuur wil parochianen en dorpsbewoners ruimte geven om mee te denken over de toekomst van het kerkgebouw. Dat doet het bestuur om verschillende redenen.

Het parochiebestuur beseft dat veel mensen vanuit verschillende perspectieven kijken naar de kerkgebouwen. Voor de één is het een gebouw om samen met God te zijn. Voor een ander staat het kerkgebouw symbool voor thuis. Terugrijdend vanuit werk of school of thuiskomend van vakantie, is de kerktoeren en het silhouet van het kerkgebouw vaak het eerste wat mensen zien. Een ander denkt bij het kerkgebouw aan familie en dierbaren. De uitvaart van (groot)ouders of de herinnering aan kerstmis. Weer een ander heeft actief bijgedragen aan de bouw of restauratie van de kerk. Allemaal persoonlijke perspectieven op het kerkgebouw waardoor mensen zich verbonden voelen en zich zorgen maken over de toekomst van het kerkgebouw. Het is ook hun kerk. De meesten weten overigens heel goed dat het juridisch eigendom bij de parochie ligt.

Juist omdat we te maken hebben met grote rijksmonumentale kerken in dorpse context is de betrokkenheid van de dorpsgemeenschap nodig om een duurzame oplossing te vinden. Er zijn meerdere voorbeelden bekend waarbij een gemeenschap wel degelijk bereid is bij te dragen aan het behoud van de kerk maar dan wel op een passende manier. Bijvoorbeeld door hun financiële bijdrage te labelen aan het gebouw. Of door hun bijdrage in natura te doen. Of wat ingewikkelder, door het kerkgebouw in coöperatief verband te kopen en een nieuwe functie te geven.

Inwoners van een dorp weten goed wat er leeft. Waar is behoefte aan in het dorp? Welke veranderingen zitten er aan te komen? Welke ondernemers lopen er met welke plannen rond? Wie heeft er wel eens gesproken over een plan voor het kerkgebouw?

Met de hulp van de lokale gemeenschap ontstaat een beeld waar wel en waar geen draagvlak voor is en waar gevoeligheden liggen. Gevoeligheden die voortgekomen zijn uit ontwikkelingen in het verleden. Allemaal redenen om mensen uit het dorp te betrekken. Juist daarom is er per kern een klankbordgroep gevormd.

3.2 ORGANISATIE STRUCTUUR

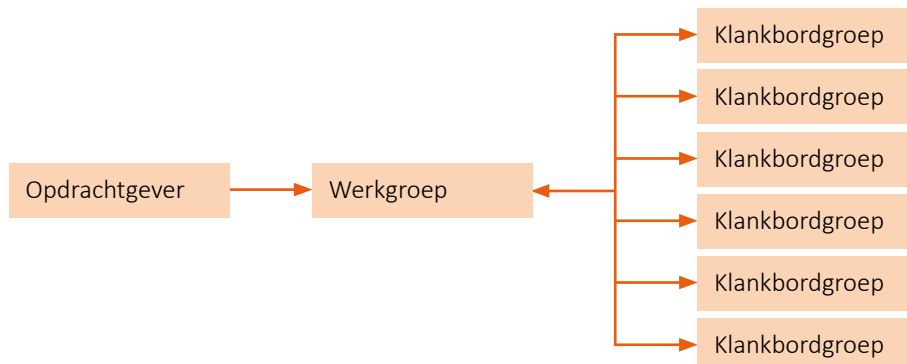
De pastoor is als voorzitter van het parochiebestuur opdrachtgever tot het opstellen van de kerkenvisie. Vanuit de parochie is een werkgroep gevormd voor coördinatie van de totstandkoming van de kerkenvisie. De werkgroep voert redactie over het document kerkenvisie en heeft daarbij andere partijen betrokken.

In elke parochiekern is een klankbordgroep opgericht. De klankbordgroepen zijn samengesteld uit alle geledingen van de dorpskern en dus niet alleen uit leden van de parochie en kerkbezoekers. De klankbordgroep heeft ideeën en wensen geïnventariseerd ten aanzien van de toekomst van het kerkgebouw en heeft daarbij de inwoners betrokken. De klankbordgroepen hebben toekomstscenario's opgesteld.

De werkgroep faciliteerde de processen van de klankbordgroepen zo goed mogelijk met experts, kennis, middelen en andere vormen van ondersteuning.

De klankbordgroepen hebben scenario's geselecteerd die zij het meest realistisch achtten. Deze zijn in opdracht van de werkgroep door een team van externe experts onderzocht op haalbaarheid. De resultaten van deze haalbaarheidsonderzoeken zijn teruggekoppeld naar de klankbordgroepen.

Onderstaande figuur laat het organogram zien van de organisatie rond de kerkenvisie.

3.3 PAROCHIEBESTUUR ALS INITIATIEFNEMER EN BESLISSER

Het parochiebestuur is juridisch eigenaar van de kerkgebouwen en zal als eindverantwoordelijke een beslissing moeten nemen over de toekomst van de kerkgebouwen. Ingrijpen is onvermijdelijk om grote financiële en personele problemen te voorkomen en om het voortbestaan van de parochie en de kerkgebouwen te waarborgen.

Het parochiebestuur staat voor een moeilijke opgave. Het moet een afweging maken op tal van aspecten, rekening houdend met belangen van zeer verschillende partijen. Die belangen zijn zeker niet altijd gelijk gericht.

Het parochiebestuur heeft twee jaar uitgetrokken voor een *bottom-up* proces met klankbordgroepen. Een proces van beeldvorming en oordeelsvorming. Na twee jaar moet het parochiebestuur nu besluiten over een toekomststrategie voor de kerkgebouwen op basis van de beschikbare informatie, samengevat in deze kerkenvisie.

Langer tijd nemen betekent dat de parochie in de problemen komt. De uitvoering van de strategie waarvoor gekozen wordt zal nog geruime tijd in beslag nemen.

Omdat het parochiebestuur over beperkte middelen voor dit proces beschikt is gekeken naar beschikbaarheid van subsidies van de overheid. Rijk en provincie hebben al bijdragen geleverd in de vorm van subsidies en personele ondersteuning en kennis.

3.4 KLANKBORDGROEPEN PER PAROCHIEKERN ROND KERKGEBOUW

In elke kern met een kerkgebouw werd een klankbordgroep geformeerd. Bij de samenstelling van de klankbordgroepen is getracht een zo breed mogelijk maatschappelijk veld te betrekken, mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, ondernemers en werknemers. Hen werd gevraagd om in beeld te brengen wat er leeft in de betrokken parochiekern t.a.v. het kerkgebouw en te kijken naar toekomstscenario's voor de kerkgebouwen. De klankbordgroepen zijn vrijgelaten in de wijze waarop zij hun dorpsgemeenschap wilden activeren om mee te denken over de toekomst van het kerkgebouw.

De klankbordgroepen bestaan uit vrijwilligers die zich met passie en wilskracht in hun vrije tijd inzetten voor de toekomst van het kerkgebouw in hun dorp. Gedurende het project kerkenvisie is meermaals gesproken over kaders. Voor een deel zijn ze geschetst door de werkgroep maar voor een deel is dat gebeurd door de partijen die de kaders stellen. De werkgroep heeft er wel voor gewaakt dat de klankbordgroepen voldoende vrijheid bleven voelen om creatief naar oplossingen te zoeken.

3.5 HAALBAARHEIDSCAN DOOR TEAM EXTERNE SPECIALISTEN

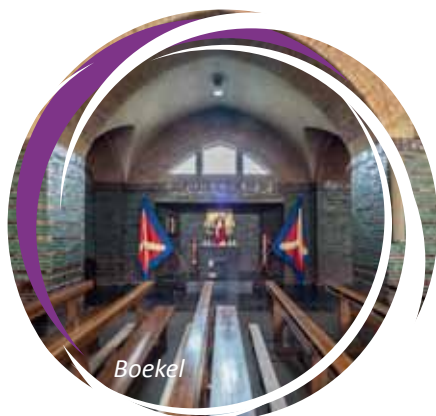
De scenario's zijn door een team van externe experts onderzocht op haalbaarheid. Het rijk heeft subsidie verleend voor deze haalbaarheidsscans. Doel van de haalbaarheidsscans was niet zozeer om al dan niet aan te tonen of een scenario goed of fout was. Nee, de haalbaarheidsscans zijn gebruikt om meer inzicht te creëren in oplossingen. Inzicht bij de klankbordgroep maar ook bij de werkgroep en andere partijen. De haalbaarheidsscan is een stap in het proces waarbij alle betrokkenen zich bewuster worden van de feiten.

3.6 DE ANDERE BELANGRIJKE PARTIJEN

Een goede beslissing is gebaseerd op feiten en een goede weging van de belangen. Het is daarom belangrijk om andere partijen, van buiten de parochie, te betrekken: het bisdom, de gemeenten (Boekel, Landerd en Uden), de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en externe experts.

Deze partijen spelen verschillende rollen, sommige formeel, andere informeel. Het goed organiseren van de inbreng van verschillende partijen vraagt om maatwerk en zorg.

Steeds is gekeken naar de wijze waarop partijen betrokken worden in het proces. Niet iedereen kan overal over meepraten. Sommige partijen hebben een (formele) adviesrol, andere partijen zijn belangrijk voor volledige beeldvorming. Weer andere hebben een formele rol in de besluitvorming. In deze kerkenvisie zijn die belangen zo goed mogelijk verwoord. In deel B komt het merendeel van de partijen zelf aan het woord.

4 DE PAROCHIE SINT PETRUS

Voor een beter begrip van de context waarin deze kerkenvisie plaatsvindt in dit vierde hoofdstuk een korte beschrijving van de geschiedenis van de parochie Sint Petrus.

4.1 TOTSTANDKOMING PAROCHIE

De Sint Petrus parochie is ontstaan in 2011 uit een fusie van de voormalige parochies Boekel, Venhorst, Odiliapeel, Volkel, Zeeland en Uden. Voorheen waren Odiliapeel, Volkel en Zeeland al verenigd in een samenwerkingsverband (OVZ) en in Uden bestond reeds de eerder aangegane fusie tussen de Pius X-, Paulus- en Petrusparochies. De laatstgenoemde gefuseerde parochie droeg de naam PEU (Parochiële Eenheid Uden).

In het begin van deze eeuw begon het bisdom 's-Hertogenbosch plannen te ontwikkelen voor een grote herindeling van de parochies in het bisdom. In 2008 fungeerde het gebied rondom Uden als pilotproject. Op 1 juni 2011 was de parochiefusie een feit. Kort tevoren had het bisdom de grenzen van de nieuwe parochie opnieuw vastgesteld, waardoor Boekel en Venhorst eveneens tot de nieuwe parochie gingen behoren. Opvallend hierbij was dat het grondgebied van de parochie nu gelijk is met dat van het middeleeuwse kerspel (parochie) Uden.

4.1.1 SINT PETRUS PAROCHIE

Over de exacte oprichtingsdatum van de parochie is niet veel bekend; de eerste documenten die melding ervan maken dateren uit de middeleeuwen (1316 en 1324). Toen de parochiekerk in 1886 afbrandde werd besloten om elders, op de huidige locatie, een nieuwe kerk te bouwen. Deze

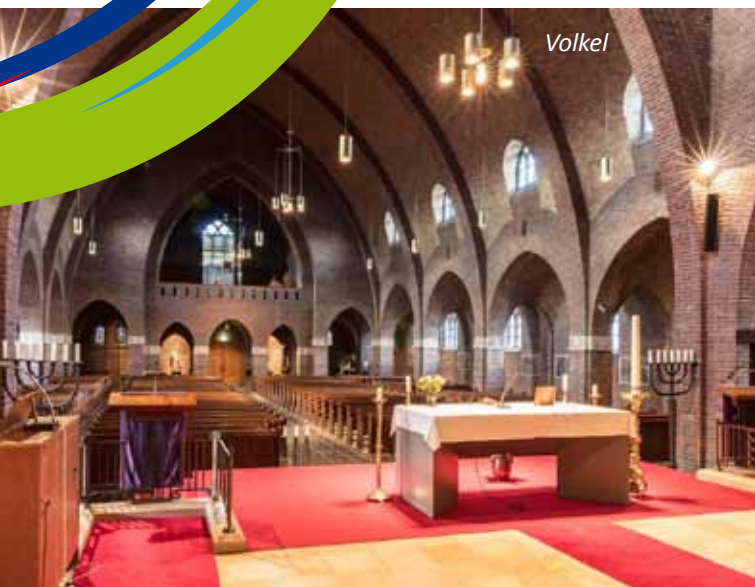
werd in april 1890 in gebruik genomen. De bouw naar een ontwerp van architect Carl Weber duurde ruim twee jaar. De parochie, aanvankelijk St. Petrus Stoel te Antiochië geheten, later eenvoudigweg Sint Petrus, ging in 2003 op in de Pastorale eenheid Uden, die op haar beurt vanaf 2005 door het leven ging als Sint Petrusparochie.

4.1.2 SINT AGATHAPAROCHIE, BOEKEL

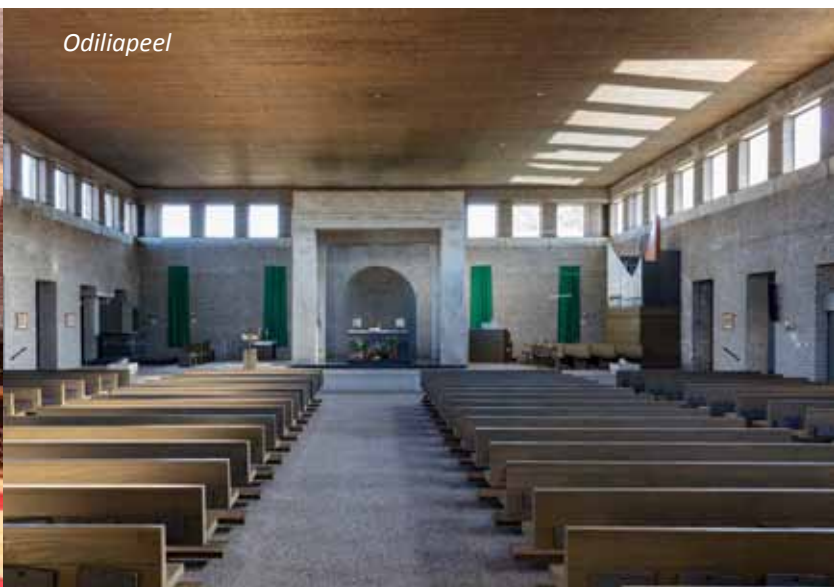
Al in de middeleeuwen maakte Boekel deel uit van de parochie Uden en pas in 1677 werd de parochie van Uden afgesplitst en werd de parochie vernoemd naar haar patroonheilige, Sint Agatha. Met de parochiefusie van 2011 keerde de Boekelse parochie weer terug naar Uden. De laatste pastoor, R. Aarden, werd nog korte tijd kapelaan in de fusieparochie, alvorens in Grave een benoeming als pastoor te aanvaarden.

4.1.3 SINT JACOBUS DE MEERDERE PAROCHIE, ZEELAND (OVZ)

Al in 1376 was er sprake van een kapel in Zeeland, dat toen deel uitmaakte van de parochie Uden. In 1677 werd Zeeland afgescheiden van Uden, dat toen werd ingedeeld bij het bisdom Luik. Op 1 januari 2004 ging de parochie op in de pastorale eenheid Odiliapeel-Volkel-Zeeland (OVZ). Bij de parochiefusie van 2011 werd de Sint Jacobusparochie weer ingedeeld bij de nieuwe fusieparochie Sint Petrus. De laatste kapelaan, M. Dorssers werd korte tijd later aangesteld in Waalwijk.

Volkel

Odiliapeel

4.1.4 PAROCHIE H. KRUISVINDING, ODILIAPEEL

Bij de ontginning van de Peel werd in de jaren '20 van de vorige eeuw het dorp Terraveen gesticht, het latere Odiliapeel. Nadat in 1959 begonnen was met de bouw van een kerk werd na inzegening van het kerkgebouw in 1960 de parochie gesticht. De naamgeving was afgeleid van de Orde van de Kruisheren die al vanaf het allereerste begin in 1930 in een noodkerkje de priesters leverden. Op 1 januari 2004 ging de parochie op in de pastorale eenheid OVZ, tot 2011 toen de nieuwe Sint Petrusparochie werd gesticht. De laatste 'eigen' voorganger was kapelaan A. Holvoet.

4.1.5 PAROCHIE H. ANTONIUS ABT, VOLKEL

Al in 1455 was er sprake van een rectoraat in de eerder gestichte Volkelse kapel. Vierhonderd jaar later werd dit rectoraat tot parochie verheven. Evenals Odiliapeel en Zeeland ging deze parochie in 2004 deel uitmaken van de pastorale eenheid OVZ.

4.1.6 PAROCHIE H. JOZEF, VENHORST

Het ontginningsdorp Sint-Jozefpeel werd in 1936 omgedoopt tot Venhorst. Al in 1934 was met de bouw van een eigen kerk voor een nog te stichten parochie begonnen en een jaar later werd de eerste pastoor aangesteld. In 2011 ging de parochie op in de gefuseerde Sint Petrusparochie. De laatste eigen pastoor, Mgr. P. van Velthoven, (overleden op 6 november 2017) bleef nog geruime tijd in functie zonder deel uit te maken van het pastoraal team van de nieuwe parochie.

Zeeland

Uden

DEEL B:

5 DE VERSCHILLENDE PARTIJEN AAN HET WOORD

In dit deel B komen de bij de kerkenvisie betrokken partijen achtereenvolgens elk in hun eigen bewoordingen aan het woord: pastoraal team, de zes klankbord-groepen, drie gemeenten, het bisdom, de provincie en de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed. Hetzij door het geven van hun visie op de problematiek, dan wel door aan te geven hoe ze kunnen of willen bijdragen aan het vinden van een oplossing. Dit laatste als blijkt van waardering voor het proces rondom de kerkenvisie. Redactioneel zijn in cursief teksten toegevoegd of voetnoten geplaatst om extra duiding te geven.

5.1 PASTORAAL TEAM

Het pastorale team geeft pastoraal leiding aan de geloofsgemeenschappen, die deel uitmaken van het parochieverband. Het team geeft leiding aan de uitvoering van het pastorale werk en zet een pastoraal inhoudelijke koers uit. Het team ziet er op toe dat de gemeenschappen inhoudelijk op koers blijven. Hieronder geeft het team zijn visie op de kerk(en).

Kerk

Ieder mens verlangt naar een veilig thuis, naar een plaats van vrede en rust, een thuishaven. Dit is vaak op de eerste plaats het eigen huis/appartement waarin men woont. Maar dit kan ook de kerk zijn. Bij een veilig thuis denk je op de eerste plaats altijd aan gebouwen gemaakt van stenen, beton, cement, hout, metaal, glas, etc. Wanneer een gebouw af is wordt dat vervolgens feestelijk gevierd. Dat is hetzelfde wanneer een kerk in gebruik wordt genomen en er een kerkwijding plaats vindt. Het is goed om in iedere kerk weer eens terug te gaan in de geschiedenis en te kijken waarom al die kerken oorspronkelijk zijn neergezet. Niet omkijken om het verleden te idealiseren maar als vertrekpunt om te kijken hoe we er nu voor staan en wat de toekomst gaat brengen.

De heilige Augustinus heeft over de liturgie van een kerkwijding het volgende geschreven:

“Het feest dat deze gemeenschap viert is de wijding van het huis van gebed. Dit is dus het huis van onze gebeden, het huis van God zijn wij zelf. Als wij nu het huis van God zijn, worden wij in deze tijd gebouwd om op het eind der tijden te worden gewijd. Een bouwwerk, of liever het bouwen, kost inspanning, de wijding brengt grote vreugde. Wat hier gebeurde, toen het werd opgericht, gebeurt op dezelfde wijze, wanneer de gelovigen in Christus verenigd worden. Door te gaan geloven immers worden zij als het hout en stenen uit bossen en bergen gekapt. Wanneer zij echter godsdienstles ontvangen, gedoopt en gevormd worden, worden zij als in de handen van werklui en bouwlieden bewerkt, recht en passend gemaakt.”

Velen generaties hebben bijgedragen aan de opbouw van de kerk. Zowel financieel als door vrijwilligerswerk, door actieve deelname en door gebed.

In de liturgie van de kerkwijding komen we ook het volgende gebed tegen:

“God, die voor ons ieder jaar de wijdingsdag van deze heilige tempel van U hernieuwt, verhoor de gebeden van uw volk en geef dat hier altijd een zuivere eredienst geschiedt aan u en volheid van verlossing aan ons.”

Bij het woord *Kerk* gaan we nog steeds uit van de visie van het Tweede Vaticaans Concilie, de kerk van Christus bestaat uit de levende stenen van het Volk Gods, dat zijn bron en hoogtepunt vindt in de viering van de eucharistie. We zijn volgens Vaticanum II meer een sacramentele kerk dan louter een functionele. Terwijl we dit met zijn allen proberen veilig te stellen, zien we al generaties lang door geloofsverlating een afname van zowel de deelname van de gelovigen aan de eucharistie (en de andere sacramenten), als een afname van het aantal priesters dat vereist is om deze te vieren. De feiten tonen aan dat de kerk in onze streken in een rap tempo kleiner wordt, en dat alle inspanningen ten spijt we met gevoel voor realisme dit tij niet kunnen keren.

Het sluiten van een kerk ligt heel gevoelig

Als we het over sluiten van gebouwen hebben worden mensen al gauw boos. Vaak beschouwen we boosheid als een egoïstische, vernielende emotie die we volledig uit onze levens zouden moeten uitroeien. Maar Jezus werd ook wel eens boos.

Toen Jezus de geldwisselaars en dierenverkopers uit de Tempel joeg, toonde Hij veel emotie en boosheid (Matteüs 21:12-13; Marcus 11:15-18; Johannes 2:13-22). Jezus' emotie werd omschreven als “hartstocht” voor Gods huis (Johannes 2:17). Zijn boosheid was zuiver en volledig gerechtvaardigd omdat er bezorgdheid voor Gods heiligheid en aanbidding aan ten grondslag lag. Omdat Gods heiligheid en aanbidding op het spel stonden, ondernam Jezus snel en besluitvaardig actie.

Zijn wij boos als een kerk sluit op dezelfde manier als Jezus boos werd?

“Laudato Si”

De encycliek geschreven door Paus Franciscus. “Geprezen zijt Gij!”, met als ondertitel: om de zorg voor ons gemeenschappelijk huis, de aarde is ons gemeenschappelijk huis. Hij heeft het over wereldse problemen zoals voldoende schoon water, kritiek op de heerszucht en de hebzucht van deze moderniteit. Maar ook over rentmeesterschap, wij zijn hier allemaal maar tijdelijk en moeten ook aan de volgende generaties denken.

Maar wat voor ons in dit document vooral van belang is, is het onderwerp ecologische bekering. De CO2-voetafdruk of *carbon footprint* het gebruik van fossiele brandstoffen, productie van elektriciteit en verwarming. In onze kerken zorgen wij toch voor veel broeikasgassen door gigantische gebouwen te verwarmen voor soms maar een enkel uur per week..... Hoe kunnen wij in de verschillende kerken ervoor zorgen dat wij minder uitgeven aan stookkosten en elektriciteit. Hoe kunnen wij milieubewuster draaien. Wij beschikken over grote gebouwen met veel daken waarop veel zonnepanelen kunnen worden geïnstalleerd om warmte en elektriciteit voor de gebouwen te generen en zelf het overvloedige af te staan aan het netwerk wat weer inkomsten kan opleveren.

Boekel

Tot slot

Wij als pastoraal team blijven het belang van gemeenschap, van communio onderstrepen. Ik ben katholiek met andere katholieken. Solidariteit met alle mensen. Belang van Caritas, naastenliefde en sociale gerechtigheid. Wat doet het bijvoorbeeld met u als er ineens een asielzoekers centrum bij u in de buurt komt, misschien wel in een van de kerken?

Een parochie moet ook in de toekomst gedragen blijven door de mensen, de gelovigen. We moeten wel realistisch blijven en zien dan ook een terugloop in het aantal vrijwilligers, waaronder koorleden, misdienaars, acolieten, lectoren, koster, etc. Hoe daar mee om te gaan en hoe kunnen we dan als gemeenschap nog bij elkaar komen. Niet onbelangrijk is de kerkbijdrage die fors terugloopt.

Concreet

- We moeten realistisch blijven dat het zo niet door kan gaan en accepteren dat we als geloofsgemeenschap 'plekken van hoop' creëren op een manier die financieel haalbaar is.
- In iedere kern een plek van samenkomst, in welke vorm en in welk gebouw dan ook. Niet een groot gebouw, kerk, aanhouden omdat er af en toe nog grote uitvaarten zijn, daarvoor zijn de kosten te hoog.
- Een ruimte (kapel, gebedshuis) waar mensen even tot rust kunnen komen: bidden, een kaarsje kunnen opsteken.
- Het aantal sacramentele vieringen die wij kunnen aanbieden heeft alles te maken met de beschikbaarheid van priesters en diakens.

5.2 PAROCHIEBESTUUR

Het parochiebestuur is verantwoordelijk voor het besturen van de parochie. Onderdeel van zijn verantwoordelijkheid is de financiële positie van de parochie en de personele situatie. Het beheer van het vastgoed van de parochie behoort tot de primaire verantwoordelijkheden van het bestuur. De bestuursleden zullen daarom een verantwoorde beslissing moeten nemen over de toekomst van de kerkgebouwen.

Ze hebben er voor gekozen de kerkvisie te gebruiken als middel in de beeld- en oordeelsvorming om daar hun besluitvorming op te baseren. Geen verwoording van hun standpunt dus, want dat is nog niet ingenomen.

5.3 KLANKBORDGROEPEN

De zes kerkgebouwen van de Sint-Petrus parochie liggen in zes verschillende kernen. Per kern is een klankbordgroep gevormd. Zij hebben zich ingespannen om de lokale gemeenschap te betrekken en op te halen wat er leeft t.a.v. het kerkgebouw.

De verschillende klankbordgroepen komen achtereenvolgens aan het woord.

ODILIAPEEL

5.3.1 KERKGEBOUW ODILIAPEEL

Aanbevelingen klankbordgroep Odiliapeel

De Heilige Kruisvinding is een voorbeeld van de wederopbouw 1959-1965. De kerk is gebouwd naar een ontwerp van architect Jan de Jong, in de stijl van de Bossche School. Deze kerk is de enige volledig gaaf gebleven kerk van zijn hand. Eind 2016 is de klankbordgroep, onder leiding van voorzitter Frank Verwijst van start gegaan. Opdracht was om in beeld te brengen wat er leeft in het dorp Odiliapeel t.a.v. de toekomst van de Heilige Kruisvindingkerk.

Eind 2016 en begin 2017 hebben wij gebruikt om toekomst scenario's te identificeren voor het kerkgebouw. Aanvankelijk identificeren wij 8 scenario's. Bij elk scenario zijn voor- en nadelen gegeven. Op basis van dit overzicht vinden wij als klankbordgroep 2 scenario's (A en B) geschikt om te laten onderzoeken op haalbaarheid. Beide scenario's zijn door ons uitgewerkt tot vlekkenplan.

In beide scenario's is sprake van nevenbestemming van de kerk. Ook wordt in beide scenario's het priesterkoor afgescheiden van de rest van de kerk. Dit deel van de kerk blijft behouden als 'kerk'-ruimte. Het overige deel van de kerk wordt ingericht voor bijeenkomsten van velerlei aard. Scenario A verschilt van B in het feit dat bij B een aantal bouwkundige aanpassingen is gedaan. De Mariakapel is afsluitbaar gemaakt en er is een keuken en toiletgroep geplaatst.

Enquête

Tijdens de Open Kerkendag van 26 november 2017 hebben wij enquête formulieren verspreid. In totaal worden er 17 formulieren ingeleverd. De leeftijds-categorie van de deelnemers ligt over het algemeen tussen de 51 en 70 jaar of ouder. Slecht 1 persoon tussen de 31 – 40 jaar heeft de enquête ingevuld.

Scenario A

Scenario B

De resultaten van de enquête:

Vraag	Respons	Ja	Nee
Vindt u de kerk waardevol voor het dorp?	17	76%	24%
Vindt u dat het kerkgebouw moet blijven bestaan?	16	81%	19%
Bent u bereid de instandhouding van het kerkgebouw financieel te ondersteunen?	17	59%	41%
Bent u bereid om het kerkgebouw financieel te ondersteunen als het een andere bestemming krijgt?	14	50%	50%
Vindt u het goed dat het kerkgebouw voor meerdere doeleinden wordt gebruikt dan alleen erediensten?	15	100%	0%

In vraag 6 is gevraagd naar ideeën/suggesties voor de bestemming van het kerk-gebouw. Alle antwoorden en suggesties zijn gebundeld in 12 categorieën, te weten:

1) Muziekhuis/ voorstellingen/ lezingen	5 x
2) Multifunctioneel/kerk	5 x
3) Wijkcentrum/dorpshuis	2 x
4) Afscheidscentrum met koffieruimte	8 x
5) Appartementen	2 x
6) Sportzaal	3 x
7) Vergaderruimte	1 x

Uit de enquête blijkt dat de respondenten het kerkgebouw graag voor meer doeleinden willen gebruiken dan alleen erediensten. Met betrekking tot de suggesties springen er 3 bestemmingen uit, te weten:

- afscheidscentrum met koffieruimte,
- ruimte voor muziek/voorstellingen en lezingen
- multifunctioneel gebruik van de kerk.

Haalbaarheidsonderzoek

De Petrusparochie heeft via de werkgroep Kerkenvisie subsidies aangevraagd voor haalbaarheidsscans. Doel van de haalbaarheid scans is om inzicht te krijgen op de haalbaarheid van verschillende scenario's.

De klankbordgroep heeft twee scenario's aangeleverd aan de werkgroep: scenario A en B.

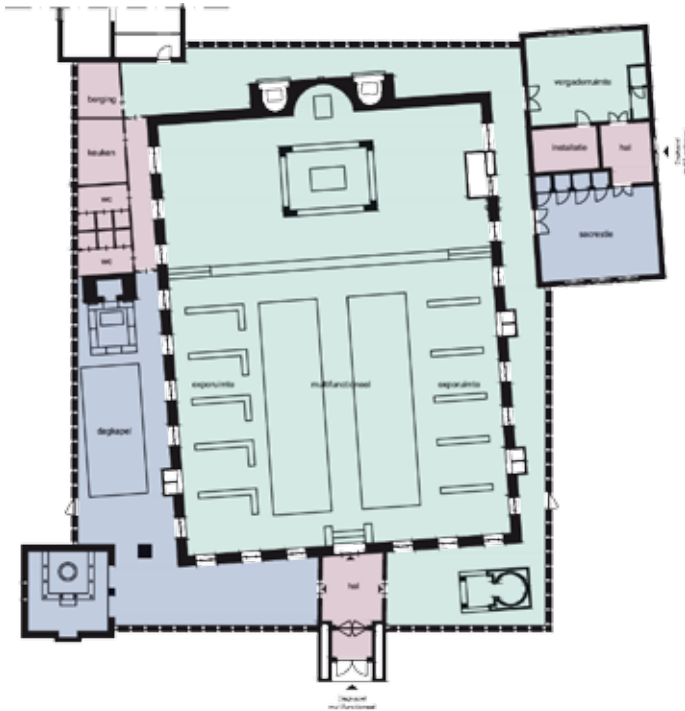
Omdat beide scenario's sterk op elkaar leken en er in het kader van het haalbaarheidsonderzoek behoefte was om te werken met echt verschillende scenario's om iets te kunnen vergelijken vraagt de werkgroep de onderzoekers ook een echt ander scenario te onderzoeken. Er wordt gekozen voor een scenario waarbij de kerk volledig wordt herbestemd tot uitvaartcentrum.

De haalbaarheidsstudies zijn uitgevoerd door een team externe specialisten

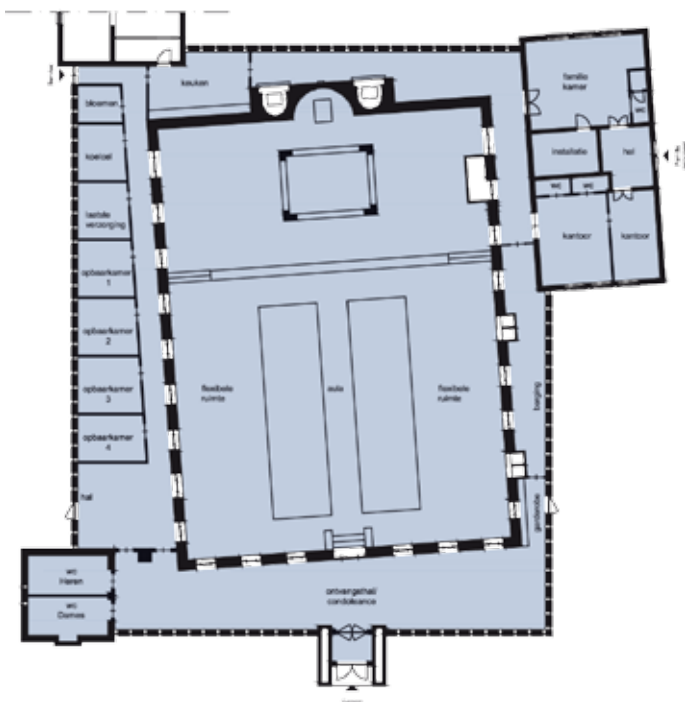
onder wie een architect. Uitgangspunt bij de opdrachtverstrekking was dat het team vanuit zijn professionaliteit de vrijheid had om het scenario zelf optimaal in te passen. Mede omdat de vooronderstelling was dat scenario's die zij aangereikt zouden krijgen meer tekstmatig dan al schetsmatig zouden zijn. Onze klankbordgroep leverde echter al redelijk ver uitgewerkte plannen aan.

De externe specialisten kiezen afwijkend van het vlekkenplan van de klankbordgroep voor behoud van de kerkelijke functie in de dag kapel (ipv priesterkoor).

Scenario 1

De klankbordgroep heeft het scenario multifunctioneel gebruik aangedragen. Het betreffen de functies dag kapel en multifunctionele zaal, welke ook te gebruiken is voor exposities (zie plattegrond). Het externe team werkt dit als volgt uit.

Scenario 2

Voor scenario 2 is een uitvaartcentrum uitgewerkt. Op verzoek van de werkgroep.

Conclusie en aanbeveling vanuit de klankbordgroep

Om een duurzamer gebruik van de kerk in Odiliapeel mogelijk te maken is het wenselijk om de kerk meer multifunctioneel te gebruiken. Een deel van het kerkgebouw (priesterkoor) behouden als kerkruimte en de overgebleven ruimten geschikt maken als multifunctionele zaal waar ook exposities mogelijk zijn. Deze aanpassingen van de kerk brengen investeringskosten met zich. Om deze kosten te dekken is het aan te bevelen op zoek te gaan naar inkomsten.

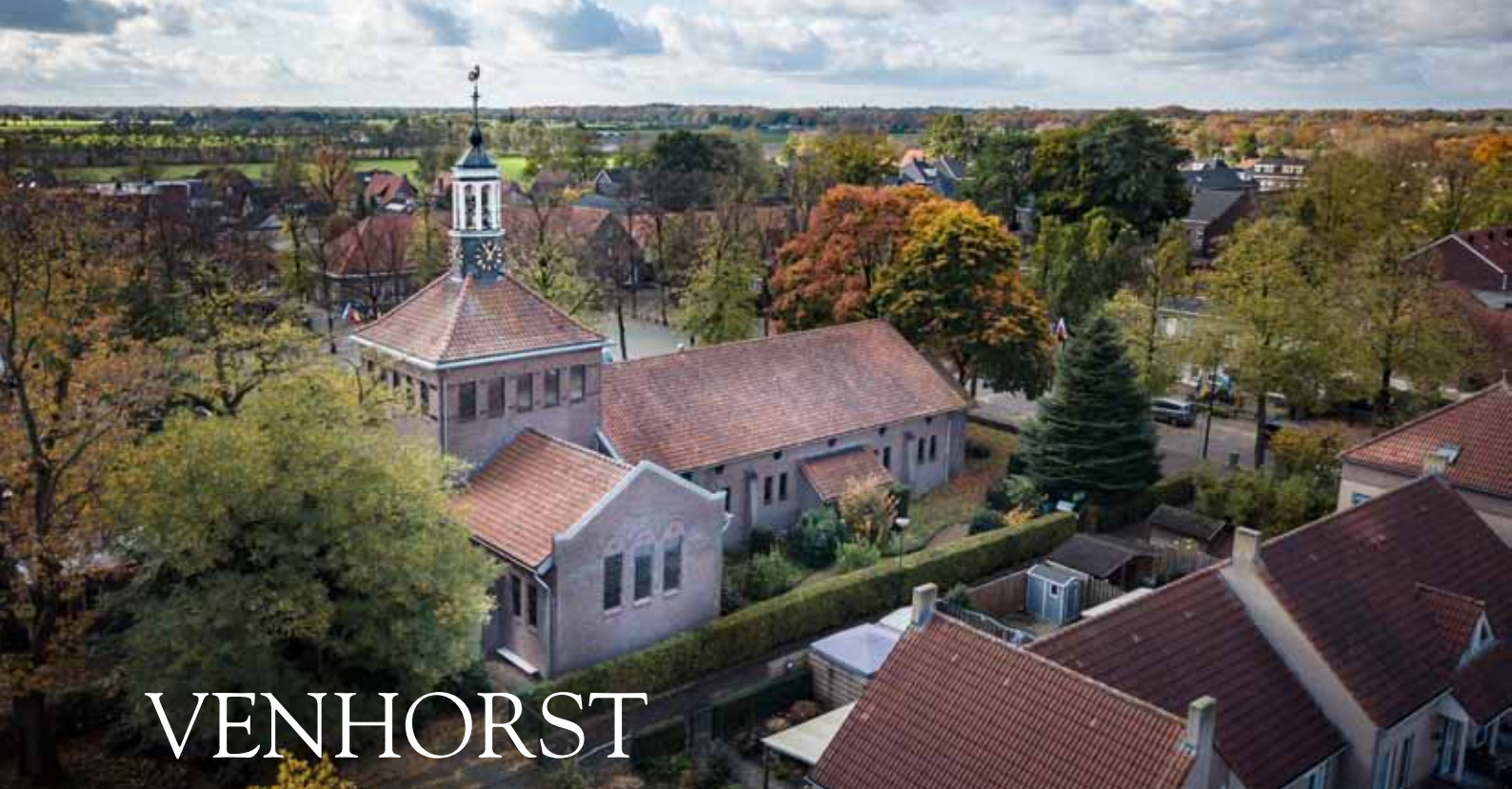
De klankbordgroep adviseert het parochie bestuur als volgt:

- Bespreek met het Bisdom of nevenbestemming acceptabel is.
- Bespreek met gemeente Uden of zij een maatschappelijke functie willen onderbrengen in het kerkgebouw
- Bespreek met de gemeente Uden of het mogelijk is om het ongebruikte deel van het kerkhof om te vormen naar woningbouwkavels.
- Onderzoek mogelijkheden voor subsidie
- Gelet op de unieke architectuur van de kerk: onderzoek de mogelijkheid om mensen het gebouw te laten sponsoren (vriend van het kerkgebouw van Jan de Jong).

Namens de klankbordgroep;

Ad Daverveld, Arno Timmers, Betty Heeren, Frank Verwijst, Jose Kroef, Joke Rooijackers, Jurgen Schepens, Nico Boeijen, Tiny Thomassen en Wilma van de Pas. De klankbordgroep wordt vanuit de Sint Petrusparochie/werkgroep Kerkenvisie ondersteund door Henk van Thiel en Jan Lucius.

VENHORST

5.3.2 HET KERKGEBOUW VAN VENHORST

Visie Kerkenvisie namens de Klankbordgroep kern Venhorst

1. Samenstelling klankbordgroep kern Venhorst

De klankbordgroep kern Venhorst bestaat uit de volgende personen:

Bart v/d Hoogen:	gemeenteraad Boekel, muzikale ondersteuning communievieringen Venhorst (voorzitter klankbordgroep)
Wendela de Koning:	Coördinator lectoren + lector Parochie H. Jozef Venhorst (notuliste/secretaresse)
Ricky Janssen:	lid financiële commissie Parochie St. Petrus (contactpersoon Sint Petrusparochie)
Jan Manders:	lid vastgoed commissie Parochie St. Petrus
Sjef Vinken:	fusiebesprekingen totstandkoming Parochie St. Petrus
Frans v/d Wiel:	voorheen secretaris kerkbestuur Parochie H. Jozef Venhorst, nu financiën kerk Venhorst
Huib van Oort:	fusiebesprekingen totstandkoming Parochie St. Petrus
Sjack van der Laar:	zelfstandig ondernemer, wil meedenken over de toekomst van het kerkgebouw

De klankbordgroep wordt vanuit de Sint Petrusparochie/werkgroep Kerkenvisie ondersteund door kapelaan Herman Schaepman en Jan Lucius.

2. Huidige situatie kerk in Venhorst en ondernomen stappen

De huidige situatie van de kerk in Venhorst is dat er elke zondag een kerkdienst is. Deze wordt bezocht door gemiddeld ca. 50 personen in een leeftijdscategorie van gemiddeld ca. 60 jaar en ouder.

Aan het kerkgebouw wordt in principe alleen het hoognodige onderhoud aan de buitenkant gedaan zodat het gebouw wind- en regendicht blijft. In de jaren 2017/2018 is daarop een uitzondering gemaakt met het schilderen van de klokkentoren, het repareren van het uurwerk en de wijzers (bladgoud/verlichting), het vervangen van glas-in-lood ramen aan de pleinzijde en een onderhoudsbeurt aan het kerkorgel. De gemeente Boekel en de inwoners van Venhorst hebben een gedeelte van de kosten meebetaald.

Al in een vroeg stadium hebben we de Stichting Leefbaar Venhorst erbij betrokken.

De stichting is een belangrijke schakel in de samenleving die zich inzet voor de leefbaarheid in Venhorst. Onder de paraplu van de stichting hangen nu de volgende activiteiten met inzet van veel enthousiaste en betrokken vrijwilligers:

- De Winkel
- het onderhoud van de parochietuin
- het onderhoud van de begraafplaats
- initiatieven van de school i.s.m. de Venhorstse verenigingen

In de toekomst zouden daar nog bij kunnen komen het ouderensteunpunt De Mennehof en het project Kerkenvisie.

Klankbordleden Jan Manders, Huub van Oort en Frans v/d Wiel hebben de Stichting Leefbaar Venhorst opgericht en Bart v/d Hoogen heeft zich daar later ook bij aangesloten.

Na een grondige voorverkenning hebben we een informatieavond gehouden op 19 april 2017 waarbij negentien geïnteresseerden aanwezig waren, waarvan twee personen namens de Stichting Leefbaar Venhorst.

We hebben losse enquêteformulieren aan het lokale huis-aan-huisblad toegevoegd zodat alle huishoudens van Venhorst (anoniem) de gelegenheid hebben gekregen hun mening over de toekomst van het kerkgebouw te geven. Deze formulieren waren ook te verkrijgen in De Winkel. Van de ca. zevenhonderd verspreide formulieren zijn er eenentwintig geretourneerd.

We hebben een speciaal mailadres aangemaakt (behoudorpshartvenhorst@outlook.com) om te kunnen reageren. Hier zijn vier reacties binnen gekomen.

In de maand juli 2017 heeft er een spandoek aan de kerk gehangen met een prikkelende tekst 'Slopen of herbestemmen? Geef uw mening'. Hierover is gesproken in Venhorst maar tot schriftelijke reacties/ideeën heeft het helaas niet geleid.

Er zijn diverse berichten geplaatst in het huis-aan-huisblad over de stand van zaken en met het verzoek met een mening en/of ideeën te komen. Dit heeft helaas niet tot extra schriftelijke reacties/ideeën geleid.

3. Mogelijkheden toekomst kerkgebouw

De inwoners van Venhorst die gereageerd hebben vinden het kerkgebouw beeldbepalend voor Venhorst en ze vinden dat er niets aan de buitenkant mag veranderen. Verder moet het gebouw in gebruik blijven voor de eredienst, eventueel in duogebruik.

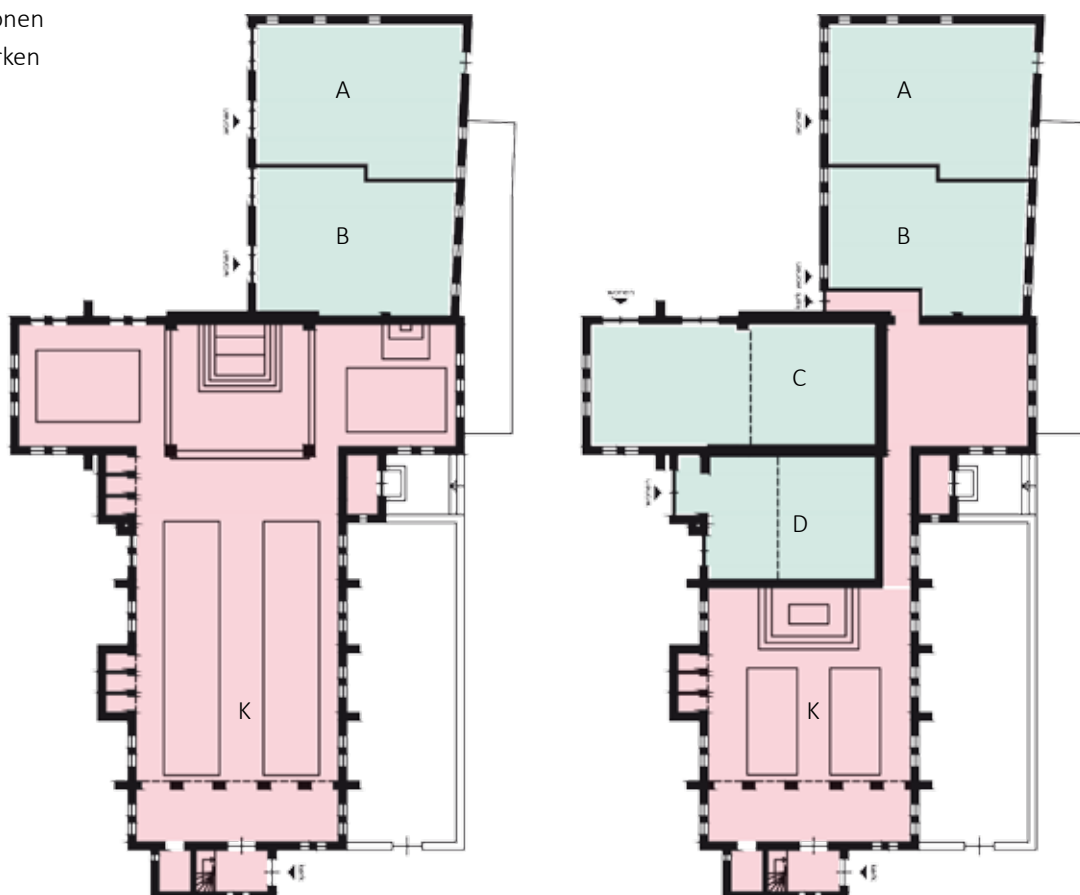
Er zijn diverse ideeën aangedragen voor duogebruik. Te denken valt aan het gebruik voor andere activiteiten, zoals bijvoorbeeld afscheidsdiensten. Maar ook appartementen en een zorgfunctie behoren tot de mogelijkheden. Het nadeel van een klein dorp als Venhorst is dat de mogelijkheden voor herbestemming beperkt worden omdat er direct naast de kerk bijvoorbeeld al een multifunctioneel gemeenschapshuis en een café/zaal aanwezig zijn.

De klankbordgroep heeft drie scenario's aangeboden voor een haalbaarheids-onderzoek:

- kerk in combinatie met twee huurwoningen in de dagkapel;
- verkleinde ruimte voor de kerk in combinatie met een *high care* hospice;
- verkleinde ruimte voor de kerk in combinatie met vier koopwoningen in de dagkapel, een zijbeuk en een stukje van de kerk.

Wonen
Kerken

4. Inschatting van de haalbaarheid van de scenario's

De uitgangspunten voor het haalbaarheidsonderzoek waren o.a.:

- er is met een neutrale blik gekeken naar mogelijkheden;
- alléén herbestemmen van het kerkgebouw, de pastorie blijft buiten beschouwing;
- het kerkgebouw kan om niet verkregen worden;
- de pastorie wordt verkocht en de opbrengst wordt gebruikt om de begroting sluitend te krijgen.

> *Noot van de redactie: voor de vereenvoudiging van het haalbaarheidsonderzoek is hier van uit gegaan maar het is geen beslissing geweest. In §2.3 staat dat gewoonlijk niet vervreemd mag worden onder de marktwaarde (canon 1294).*

De conclusie uit het haalbaarheidsonderzoek is dat woningbouw in combinatie met behoud van (een deel van) de kerk de grootste kans heeft om exploitabel te zijn. Met een *high care* hospice is dat nog maar zeer de vraag.

Echter, de komende jaren zullen waarschijnlijk voldoende nieuwe woningen in Venhorst gebouwd gaan worden, door de gemeente Boekel, maar er zijn ook enkele particuliere initiatieven. De vraag is of er dan voldoende belangstelling zou zijn voor wonen in de kerk?

Besloten wordt dat er eerst verder gekeken wordt naar mogelijkheden voor

een high care hospice.

Zo blijken er o.a. meer ruimte en meer bedden nodig te zijn om het rendabel te kunnen laten zijn. Er zijn bronnen die meer duidelijkheid zouden kunnen bieden over het exploiteren van een *high care* hospice; dat moet nog nader onderzocht worden.

De dichtstbijzijnde hospices liggen op minimaal 10 km van Venhorst. Met het realiseren van een hospice in Venhorst zou een lege vlek op de kaart opgevuld kunnen worden.

Opgemerkt moet worden dat de pastorie inclusief tuin in eerste instantie buiten de plannen viel omdat deze nog bewoond werd door de oud-pastoor van Venhorst. Na zijn overlijden op 6 november 2017 is de pastorie leeg komen te staan en de Sint Petrusparochie heeft aangegeven voorlopig niets met de pastorie te zullen doen, zodat deze eventueel ook meegenomen kan worden in de plannen voor (gedeeltelijke) herbestemming van het kerkgebouw.

De ingeschatte opbrengst voor de pastorie in het haalbaarheidsonderzoek lijkt aan de lage kant. Er moet geschilderd worden en mogelijk wat gemoderniseerd maar de oppervlakte van ondergrond en tuin is zo groot dat de werkelijke waarde naar verwachting hoger zal liggen.

5. Lokaal draagvlak scenario's

Wij hebben gedurende de tijd dat we als klankbordgroep actief zijn gemerkt dat de meeste betrokkenheid van de doelgroep komt die de kerkdiensten bezoekt. En dat baart ons zorgen want het project kerkenvisie heeft als doel een visie voor de lange termijn op te stellen. Het zijn de inwoners die nu t/m ca. 40 jaar oud zijn die met het kerkgebouw verder moeten in de toekomst.

Het initiatief voor het oprichten van een hospice is voorgelegd aan de huisartsenpraktijk Boekel. De artsen zijn enthousiast over het plan en hebben aangegeven open te staan voor mogelijkheden. Zij geven echter aan dat een low care hospice mogelijk beter aan zou sluiten bij de zorgbehoefte dan een high care hospice. Dan komt het financiële plaatje er heel anders uit te zien en de vraag is of dit plan dan te realiseren is. Hiervoor is nader onderzoek gewenst.

Gedurende het project kerkenvisie zijn er allerlei ontwikkelingen geweest die een andere kijk op de situatie geven:

- het vrij komen van de pastorie
- een particulier initiatief met de realisatie van appartementen, een supermarkt, een huisartsendependance en horeca op hun eigen grond gelegen tegenover de kerk. Dit initiatief is positief ontvangen door de inwoners van Venhorst en wordt nog nader uitgewerkt.

De klankbordgroep komt tot de volgende visie:

- wij bieden de drie scenario's aan zoals ingebracht in het haalbaarheidsonderzoek
- wij staan open voor initiatieven van derden: een scenario met een totaalplan voor de kerk, de pastorie en de pastorietaan. Dan zouden we wel graag de wensen van de Venhorstse bevolking in het contract willen hebben: behoud van het kerkgebouw met zolang dat gewenst is het gebruik voor de eredienst met daarna een maatschappelijke functie en het behoud van (een gedeelte van) de pastorietaan als groene long van Venhorst.

< Noot redactie: Dit is de inschatting door externe onderzoekers van het haalbaarheidsonderzoek. De klankbordgroep geeft hier dus aan dat zij dit laag vinden.

5.3.3 HET KERKGEBOUW VAN VOLKEL

Eindconclusie klankbordgroep Volkelse Kerkenvisie

De klankbordwerkgroep Volkel kreeg eind 2016 van het overkoepelende Uden- se kerkbestuur St. Petrus de opdracht om met voorstellen en suggesties te ko- men t.a.v. het kerkgebouw van Volkel in de toekomst. Het aantal ingeschreven parochianen evenals de kerkbijdragen lopen terug. Het onderhoud en beheer van de kerk kunnen niet meer gedekt worden door die inkomsten. De klank- bordgroep moest in het dorp actief inventariseren wat de dorpsgemeenschap ziet aan mogelijkheden voor de toekomst van het kerkgebouw.

De klankbordgroep heeft dat in drie ronden gedaan:

1. Op 4 april 2017 is tijdens de jaarvergadering van de dorpsraad de Volkelse gemeenschap op de hoogte gesteld van de financiële problemen rond het kerkgebouw en de opdracht van de klankbordgroep. Enkele weken later op 11 april heeft de klankbordgroep een goed bezochte bijeenkomst gehouden, waarin inwoners van Volkel hun ideeën konden ventileren t.a.v. de toekomst van het kerkgebouw.
2. Op de kerkendag van 26 november 2017 konden de bewoners de voorlopige ideeën en suggesties inzien met de vraag daarop te reageren en die eventue- el aan te vullen.
3. Een werkbezoek aan de kerken in Vught en Esbeek. Deze kerken hebben als gebouw een andere invulling gekregen. In Vught zijn er acht instanties ge- huisvest (o.a. bibliotheek, wereldwinkel, heemkundekring, museum). In Es- beek zijn er schoolklassen in gehuisvest.

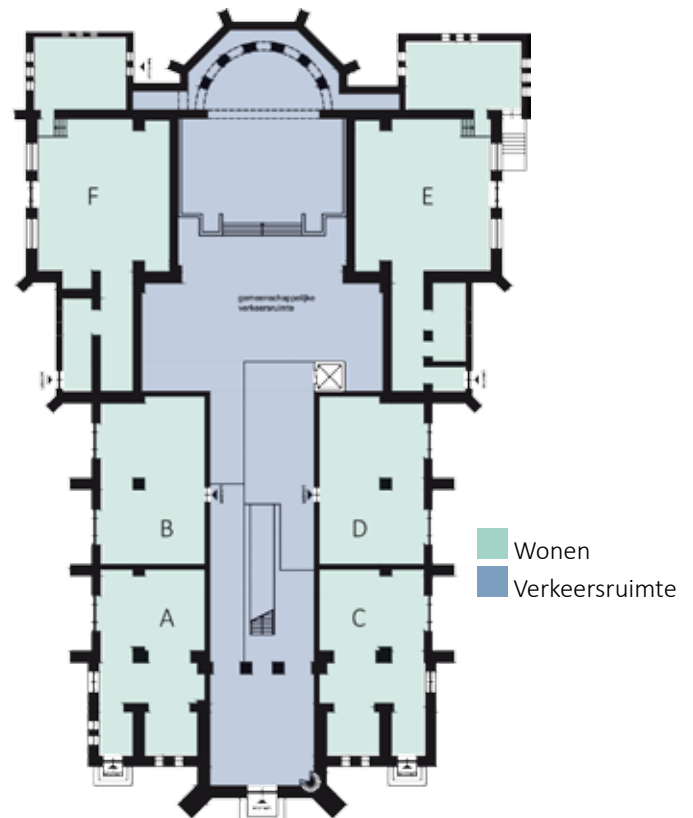
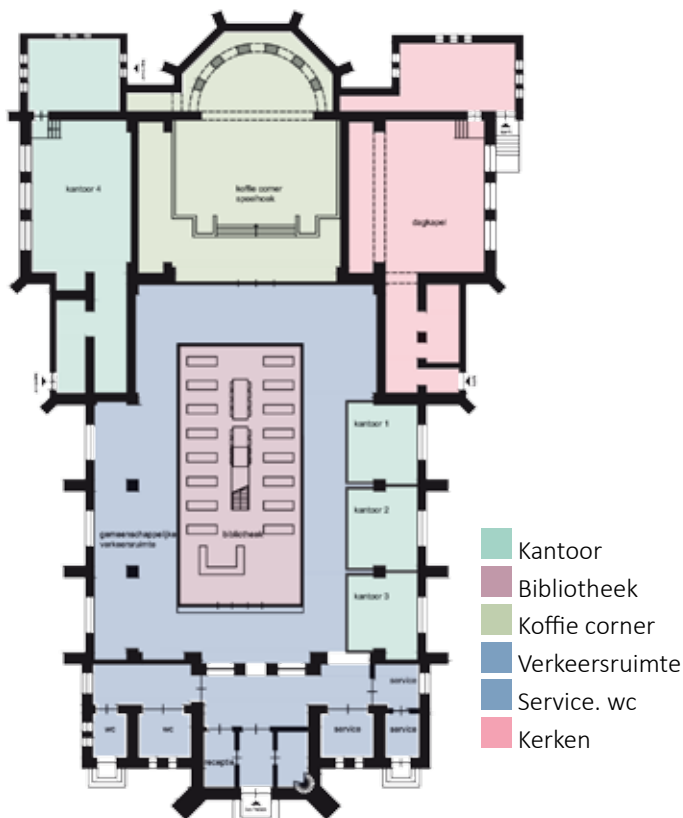
Uit deze drie activiteiten kwamen de volgende voorstellen naar voren voor het Volkse kerkgebouw:

Woon-zorgfunctie: Er werden ideeën aangedragen t.a.v. appartementen, een hospice-functie, een huisartsenpost, apothekersfunctie, prikpost, e.d.

Maatschappelijke en culturele functie: Er werd gedacht aan recepties, evenementen, concerten, toneeluitvoeringen, bedrijfsfeesten, grote uitvaarten/huwelijksfeesten waarbij de horeca gebruikt kan worden. Permanente/tijdelijke tentoonstellingen waar (Volkse) kunstenaars hun exposities kunnen houden. Ook werden kinderopvang en bibliotheek genoemd.

Kerkelijke functie: Veel inwoners vonden dat de dagkapel (zijbeuken) en pries-terkoor voor een religieuze functie behouden moeten blijven.

Al deze plannen zijn ingebracht bij de Petrusparochie, die er een serieus haalbaarheidsonderzoek op heeft losgelaten. Uit het haalbaarheidsonderzoek bleek de woonfunctie al heel snel af te vallen, omdat er m.b.t. het daglicht dan flink ingegrepen moest worden in het monumentale karakter van de kerk. Omdat de Volkse kerk een rijksmonument is, mag dat niet. Het onderzoek zag wel mogelijkheden voor een multifunctioneel gebruik van het gebouw; dagkapel, bibliotheek, koffiecorner met speelhoek, enkele kantoren en service-ruimte. Het gebouw dient hiervoor aangepast te worden met flinke investeringskosten als gevolg. Om deze kosten te dekken, zo stelt het onderzoek, moet er naarstig op zoek gegaan worden naar inkomsten, zoals subsidies. De gemeente zal hier een belangrijke gesprekspartner zijn.

Gaandeweg het proces is het duidelijk geworden dat het vinden van een passende oplossing voor het kerkgebouw van Volkel erg complex is. Uit het haalbaarheidsonderzoek is duidelijk geworden dat het gebouw in zichzelf beperkingen kent om makkelijk van functie te veranderen (anders dan bijvoorbeeld het kerkgebouw van Venhorst). Denk bijvoorbeeld aan daglicht toetreding. De kerk is gebouwd om te dienen als gebouw van de eredienst. Dat is een specifieke functie. Een wisseling naar een andere functie (voor een deel) van het gebouw is daarmee altijd lastig. De architect van Halsteren heeft naar beste vermogen een gebouw ontworpen passend in de tijdsgeest toen en toegerust op de functie die het moest vervullen. Hij heeft het niet ontworpen om ooit van functie te veranderen. Daarbij is Volkel t.a.v. zijn multifunctionele accommodaties redelijk voorzien en zijn die op de korte termijn niet aan vervanging toe. Volkel wordt beperkt in haar groei mogelijkheden omdat het ligt binnen de geluidscontouren van de vliegbasis Volkel. Kortom, het vinden van een passende oplossing voor het kerkgebouw is extra lastig.

Misschien is de 'mottenballen variant' op enig moment nog de beste variant, d.w.z. dat we de situatie de komende jaren zo laten. Misschien zelfs een aantal jaren leeg laten staan, totdat er aan monumentale regelgeving iets verandert, of dat er tussentijds toch een bestemming wordt gevonden.

De klankbordgroep heeft hiermee haar opdracht volbracht. De Sint Petrusparochie, als eindverantwoordelijke, zal zich verder over de toekomst van het gebouw buigen. Wij wensen het bestuur veel succes en blijven als vraagbaak beschikbaar.

De klankbordgroep

Huib de Bekker, Piet Fennis (voorzitter), Gerard Gerrits, Cor van de Kandelaar, Annie Smits (niet op de foto), Toon van de Ven, Martien Verhoeven, Francien Verwijst (namens de dorpsraad), Gijs Verkuijlen, Angélique Vriends, Jetty de Vroomen, Rina Wouters.

5.3.4 HET KERKGEBOUW VAN BOEKEL

Klankbordgroep Boekel heeft zijn eindrapportage op 11 oktober 2018 aangeleverd aan de werkgroep. Deze rapportage was te lang om één op één over te nemen in dit document. De kern van het voorstel is integraal opgenomen. Het volledige rapport is in te zien op het parochiecentrum.

Onderzoeksvoorstel klankbordgroep Sint Agathakerk Boekel

Aangespoord door uitspraken van bisschop Dr. Gerard de Korte in 'Samen bouwen in vertrouwen', het beleidsplan van het bisdom 's-Hertogenbosch luidende: *"Het parochiebestuur is primair verantwoordelijk voor het gebouwenbeleid in de nieuwe parochie; zoveel mogelijk parochianen moeten immers in een proces worden meegenomen en herbestemming van gebouwen vraagt creativiteit en maatwerk"*. Einde citaat. Medio 2017 heeft het Parochiebestuur van de Sint Petrus parochie een aantal Boekelnaren verzocht mee te denken over de toekomst van de Sint Agathakerk en de pastorie in Boekel. We noemen dat in dit document de klankbordgroep.

Klankbordgroep:

De klankbordgroep bestaat uit twaalf leden die een doorsnee vormen van de Boekelse gemeenschap. Peter Biemans, Peter Bongers, Jan van den Broek, Ton van den Broek, Peter Ketelaars, Mieke Rijken, Hans van Sleeuwen, Romy van den Broek, Jos Verbeek, Erik Verhoeven, Driek van de Vondervoort en Twan van Asseldonk. Deze mensen studeren, werken, ondernemen, wonen en leven in Boekel rond de Sint Agathakerk. Ze zijn jong, oud, man en vrouw. Allen brengen eigen kennis en ervaring in om een bijdrage te leveren in de werkgroep. Leden hebben een achtergrond in onderwijs, recherche, bestuur, architectuur, media, politiek, theologie, recreatie, agri en andere disciplines. De klankbordgroep is blij dat - naast de mensen die zijn gecoöpteerd - er drie leden bij zijn

die zich spontaan hebben aangemeld om deel te nemen vanwege hun interesse in het behoud van het kerkgebouw. Als de groep bij elkaar komt wordt ze vaak aangevuld met enkele leden van het parochiebestuur (gebouwencommissie - penningmeester).

Situatie:

Het gaat om de Rooms-katholieke Sint Agathakerk, bij de gemeente bekend als Kerkstraat 39 te Boekel. Op maandag 8 juni 1925 werd de nieuwe kerk gewijdschapreerd door de Bossche bisschop Mgr. Arnold Frans Diepen. Drie jaar later werd de eveneens door Franssen ontworpen pastorie gebouwd. De toren roept met haar klokken gelovigen op tot gebed en wijst hen de weg. Daarnaast vormt het een blikvanger en baken voor de hele Boekelse gemeenschap, ook voor die mensen die geen (geloofs-)binding (meer) hebben met de RK kerk. Tegengwoordig wordt de toren ook gebruikt als drager voor antennes van verschillende telecommunicatiebedrijven. De opbrengsten hiervan dekken een deel van de exploitatiekosten. Boekel heeft een rijk missionair verleden. Dat is te zien aan de (relatief) wat hogere kerkbezoekcijfers. Elk weekend komen er nog tussen de 70 en 100 mensen bij elkaar om de eucharistie te vieren. Bijna elke week en soms meerdere malen per week is er nog een kerkelijke uitvaart. Het kerkbezoek, het aantal vrijwilligers en hun betrokkenheid neemt ook hier af. De klankbordgroep denkt dat de betrokkenheid bij en voor het behoud van het gebouw onverminderd groot is. Dit wordt bevestigd door ontvangen brieven, gesprekken en input uit de door ons georganiseerde inspiratieavond waarover hieronder meer.

Aanpak Stap 1:

De klankbordgroep heeft op 30 oktober 2017 een inspiratieavond georganiseerd voor alle Boekelnaren die op een of andere manier geïnteresseerd zijn in en die mee willen denken over de toekomst van de gebouwen. Na enkele vergadersessies hieraan vooraf en uitvoerige publiciteit meldden zich 100 inwoners aan om mee te doen.

Inspiratieavond:

Bob Hutten (van Hutten catering) prikkelde deze avond de aanwezigen met de vraag: "Wie van jullie wil niet van betekenis zijn?" Iedereen wil toch iemand helpen als die hulp nodig heeft. Hij benadrukte de enorme invloed die de aanwezigen vanavond kunnen hebben. Je hoeft vandaag niet te zeggen hoe het precies wordt. Zoek naar wat je in Boekel mist. Wat is de kans die hier ligt? Maak niet iets wat er in de omgeving als is. Zoek ook naar iets wat aan zoveel mogelijk mensen betekenis geeft. Maak het van, door en voor Boekel. Zoek naar iets wat veel beleving in zich heeft. Tenslotte gaf hij ons mee om ook kansen te zoeken in wat er allemaal gebeurt in de Maashorst.

Jasper van Deurzen nam de zaal nog even mee naar de beweegredenen van de Sint Petrusparochie waar Boekel deel van uitmaakt. Hij bracht zo voor iedereen helderheid in de context waarin deze avond is georganiseerd. Hij was erg onder de indruk van de opkomst en bereidheid van mensen om mee te denken.

Bijna 100 Boekelnaren gingen daarna in groepen uiteen en hebben geholpen om ideeën te genereren die kunnen helpen het kerkgebouw voor de toekomst te behouden. Er is per groep ook gekeken naar wat zij de beste ideeën vinden. Daarna is aan de hand van stellingen gediscussieerd. Een van de jongere deelnemers oogstte groot applaus met haar vurige pleidooi. Ze gaf aan dat Boe-

kel in tegenstelling tot veel ander plattelandsdorpen voor jongeren aantrekkelijk is omdat er zoveel wordt georganiseerd: BoeCult, Sense of harmonie e.d. Neem dat mee in de ontwikkeling van de kerk door te proberen naar dingen te zoeken die het voor jongeren aantrekkelijk maken om er te blijven wonen. Ad Kroon, voormalig gemeentesecretaris van Helmond, heeft de avond op voortreffelijke en respectvolle wijze geleid.

Eén conclusie is al getrokken: De kerk wordt voorlopig niet gesloopt! Iedereen waarvan het mailadres bekend is krijgt een verslag toegestuurd. De gemeenschap van Boekel was deze avond van grote betekenis. Heel veel dank aan u allen die deze avond tot een succes hebben gemaakt.

Aanpak stap 2:

Inventarisatie inspiratieavond:

De klankbordgroep heeft de avond in twee sessies geëvalueerd. Alle notities die gemaakt zijn tijdens de brainstormsessies zijn besproken en 'gecategoriseerd'. Dit zijn de belangrijkste:

BEHOUD KERKFUNCTIE VOOR EUCHARISTIE (IN DEEL VAN DE) KERK

- 75 Deelnemers vragen om behoud van liturgische kerkfunctie in deel van de kerk met multifunctionele invulling.
 - o Daarbij werd gedacht aan:
 - Uitvaart, exposities, theater, filmhuis, verenigingsleven, parochiezaal, museum, disco, onderwijs, jongeren, heemkunde, regiokoren, Maashorst.
 - o Een paar maal werd genoemd:
 - Gezondheidscentrum, appartementen, wonen en zorg.
- Ter financiering werd een aantal malen aangegeven dat de gemeente een rol moet spelen.
 - o Gemeente koopt aan, laat de bewoners meer OZB betalen of financiert uit de opbrengst van de verkoop van de Sint Janschool.
- Zorg voor een oplossing die tijdelijkheid in zich heeft waarmee bedoeld wordt dat elke aanpassing omkeerbaar moet zijn.
 - o Doe het geleidelijk en rustig aan.

BEHOUD GEHELE KERK VOOR DE EREDIENST.

- Een vijftal deelnemers wil de gehele kerk voor de eredienst behouden en alle inwoners mee laten betalen middels acties etc.

Boekel

BEHOUD KERKGEBOUW MAAR PAS DE FUNCTIE AAN.

- Heel veel ideeën, zoals:

Bierbrouwerij (6), zorgwoningen (5), sportcentrum of zwembad (4), speel-paleis (4), kantoren en bedrijvigheid (4), appartementen (4), gezondheidscentrum (3), gemeenschapshuis (2) (als Nia Domo weg is!), restaurant (2), markthal of winkels (3), overdekt park, jeugdcentrum, evenementengebouw, supermarkt, survival, en zelfs dierentuin wordt genoemd.

BEHOUD KAPEL

- Een zestal deelnemers heeft gepleit voor het behoud en gebruik van de kapel als kerkfunctie. De kapel is echter verkocht. De klankbordgroep brengt geen advies uit over de Sint Petrus kapel.

BUITENRUIMTE EN TUIN

- Ofschoon ook niet in onze opdracht vermeld worden door een paar deelnemers de pastorie en omgeving Ingevuld als hospice met zorgwoningen in de tuin.

ALGEMEEN

- Enkele deelnemers leverden concrete schetsen aan van de mogelijke invulling van de kerk inclusief kerkfunctie.
- Er is een vurig pleidooi gehouden om bij hernieuwde invulling de (leefbaarheid voor de) jeugd uit Boekel niet te vergeten.

De helderste conclusie die getrokken kan worden luidt:

De gemeenschap Boekel wil het gebouw van de Sint Agathakerk, rijksmonument en de pastorie met parochiezaal behouden.

Aanpak stap 3:

Naar aanleiding van de discussies na de inspiratieavond zijn er bezoeken gebracht aan:

- De gemeente Boekel (burgemeester en medewerker RO).
 - o Om inzicht te krijgen in de visie van het gemeente bestuur en lopend beleid in zaken die mogelijk invloed kunnen hebben op het behoud van het Kerkgebouw.
- Brabantzorg locatie St. Petrus Boekel (o.a. locatiemanager).
 - o Wat ons inzicht verschaftte in de te verwachten demografie in de ouderenzorg en groeiende behoefte van palliatieve hulpverlening in thuissituaties. Deze groep behoeft geen intensieve zorg maar wil niet altijd thuis sterven en maakt daarom steeds vaker gebruik van de diensten van bijna-thuishuizen (BTH).
- Hospice Dommelrode Sint Oedenrode (penningmeester en deeltijd bezoldigd coördinator).
 - o Gaven ons inzicht in de financiering, de praktische invulling door vrijwilligers en de organisatie eromheen.
 - o Taak van Rotary voor de totstandkoming.
- Hospice Oase Oss (directeur).
 - o Hoe organiseert een professionele organisatie de financiering en managet zij de hulp van vele vrijwilligers.

Daarnaast hebben we het beleidsplan inclusief sterkte-zwakteanalyse van de Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg Oss-Maasland (VPTZ) mogen inzien. Hetzelfde geldt voor het fusiedocument van Terminale Thuiszorg Maasland (TTM) en Stichting Bijna Thuis Huis (BTH) De Oase.

Verder zijn nog gesprekken geweest met:

- De plaatselijke heemkundekring
- Diaken Henk van Thiel

Aanpak stap 4 mogelijke scenario's.

Het overgrote gedeelte van de deelnemers opteert duidelijk voor het behoud van de kerkfunctie in het huidige gebouw. De klankbordgroep schat in dat het realistisch is om hiervoor een gedeelte van het kerkgebouw te blijven gebruiken. Concreet denken we aan het priesterkoor met eventueel een gedeelte van het middenschip.

Voor de verdere invulling denken we aan een paar mogelijkheden zoals die zijn geopperd tijdens de inspiratieavond. Concreet zou de huisvesting van de Heemkundekring, welke op termijn moet verhuizen, een logische aanvulling zijn. Het linkerdeel van de kerk is mogelijk een plek voor hen. De heemkundekring is bereid daarover met ons in gesprek te gaan.

De functie van het huidige parochiecentrum kan een plaats krijgen bij de ingang van de kerk. Deze ruimte kan naast vergaderfaciliteiten ook gebruikt worden voor bijbuurten onder het genot van een versnapering. Het plafond van deze ruimte kan het koor vergroten waardoor deze functioneler wordt (denk aan concerten)

Het middengedeelte van de kerk zou een multifunctionele invulling moeten krijgen. Door het verwijderen van de banken ontstaat een grote ruimte welke plaats kan bieden, met of zonder kerkfunctiegedeelte, aan grotere bijeenkomsten zoals uitvaarten, afscheidsbijeenkomsten en evenementen. Er moet plaats zijn voor een invulling door en voor jeugdige Boekelnaren. Door deze ruimte open te houden kan het koor en orgel in functie blijven zonder dat de akoestiek verloren gaat.

De rechterzijde van het gebouw lijkt uitstekend geschikt voor bergruimte, zeker gezien het feit dat voor het gebruik van het middengedeelte een verplaatsbare zitgelegenheid nodig is.

Belangrijke voorwaarde voor realisatie, is naast de financiële haalbaarheid, dat de ontwikkeling **geleidelijk** verloopt en dat we **tijdelijkheid** niet uit moeten sluiten. Met ander woorden **alles wat in de kerk wordt aangepast moet omkeerbaar zijn**.

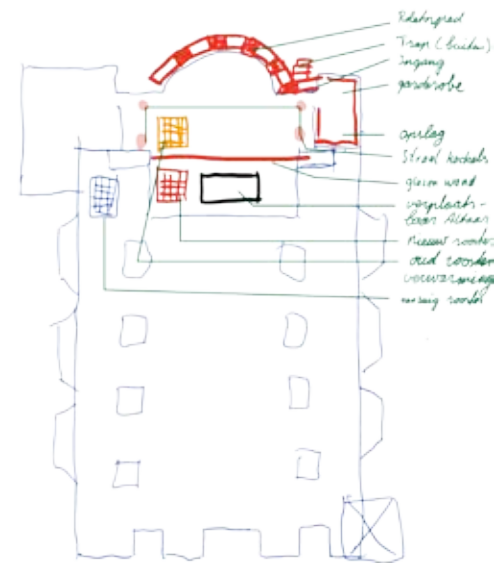
Vanwege tijdsdruk heeft de parochie aan de klankbordgroep gevraagd alvast een mogelijk scenario in te dienen. Dit blijkt nodig omdat vanwege subsidie eisen de haalbaarheid voor een bepaalde datum onderzocht moest worden. Dit voorstel is gedaan en geëvalueerd.

Haalbaarheid praktisch:

Na het indienen van het (nood)plan is de klankbordgroep verder gegaan met de uitwerking.

- We hebben diaken Henk van Thiel gevraagd zijn ideeën hierover met ons te delen. Henk kent het gebouw van haver tot gort vanwege zijn werk als koster in deze kerk en later als diaken.
- Voortschrijdend inzicht leert dat de Heemkundekring geen interesse heeft omdat de ruimte te klein zou zijn en ze graag hun huidige onderkomen blijven gebruiken.

De klankbordgroep concludeert dat Van Thiel's ideeën perfect aansluiten bij wat de klankbordgroep voor ogen heeft maar dat ze veel beter en eenvoudiger

uitvoerbaar zijn. In dit plan bestaat de kerk uit een sacraal en een profaan deel. Het sacrale deel blijft voor gebruik voorbehouden aan de eucharistievieringen en pastorale functies (koorrepeties, bijeenkomsten e.d.) Het profane deel kan door het openen van een glazen wand weer voor eucharistie en bij afsluiten voor andere functies worden gebruikt.

Overwegingen die deze keuze ondersteunen.

- Wens van 'Boekel' om de kerk voor de eredienst te behouden:
 - o Sacraal deel kan ook de huidige Sint-Petruskapel functie vervangen.
- Wens van parochie om het gebouw duurzaam exploitabel te houden:
 - o Verwarmingskosten dalen;
 - o Mogelijkheid om in het profane deel commerciële activiteiten te ontplooi- en.
- Wens om de aanpassingen omkeerbaar te maken:
 - o Alle aanpassingen zijn los in de kerk geplaatst;
 - o Uitzondering voor verwarmingssysteem en toegangsdeur.
- Geleidelijk en rustig aan:
 - o Door deze aanpassing kan de kerk gewoon in gebruik blijven als nu;
 - o Voor de invulling van het profane deel hoeven (nu) geen aanpassingen gedaan te worden;
 - o Op het moment dat de kapel niet meer gebruikt kan worden is er een prachtig alternatief.

Architect en lid klankbordgroep Jan van den Broek werkt de ideeën uit. Hierbij is naast de bovenstaande opsomming ook rekening gehouden met het monumentale karakter. De buitenkant wordt daarom niet aangepast. Ook binnen wordt op het verwarmingssysteem na geen aanpassing gedaan aan het gebouw zelf.

- Het zicht op de oostkant van de kerk is fraaier omdat een deel van het hekwerk verdwijnt.
- De bestaande poort blijft, maar het ten zuiden daarvan wordt geopend dit creëert een mooier zicht vanaf de Burgstraat
- Eén parkeervak aan de Burgstraat kan worden gereserveerd voor een lijkau- to. Er hoeven hiervoor geen aanpassingen aan de bestaande infrastructuur plaats te vinden.
- Het hok dat tegen de kerk leunt verdwijnt waardoor het monumentale ka- rakter weer wordt onderstreept.
- Er is toegang tot de gebedsruimte door een bestaand raam te vervangen door een ingangsdeur.
- Vanaf straathoogte kom je op niveau door een trap en een hellingbaan. De laatste heeft rustplateaus voor rollator- of rolstoelgebruikers en er is vol- doende ruimte om tijdens een uitvaart de (draag)baar te manoeuvreren.
- De trap en hellingbaan zijn rondom gesloten met een natuurlijk materiaal of cortenstaal om vuilophoping eronder te voorkomen.
- Hetzelfde materiaal ontnemt ook het zicht op de gasmeterruimte die nu niet fraai oogt.
- Er wordt een (tijdelijke) afscheiding gemaakt om geluid en tocht uit de toe- gangsruimte te isoleren van de sacristie zodat priester en assistenten zich in alle rust op de eucharistie kunnen voorbereiden.
- Er is ruimte in de nis om een klein altaar te plaatsen (uit de Sint-Petrus kapel)
- Er zijn 90 losse zitplaatsen
- Een glazen wand vormt de achterkant van het sacrale deel

- Het onderste deel van de wand is semitransparant waardoor de ‘kerkruimte’ en altaar aan de ‘profane’ kant aan het zicht wordt onttrokken.
- De prachtige muurschildering die vrijwilligers nog maar kortgeleden hebben blootgelegd blijft in volle glorie te aanschouwen.
- De wand heeft een zelfdragende constructie die slechts met enkele bouten aan het bestaande metselwerk vast zit om het op zijn plek te houden.
- De wand heeft twee liggers om de kosten laag te houden. Het deel onder de laagste ligger kan opgevouwen worden waardoor de hele kerk gebruikt kan worden zoals nu het geval is.
- De kleine sacristie aan de zuidkant wordt gebruikt als opslag (voor stoelen) en (les-)materialen van werkgroepen.
- De kleine sacristie (aan de westkant) naast de sacristie wordt keukenruimte.
- Het toilet is vernieuwd en op de riolering aangesloten.

Haalbaarheid financieel

In tegenstelling tot de conclusie van het onderzoek door IDING Herbestemming erft op ons ‘nood’-plan is de klankbordgroep van mening dat deze relatief eenvoudige en omkeerbare aanpassing ook financieel haalbaar is.

- Uit het overzicht wat we van de parochie hebben gekregen blijkt dat de energiekosten zwaar drukken op de exploitatie. Met deze aanpassing kan hierop flink worden bespaard. De vieringen waarbij minder dan 100 mensen worden verwacht (in de nabije toekomst) kunnen in het sacrale deel plaatsvinden waardoor maar een klein deel hoeft te worden verwarmd.
- Het profane deel kan commercieel worden geëxploiteerd.
 - o Door niet kerkelijke- of katholieke (afscheids-)vieringen toe te staan en daarvoor een vergoeding te vragen.
 - o Door het toestaan van de organisatie van evenementen die zich lenen om in deze ruimte plaats te vinden. Denk daarbij aan concert, een koren-dag of lezing.

Deze opbrengst en besparing zal de exploitatie niet sluitend maken. Daarom denkt de klankbordgroep dat het nodig is extra financiering te creëren. We denken dat het kan door in de Pastorie een Bijna Thuis Huis (BTH) te creëren en daarvoor een stichting op te richten.

De diverse bezoeken die we hebben afgelegd sterken ons in de gedachte dat een hospice met een drietal bedden in Boekel wenselijk en haalbaar is. Zowel het gebouw, met aanpassingen als de tuin (parkeergelegenheid) zijn daar uitstekend voor geschikt. Gezien de nabijheid van het zorgcentrum Sint Petrus is de realisatie van een hospice een logische, wenselijke en noodzakelijke aanvulling op het leven van de ouder wordende mens in Boekel.

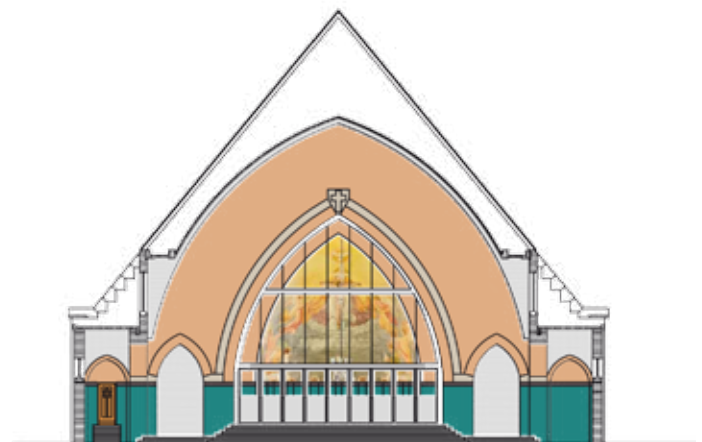
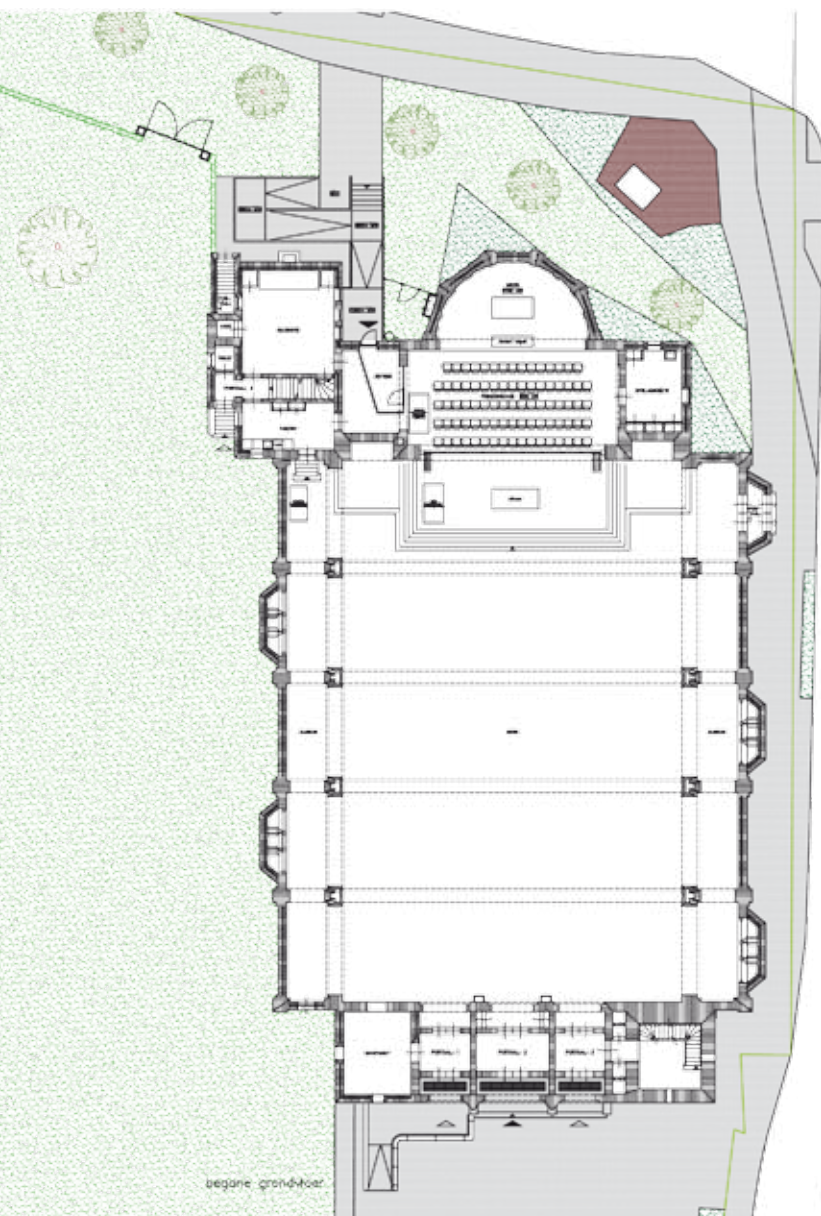
Caritas

Een hospice past perfect in de diaconale taak die elke parochie heeft. Een dergelijke functie maakt Christelijke naastenliefde zichtbaar in de plaatselijke gemeenschap. Fondsenwerving voor liefdadigheid is makkelijker dan te werven voor behoud van stenen. We denken aan een (op te richten) ‘vrienden van’ stichting. Naast werven van een investeerder kan de stichting een deel van de exploitatie van het hospice financieren en een deel van de exploitatie van het kerkgebouw met haar nieuwe functies. Hierdoor blijft het voor de parochie betaalbaar om nog jaren de eucharistie te vieren.

Overwegingen die deze keuze ondersteunen

- De parochie is bekend met alternatieve financiële bronnen die ingezet worden voor instandhouding van het gebouw. Voor Boekel is dat vooral de opbrengst van de toren.
- Tijdens de inspiratieavond is een hospice enkele malen genoemd.
- De functie van BTH past perfect in de pastorale taak die christenen hebben maar ook universele waarden van naastenliefde in zich hebben.
- De vele vrijwilligers die hiervoor nodig zijn versterken de betrokkenheid met de parochie.
- De afname van de bijdragen van parochianen zal hierdoor minder snel dalen.
- Schenkingen voor studie van een priesterstudent, onderhoud van een kerkgebouw e.d. worden zeldzaam nu de pastoor niet meer bij de kerk woont. Een op te richten stichting kan stipendia genereren voor het BTH en er transparant over zijn dat hiermee ook het kerkgebouw in stand kan blijven.
- Ervaring van omliggende BTH leren dat het een gewaardeerd goed doel is waar mensen zich makkelijk financieel aan verbinden.
- Stichting Vrienden van Sint-Petrus is in Boekel een begrip en bevestigt dat deze methode duurzaam is. Samenwerking met of opgaan in deze stichting is zeker een mogelijkheid.

gezicht priesterkoor

Dit roept natuurlijk weer nieuwe vragen op waarvan we een aantal al hebben proberen te beantwoorden.

- Is er ruimte voor c.q. vraag naar een hospice in Boekel?
 - o Gesprekken met Brabantzorg bevestigen dat de demografie het toelaat twee tot drie bedden in Boekel te hebben. Het kan een gat vullen tussen Oss, Sint-Oedenrode en Bakel.
- Is een hospice betaalbaar?
 - o In Sint-Oedenrode nemen vastgoedeigenaren genoeg met een lage nominale rente op het kapitaal. In Boekel zou dezelfde constructie misschien mogelijk zijn, of het parochiebestuur zou deze rol over kunnen nemen.
- Kan er opbrengst gegenereerd worden om het kerkgebouw in stand te houden?
 - o Uit een ons in vertrouwen ter inzage gegeven verslag kunnen we opmaken dat:
- Eigen bijdrage bewoners kan € 35,- per dag per cliënt bedragen.
- Uit dit document kunnen we ook opmaken dat de exploitatiekosten € 5500,- per cliënt bedragen.
 - o Uit artikel 6b van het overheidsdocument: Regeling van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 5 oktober 2016, kenmerk 1020120-155083-LZ, houdende wijziging van de Regeling palliatieve terminale zorg in verband met verlenging van de werkingsduur en actualisering, kunnen we opmaken dat:
- Aan een BTH ten behoeve van het verlenen van palliatieve terminale zorg €3.239,- per cliënt wordt bijgedragen.

We nemen aan dat een cliënt gemiddeld dertig dagen verblijft, we in twee bedden gaan voorzien en de bezettingsgraad 70% zal zijn. We nemen een eigen bijdrage voor 'bewoners' van € 35,- per dag. (al dan niet gedekt door verzekering), een overheidsbijdrage (€ 3200,- per cliënt), en de (op te richten) stichting is in staat eenzelfde bedrag te werven, dan zou het batig saldo kunnen zijn:

Cliënt 35 euro x 365 dagen x 70% x 2 bedden	€ 17.885,-	
Overheid 365 dagen x 2 bedden/ 30 dagen verblijf x 70 % = 17 cliënten x 3200,-	54.400,-	
Werving stichting inclusief subsidie gemeente	50.000,-	
Verwachte exploitatiekosten 17 x € 5.500,-		€ 93.500,-
Batig saldo ten behoeve van de instandhouding van de kerk		28.785,-
Totaal	€ 122.258,-	€ 122.258,-

Er is nog veel onbeantwoord. Wat kost de verbouwing van de pastorie tot hospice? Wat is de werkelijke besparing bij realisatie. Kan de profane functie de instemming krijgen van de bisschop. Het parochiebestuur zal aan de hand van dit voorstel kunnen besluiten of ze deze vragen beantwoord wil zien.

Draagvlak

Hierover kan de klankbordgroep heel kort zijn:

Bij de uitwerking van bovenstaand plan is met alle wensen rekening gehouden. De klankbordgroep kent die wensen omdat onze aanpak ervoor heeft gezorgd om vooraf al draagvlak te creëren; het idee is immers aan de Boekelse bevolking ontsproten. Wij verwachten dan ook veel steun en sympathie van de Boekelse bevolking bij het realiseren van bovenstaand plan.

5.3.5 HET KERKGEBOUW VAN UDEN

Klankbordgroep (KBG) Uden heeft haar eindrapportage op 20 november 2018 aangeleverd aan de werkgroep. Deze rapportage is met 32 pagina's te lang om één op één over te nemen in dit document. In dit document is hoofdstuk 4, Conclusies en aanbevelingen overgenomen. Het volledige rapport is in te zien op het parochiecentrum.

Conclusies en Aanbevelingen

De problematiek van de kerken is het gevolg van de vergrijzing van het aantal parochianen en het aantal vrijwilligers, de vermindering van het aantal (betalende) parochianen, de vermindering van het aantal priesters (pastoors, kape-laans) en het gelijk blijven/stijgen van de kosten.

Op basis van onze voorverkenning, onze enquête en het memo komen we tot de volgende conclusies en aanbevelingen:

Algemeen: de respons op de enquête was goed, zowel kwantitatief (632 personen) als kwalitatief (45% parochianen, 55% inwoners). Wij adviseren de resultaten van de enquête te beschouwen als een goede dwarsdoorsnede van de verschillende respondenten.

Huidig gebruik kerk: zo'n 40% van de respondenten gaat vrij regelmatig naar de kerk (16% zelfs wekelijks), zo'n 40% gaat af en toe en 20% ooit wel eens. Het huidig gebruik is redelijk, maar zou ook nog iets kunnen groeien als het comfort en de intimiteit van het kerkgebouw verbeterd kan worden.

Bijdragen parochianen en inwoners: de parochianen en de inwoners zien het belang van de Petruskerk als religieus gebouw (79%), als hoog/groot gebouw (landmark Uden) (81%), maar vooral als cultuurhistorisch/monumentaal kerkgebouw (rijksmonument) (97%). Negen op de tien mensen zegt: GEEN sloop. Zo'n 95% van alle respondenten vindt dat de (oude) Petruskerk past in een modern Uden.

Bijdragen parochianen: Zo'n 92,5% van de parochianen vindt de Petruskerk belangrijk als religieus gebouw (kerkgebouw). Bij de inwoners is dit 65,1%.

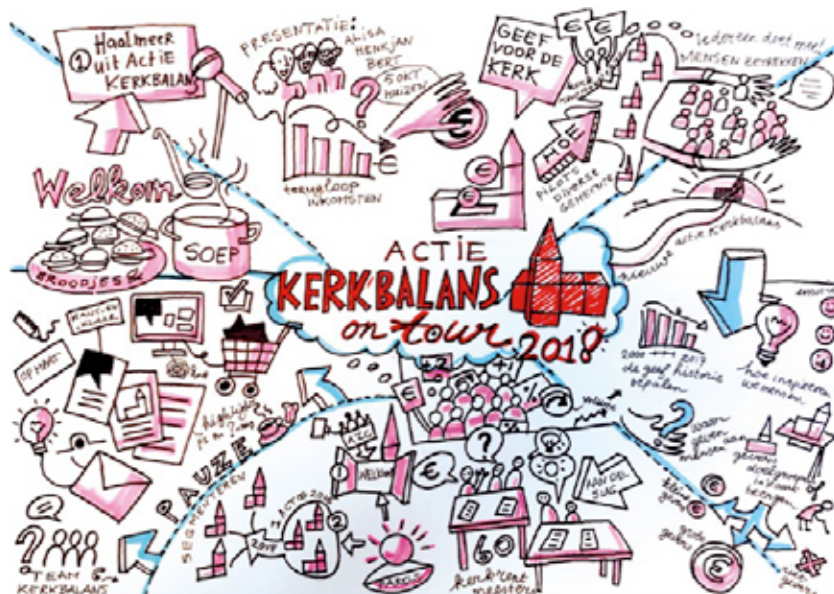
Bijdragen inwoners: Zo'n 65,1% van de inwoners vindt de Petruskerk belangrijk als religieus gebouw (kerkgebouw). Bij de parochianen is dit 92,5%.

Basisinrichting kerk (comfort): Het comfort van de kerk is meerdere malen genoemd als aandachtspunt. Denk hierbij aan geluid, licht, beeld, warmte/verwarming, stoelen i.p.v. banken, etc. Als je het gebruik wil intensiveren, zowel het huidig kerkelijk gebruik als het toekomstig meervoudig gebruik (kerkelijk + niet-kerkelijk), is/wordt dit wel een issue.

- De KBG stelt voor het kerkgebouw te segmenteren wat betreft kerkelijk en niet-kerkelijk gebruik (met behoud kerkelijke hoofdfunctie, katholieke eredienst) en het comfort (verder) te verbeteren (verwijdering knielbanken*, banken, stoelen, zitcomfort/warmtekussentjes), vloerverwarming, (textiele) afscheiding ruimten, etage-bouw zijbeuken, koor weer in zicht op (zij)altaar, sanitair, licht, geluid, beeld). * een kleine minderheid van de KBG (2 v.d. 12) vindt de verwijdering van de knielbanken een verschraling van het interieur.
- De KBG stelt voor om te bezien of de ruimte op verschillende manieren ingedeeld c.q. afgescheiden kan worden, b.v. met textiele middelen.

Basisfinanciering kerk (financiën, inkomsten): De parochianen dragen voor 90-95% bij in de kosten van de instandhouding van de Petrus Kerk via parochiebijdragen, collectes en misintenties, en de inwoners voor 5-10%. Bij de bijdragen voor de Vrienden van de Petrus en andere giften is dit 80% via de parochianen en 20% via de inwoners.

- De KBG stelt voor de structurele inkomsten voor parochianen en inwoners (Vrienden Petrus) te vergroten door een professionelere, meer persoonlijke benadering van deze parochianen en inwoners:
- Parochianen jaarlijks persoonlijk benaderen met verzoek betaling (d.m.v. acceptgiro) en met advies om periodiek fiscaal aftrekbare bedragen te doneren.
- Inwoners en Vrienden Petrus jaarlijks persoonlijk benaderen met verzoek tot betaling en met advies om periodiek fiscaal aftrekbare bedragen te doneren.
- Gemeentelijke overheid (gemeente) te benaderen om financiële medeverantwoordelijkheid te nemen om de beeldbepalende (landmark, beeldmerk Uden), centrumfunctie (winkels, horeca) en toeristisch-recreatieve functie van het kerkgebouw (beter) te honoreren.
- Invoeren van een geactualiseerd, gedifferentieerd tarief voor huwelijken en begrafenissen. Actualisatie door aanpassing stipendia aan de markt voor huwelijken en uitvaarten. Differentiatie met inbreng van het St. Ceciliakoor en solisten en het bieden van audiovisuele presentatie-mogelijkheden en gebruik van digitale muziek en beeld.

Basisfinanciering kerk (financiën, kosten): De kosten van de parochie omvatten het beheer en onderhoud van het gebouw, de verwarming, de verlichting, personeelskosten, pastorale projecten en bijzondere vieringen. Het gaat om al die kosten die gemaakt moeten worden om de kerkdeuren open te houden en om de parochianen en inwoners welkom te heten.

- De KBG stelt voor de structurele kosten van de Sint Petrus parochie (kerk, parochie) te verlagen door met name de (structurele) exploitatielasten te verminderen:
- Provinciale overheid laten inventariseren of de energiekosten van Brabantse kerken en kloosters kunnen worden teruggedrongen door bijv. toepassing van warmtepompen, aangevuld met piek-oplossingen door zitplaatsverwarming en/of toepassing van stralingswarmte.
- Afstoten van de pastorie (liefst met behoud van een maatschappelijke functie) en zoeken naar vervangende woonruimte priesters/kerkbedienaren in de directe omgeving van de kerk en het parochiecentrum (zie gebruik pastorie).
- Aanpassen restitutie begrafeniskosten bij gezinsbijdragen door deze te beperken tot de bijdrage van een jaar (afgelopen jaar). Actief aanbieden dat dit bedrag omgezet kan worden in een aantal misintenties voor de overledene.

Intensiever gebruik kerk: zo'n 40% van de respondenten gaat vrij regelmatig naar de kerk (16% zelfs wekelijks), zo'n 40% gaat af en toe en 20% ooit wel eens. Het huidige gebruik is redelijk, maar zou ook nog iets kunnen groeien als het comfort en de intimiteit van het kerkgebouw verbeterd kan worden.

- De KBG stelt voor het huidige gebruik van de kerk te intensiveren. Als je het huidige gebruik, ondanks de neergaande trend, iets zou kunnen intensiveren (6.000 Udenaren, 2 x extra naar de kerk per jaar), dan kan dit € 6.000 – 12.000 opleveren. Dan praat je gemiddeld over € 154 extra in de week.

Meervoudig gebruik kerk (evenementen): Zo'n 79,3% van de mensen is van mening dat er meer evenementen georganiseerd zouden moeten worden in de kerk. NB: dit moet passen bij de functie van de kerk. De parochianen zijn met 69,6% net iets minder enthousiast dan de inwoners met 87%. Met het organiseren van evenementen zou de kerk ook niet-parochianen aan zich kunnen binden (en aan de stichting Vrienden van de Petrus).

Uden

- De KBG stelt voor om de kerk beter te benutten voor culturele, muzikale en/of maatschappelijke evenementen, welke niet in strijd zijn met de kerkelijke hoofdfunctie en die bijdragen aan extra baten voor de kerk.

Meervoudig gebruik kerk (niet kerkelijke huwelijken en begrafenissen): Zo'n 67% van de mensen is van mening dat je de Petruskerk ook zou moeten kunnen benutten voor burgerlijke huwelijken. De parochianen zijn met 56,7% minder enthousiast dan de inwoners met 75,3%. Het lijkt de moeite waard e.e.a. nader te (laten) onderzoeken. Met het organiseren van burgerlijke huwelijken zou de kerk ook niet-parochianen beter aan zich kunnen binden (en aan de stichting Vrienden van de Petrus).

- De KBG stelt voor het medegebruik van de kerk verder uit te bouwen voor huwelijken (ook niet-kerkelijk, dus burgerlijk) door een huwelijksbureau en/of ambtenaar van de burgerlijke stand, b.v. in de apsis (separate ruimte). In dat geval worden enkel de kerkkosten in rekening gebracht (huur, inrichting, aankleding en schoonmaak).
- De KBG stelt voor het medegebruik van de kerk verder uit te bouwen voor uitvaarten (ook niet-kerkelijke uitvaarten) door een uitvaartondernemer, los van de eredienst of bemoeienis door de parochie. In dat geval worden enkel de kerkkosten in rekening gebracht (huur, inrichting, aankleding en schoonmaak). Wij adviseren hierover contact te leggen met begrafenisonderneemers.

Meervoudig gebruik kerk (columbarium): Zo'n 46,9% van de mensen (bijna de helft) is van mening dat je de Petruskerk ook zou moeten kunnen benutten voor urnen. De parochianen zijn met 50,4% iets enthousiaster dan de inwoners (44,0%). Met het aanleggen van een columbarium zou de kerk ook niet parochianen aan zich kunnen binden (en aan de stichting Vrienden van de Petrus).

- De KBG stelt voor het inrichten van een columbarium vooralsnog te beperken tot één van de zijkapellen. Het zou wel mooi zijn als deze kapel voldoende toegankelijk is/wordt (vgl. begraafplaats/kerkhof).

Gebruik parochiecentrum: Zo'n 72,6% van de mensen is van mening dat je het parochiecentrum ook zou moeten kunnen benutten voor samenkomsten na een uitvaart. De parochianen zijn met 80,6% iets enthousiaster dan de inwoners met 64,5%. Wellicht zijn zij beter bekend met dit centrum. Het lijkt de moeite waard e.e.a. nader te (laten) onderzoeken. Zo'n 55,3% van de mensen (ruim de helft) is van mening dat je het parochiecentrum ook zou moeten kunnen benutten voor samenkomsten na een huwelijk. De parochianen zijn met 60,8% ook hier weer iets enthousiaster dan de inwoners met 49,8%.

- De KBG stelt voor het medegebruik van het parochiecentrum verder uit te bouwen voor bijeenkomsten na een uitvaart of huwelijk (ook niet-kerkelijk) in eerste instantie door de inzet van een cateringbedrijf. In dat geval worden enkel de zaalkosten in rekening gebracht (huur, inrichting, aankleding en schoonmaak).

Gebruik pastorie: Zo'n 37,8% is van mening dat de pastorie een andere maatschappelijke bestemming zou moeten krijgen. De parochianen zijn hier met 30,3% iets minder enthousiast dan de inwoners met 44,6%. Maar 34,3 % is van mening dat de pastorie verhuurd/verkocht zou mogen worden als woning of bedrijf. De parochianen zijn hier met 23,7% minder enthousiast dan de inwoners met 43,8%.

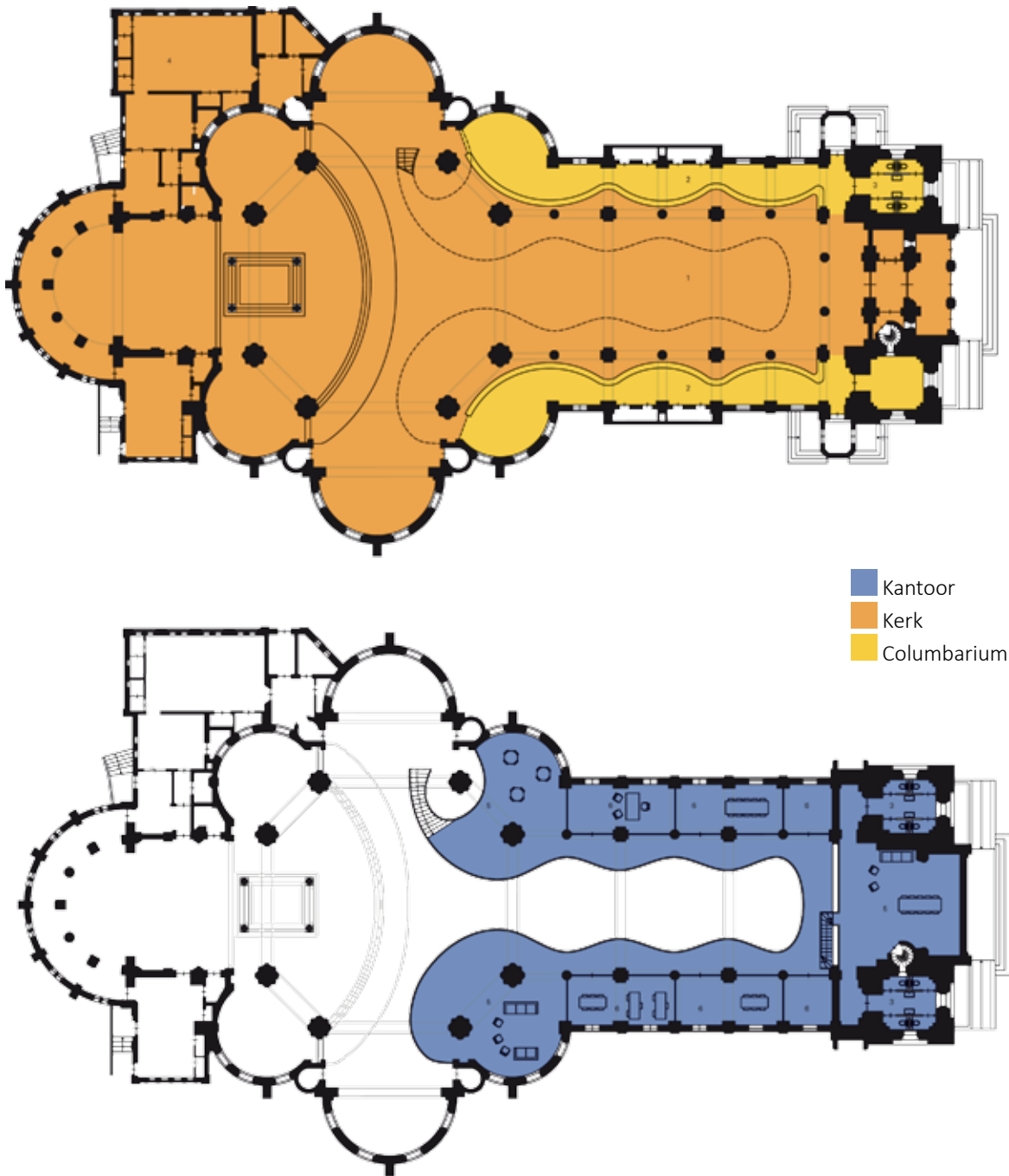
- De KBG stelt voor, vanwege de relatief hoge kosten voor beheer en onderhoud van de pastorie, te onderzoeken wat de consequenties zijn van het afstoten van de pastorie (liefst met behoud van een maatschappelijke functie) en te zoeken naar vervangende woonruimte voor de priesters in de directe omgeving van de kerk en het parochiecentrum.

Overig: Binnen de KBG is er ook nog gebrainstormd of er aanvullende maatregelen te nemen zijn. Hierbij kwamen de volgende suggesties naar voren:

- De KBG stelt voor om te bezien of mensen achter in de kerk met de input van b.v. muntgeld de kerk binnen of buiten in het licht kunnen zetten (vgl. Glow Eindhoven) of kerkmuziek kunnen laten spelen, b.v. de kerkmuziek van J.S. Bach, delen Matthäus-Passion, Air, Badinerie, Jesus bleibet meine Freude BWV 147, etc.) . De beleving van mensen staat hierbij centraal.
- De KBG stelt voor om te bezien of de zijbeuken van de kerk afsluitbaar gemaakt zouden kunnen worden middels beveiligde afsluitbare kasten. Hierin kunnen eigen bezittingen worden getoond terwijl het ook mogelijk is om overtollige depotstukken van het MRK te tonen. Zo wordt het bezoek aan de kerk buiten de eredienst tijden gestimuleerd en ontstaat de mogelijkheid hierbij ook aandacht te schenken aan kerkbezoek en middelen.
- De KBG stelt voor om te bezien of de Communicatie (Voorlichting/PR) vanuit de stichting Vrienden van de Petrus verder verbeterd en versterkt zou kunnen worden. Er is een vrij grote groep Udenaren, die potentieel een hogere bijdrage zou willen leveren aan het behoud van de Petruskerk als monumentaal object, een gebouw met grote cultuurhistorische waarde.

De klankbordgroep Uden bestaat uit

H. Wintjes (voorzitter), E. de Groot, M. Vermeulen, S. Koomen, H. van Schijndel, A. van den Berg, R. van den Berg, M. van Gorp, S. Kempkes - van Hees, A. de Groot en W. Donkers - Kuijpers

Artist impression van een van de scenario's (herbestemde Sint Petrus kerk in Vught).

5.3.6 HET KERKGEBOUW VAN ZEELAND

Aan de leden van de werkgroep Kerkenvisie parochie Sint-Petrus Uden e.o.

Zeeland 11 oktober 2018.

Geachte leden,

Met veel inzet hebben de leden van de klankbordgroep Sint-Jacobus de Meerdere in Zeeland gewerkt aan de opdracht van uw werkgroep om in ons dorp na te gaan hoe we met steun van de inwoners kunnen zorgen dat het monumentale en gezichtsbepalende kerkgebouw in Zeeland behouden kan blijven. We zijn als klankbordgroep voortvarend te werk gegaan. Dankzij onze inspanningen hebben we veel dorpsgenoten kunnen betrekken bij ons werk. Een bijzonder geslaagde open kerken-dag, veel overleg, goede publiciteit – mede door onze website/Facebookaccount – en actieve inzet van de leden van onze groep hebben geresulteerd in deze eindrapportage.

Met een gevoel van trots bieden wij u hierbij onze bevindingen aan. We hopen dat uw werkgroep en later het parochiebestuur op basis hiervan goede keuzes kan maken. Onze klankbordgroep is gaarne bereid bij de verdere uitvoering van voorstellen behulpzaam te zijn.

Met vriendelijke groet,
namens klankbordgroep Sint-Jacobus de Meerdere,
Ad Daverveld.

Aanbevelingen klankbordgroep toekomst

Sint-Jacobus de Meerdere Zeeland

Het kerkgebouw, een rijksmonument dat in 1871 in gebruik is genomen, is ruim 10 jaar geleden grondig gerestaureerd. Toen al hebben veel inwoners van Zeeland hun (financiële) steentje bijgedragen om het gebouw voor het dorp te behouden. In de zomer van 2017 is de Zeelandse klankbordgroep – in complete samenstelling twaalf personen - gevormd, die onder voorzitterschap van Ad Daverveld haar werk heeft gedaan. De opdracht van de werkgroep van het parochiebestuur was om in het dorp na te gaan hoe met steun van de inwoners het gebouw behouden kan blijven. De periode tot de zomervakantie is gebruikt om met elkaar van gedachten te wisselen hoe die opdracht uit te voeren, welke uitgangspunten we zelf hadden en de wijze waarop we de mening van de inwoners zouden kunnen vragen.

De groep was het al snel eens over een principe: de kerk moet – voorlopig – beschikbaar blijven voor (kerkelijke) vieringen en een eventueel multifunctioneel gebruik zou passend moeten zijn in het gebouw, dat altijd bedoeld is geweest voor religieuze doeleinden.

Open Kerken dag

Vrij snel in de gesprekken in de klankbordgroep is de open kerken-dag van 26 november 2017 geopperd als mogelijkheid om ons te presenteren in de kerk en de bezoekers te laten zien hoe mooi en waardevol het gebouw en het interieur is.

Die dag is uiteindelijk een succes geworden met meer dan 400 bezoekers op een zondagmiddag, waaraan koren medewerking verleenden en waar gidsen van de heemkundekring Zeeland de bezoekers rondleidden.

Vooraf heeft de klankbordgroep de publiciteit gezocht met o.a. een eigen website, een eigen Facebookaccount, publicaties en met spandoeken. Daarbij is veel gebruik gemaakt van prikkelende fotomontages en animaties. Allemaal te zien op: www.kerkgebouwzeeland.nl en www.facebook.com/kerkgebouwzeeland

Enquête

Tijdens de open kerken-dag presenteerde de klankbordgroep een enquête die bezoekers ter plekke konden invullen, op papier of digitaal. Daarin konden ze hun mening geven over hoe het kerkgebouw te behouden. De enquête was vervolgens ruim een maand lang in te vullen op de website van de klankbordgroep, die eerder al door een van de leden van de groep was ontworpen. De site en andere uitingen zijn in dezelfde stijl uitgevoerd. Het logo is overal gebruikt. In totaal zijn er +/- 300 formulieren ingevuld.

De resultaten van de enquête:

Vraag	Respons	Ja	Nee
Bezoekt u regelmatig de kerk?	330	39%	61%
Vindt u dat het kerkgebouw moet blijven bestaan?	327	95%	5%
Bent u bereid de instandhouding v.h. kerkgebouw financieel te steunen?	323	60%	40%
Bent u bereid om het kerkgebouw financieel te ondersteunen als het een andere bestemming krijgt?	319	53%	47%
Vindt u het goed dat het kerkgebouw voor meerdere doeleinden wordt gebruikt dan alleen de erediensten?	319	93%	7%

In **vraag 6** vroegen we om ideeën/suggesties voor de bestemming van het kerkgebouw. Alle antwoorden en suggesties zijn gebundeld in 12 categorieën.

1) Alleen een kerkelijke functie	35 st
2) Cultureel/sociaal/commercieel	63 st
3) Geen commerciële functie	4 st
4) Multifunctioneel/kerk (kruisherenkapel)	62 st
5) Volledig kerkvreemde functie	34 st
6) Wijkcentrum/dorpshuis	58 st
7) Afscheidscentrum	6 st
8) Bibliotheek	8 st
9) Zorgfunctie	9 st
10) Appartementen	16 st
11) Sloop excl. toren en pastorie	1 st
12) Nieuwe kapel elders (parochiehuis)	1 st

De enquête was wat het gebruik van het gebouw betreft duidelijk: er moeten (kerkelijke) vieringen in blijven en eventuele andere functies moeten daarbij passen. De suggesties liepen verder flink uiteen. De klankbordgroep heeft er-mee geworsteld hoe met de resultaten om te gaan. Dat heeft heel wat tijd gekost zonder dat het tot concrete ideeën leidde. Uiteindelijk is de klankbordgroep opgesplitst in drie groepen, die ieder n.a.v. de enquête en naar eigen ideeën een of meer scenario's dienden op te stellen. Die formule bleek goed te werken. Iedere groep werkte scenario's, gericht op de korte termijn en vervolgens op de lange termijn. In alle gevallen bleef in de scenario's voor de korte termijn de mogelijkheid voor vieringen intact.

Scenario's:

Het leverde een mooi complementair pakket aan potentiële maatregelen op. Sommige hebben te maken met functiewijziging, sommige met gebouwaanpassing en andere zijn suggesties om op een andere manier het financiële probleem op te lossen.

Commissie 1 maakt onderscheid in scenario's die ingevoerd kunnen worden over ± 5 jaar en over ± 10 a 15 jaar. Zij schetsen een scenario van nevenbestemming. Een deel van de kerk blijft in de eredienst. Een deel van het gebouw wordt bouwkundig aangepast en geschikt gemaakt als multifunctionele ruimte.

Commissie 2 maakt net als commissie 1 onderscheid in perioden. Korte, middellange en lange termijn. Ook zij schrijft over nevenbestemming, net als commissie 1. Indien nevenbestemming geen oplossing brengt zou de kerk (deels) verkocht kunnen worden.

Verder doet zij op basis van de enquête ook de suggestie voor de korte termijn om het financiële gat te dichten door te kijken naar manieren om geld in te zamelen dan wel mensen om een bijdrage in arbeid of materieel te vragen.

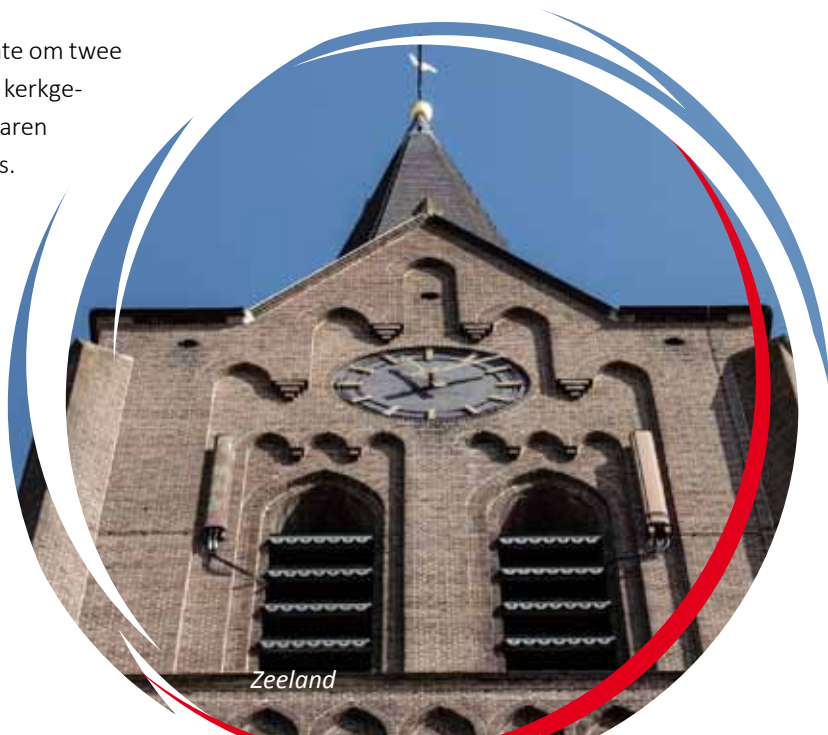
Commissie 3 vormt een mooi aanvulling op de eerste 2. Als veranderscenario noemt zij de kerk als uitvaartcentrum. Maar aanvullend daarop stelt deze commissie maatregelen voor die extra middelen genereren: pastorie omvormen tot restaurant/hotel in het hogere segment met meer huurwaarde, zonnepanelen op het kerkhof, crowdfunding. Tenslotte wordt de mogelijkheid genoemd om de kerk als gebouw te laten vervallen.

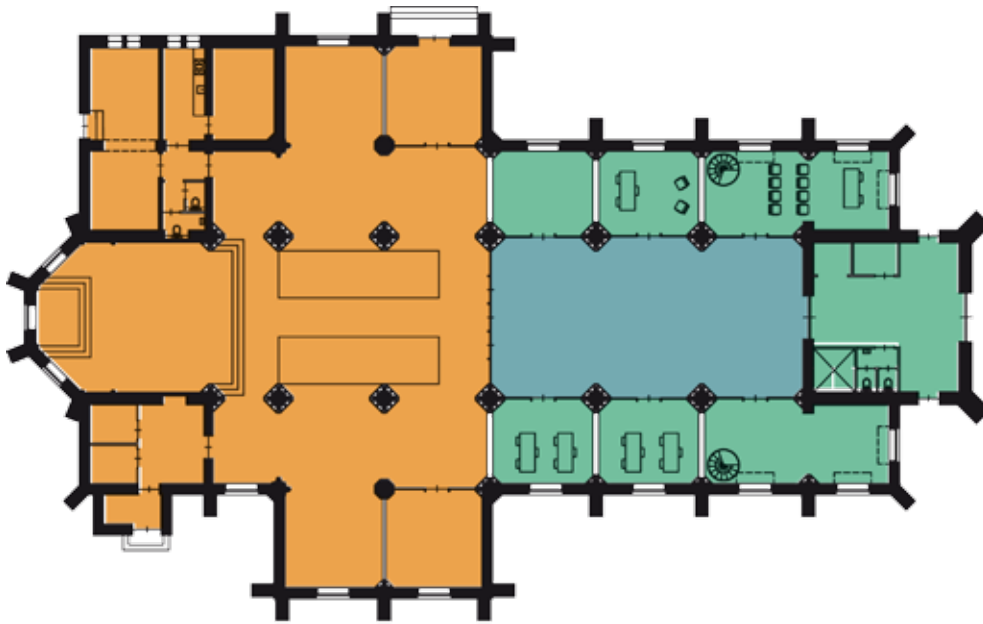
Binnen de subsidievoorwaarden van het rijk was er ruimte om twee herbestemmingsscenario's te onderzoeken voor het kerkgebouw. Dat betekent dat de onderzoekers gehouden waren aan het kerkgebouw en aan herbestemmingsscenario's.

De werkgroep van het parochiebestuur heeft gekozen voor scenario 'bouwkundige aanpassing kerkgebouw zodat multifunctionele nevenbestemming mogelijk is' en voor scenario 'uitvaartcentrum'. Deze keuze zegt niets over hoe kansrijk de andere suggesties zijn of hoe waardevol die zijn.

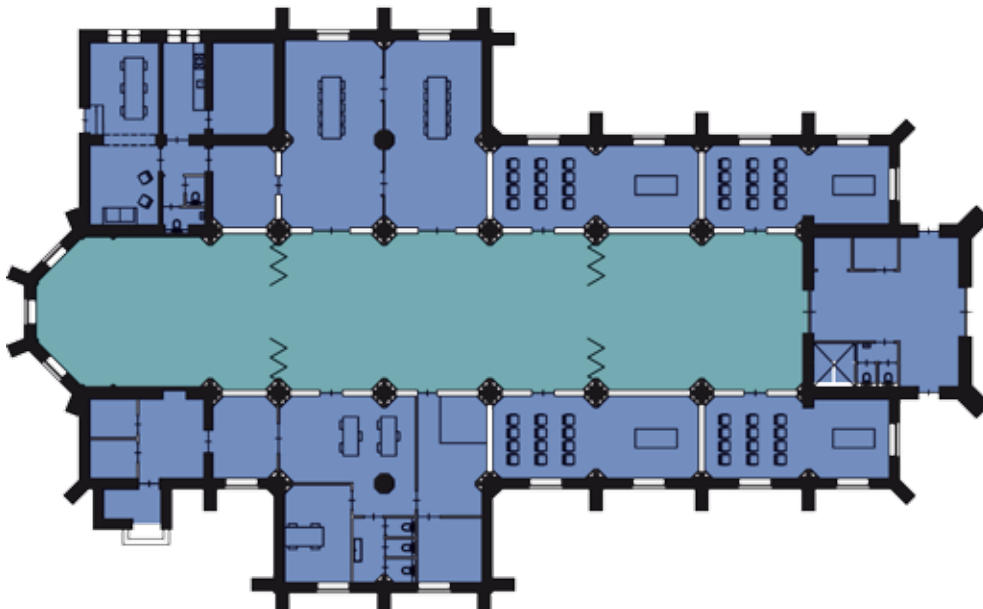
De onderzoekers concluderen dat het multifunctioneler maken van de kerk het beste scenario is. Dat vraagt wel een investering.

**i ♥ ons
kerkgebouw**

- Multifunctioneel Kantoor begane grond 1e verdieping
- Multifunctioneel
- Kerk

- Uitvaartcentrum
- Multifunctioneel

Advies

Alles overziend adviseren wij als klankbordgroep:

- De eredienst in het kerkgebouw voorlopig te continueren
- Serieus te kijken naar mogelijkheden voor nevenbestemming.
 - o Scenario1: bouwkundige aanpassing kerkgebouw zodat multifunctionele nevenbestemming mogelijk is
 - o Scenario 2: uitvaartcentrum
 - o Wat zou de rol van de gemeenschap in Zeeland kunnen zijn bij herbestemming/nevenbestemming?
- Te kijken naar mogelijkheden voor extra inkomsten;
 - o welke suggesties kan de klankbordgroep hier in doen?
- Te kijken naar de situatie rond de pastorie met het oog op een hogere huur-opbrengst
- Te kijken naar verschillende vormen van crowdfunding vanuit de gemeenschap Zeeland
- Te onderzoeken wat de juridische consequenties zijn van een scenario waarbij is gekozen om het kerkgebouw te laten vervallen.

Zeeland, 11 oktober 2018

Klankbordgroep Sint-Jacobus de Meerdere Zeeland

Ad Daverveld (voorzitter)	Marie-Charlotte Huysmans
Henk van Griensven	Pieter Raaijmakers
Mariëtte van Dongen – Cornelissen	Bert van den Broek
Wim Schraven	Cees van Dongen
Chris van Hout	Peter van Gerwen
Jan Ermers	Tjeu van Ras

5.4 GEMEENTEN

De kerkgebouwen van de parochie liggen in drie verschillende gemeenten. In gemeente Boekel liggen de kerken van Venhorst en Boekel. In gemeente Landerd ligt de kerk van Zeeland en in de gemeente Uden liggen de kerken van Uden, Volkel en Odiliapeel.

5.4.1 Gemeente Boekel

De gemeente Boekel heeft per mail van wethouder Tielemans op 7 december 2018 input gegeven op het document kerkensie:

Geacht kerkbestuur,

Op 21 augustus jongstleden heeft een afvaardiging van de parochie Sint Petrus, waar Boekel en Venhorst ook onder vallen, een vertrouwelijk gesprek gehad met ons college in het Raadhuis te Boekel.

Tijdens dit gesprek is door u uitleg gegeven over de inspanningen die door de parochie worden verricht om de kerkgebouwen ook voor de toekomst te behouden. Daarbij heeft u tevens gevraagd naar de manier waarop onze gemeente betrokken wenst te worden in dit onderzoek.

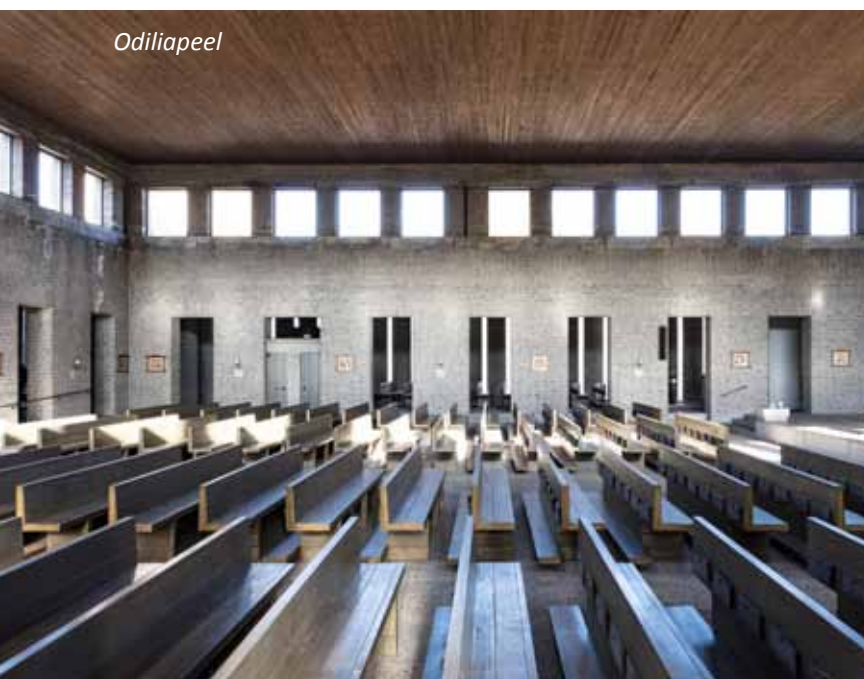
Ons college staat in principe altijd open voor goede ideeën c.q. invullingen, ook voor wat betreft een eventuele herbestemming van de kerk. Het is natuurlijk wel zo dat daarbij de randvoorwaarden moeten kloppen. Zo zal er voldoende draagvlak moeten zijn voor de herbestemming, moeten de monumentale waarden gerespecteerd worden en moet in zijn algemeenheid worden voldaan aan beleid, wet- en regelgeving.

Het college heeft een positief kritische houding in deze kwestie en is indien nodig, bereid om nieuwe ontwikkelingen te faciliteren. Het ter beschikking stellen van financiële middelen, of het aankopen van de kerk is daarbij niet aan de orde.

Wij vertrouwen erop u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd en wachten verdere stappen af.

Met vriendelijke groet,

Marius Tielemans, Wethouder Ruimte, Infra en Sport

Odiliapeel

Volkel

5.4.2 Gemeente Landerd

De gemeente Landerd heeft per mail van wethouder Brands op 3 oktober 2018 input gegeven op het document kerkenvisie:

Een afvaardiging van de parochie Sint Petrus, waar Zeeland ook onder valt, heeft recentelijk een gesprek gehad met de wethouders Böhmer en Brands. Dit gesprek had op uw verzoek een vertrouwelijk karakter. Daar is uitleg gegeven over de inspanningen die in de parochie worden verricht om de kerkgebouwen te behouden in de toekomst. Tevens is daar de vraag op tafel gekomen of en hoe de gemeente hierbij betrokken kan zijn/worden.

De wethouders staan open voor herontwikkeling waarbij rekening gehouden moet worden met de monumentale staat van de kerk. Tevens is aangegeven dat functies die passen in een dorpshuis niet naar de kerk kunnen gelet op het proces wat nu loopt.

Het college heeft een open houding in deze kwestie en zal binnen de mogelijkheden die er zijn nieuwe ontwikkelingen faciliteren, echter financiële middelen zijn niet voorhanden.

Hopende dat u hiermee voor nu voldoende informatie heeft en wij wachten verdere initiatieven van u af.

Met vriendelijke groet,

Ben Brands
Wethouder gemeente Landerd

5.4.3 Gemeente Uden

De gemeente Uden heeft per mail op 18 december 2018 input gegeven op het document kerkenvisie.

De gemeente erkent het belang van het behoud van de kerken in Uden, Volkel en Odiliapeel. De markante en monumentale kerkgebouwen bepalen mede het dorpsbeeld en geven herkenning. De gemeente kan zich dan ook voorstellen dat andere functies worden onderzocht. Voor de gemeente is het van belang dat deze niet concurrerend zijn voor de maatschappelijke functies in gemeentelijke accommodaties. Voor het toestaan van andere functies zal de gemeente indien nodig de gebruikelijke (principe) besluiten nemen. Eventuele verzoeken om planologische procedures zullen op de gebruikelijke wijze en tegen de gebruikelijke voorwaarden in behandeling worden genomen. Voor het realiseren van (andere) functies in de kerken heeft de gemeente geen middelen beschikbaar.

5.5 BISDOM

De Sint-Petrus parochie valt onder verantwoordelijkheid van het bisdom Den Bosch. Het bestuur van de parochie is beslissing bevoegd als het gaat om de toekomst van de kerkgebouwen. Het bisdom heeft ook een verantwoordelijkheid. Daarnaast is het vanzelfsprekend dat het bisdom zich uitspreekt als het gaat over de toekomst van de kerkgebouwen. In §2.4 werd al verwezen naar het beleidsplan van het bisdom waarin ook gesproken wordt over de toekomst van de kerkgebouwen.

Met waardering heeft het bisdom kennis genomen van het proces om te komen tot een kerkenvisie binnen de parochie Sint Petrus te Uden. De door de parochie gevolgde aanpak heeft geleid tot een grote participatie van de lokale gemeenschappen; een participatie, die de betrokkenheid laat zien bij onze kerkgebouwen.

Wij vertrouwen erop dat deze kerkenvisie kan bijdragen aan het behoud van het katholieke leven binnen de parochie en een goed en waardig toekomstig gebruik van de kerkgebouwen. Uiteraard dient dit gebruik te passen binnen de mogelijkheden die het canonieke recht daartoe biedt.

Het is nu aan het bestuur van de parochie om mede op basis van de kerkenvisie te komen tot voorstellen rondom het toekomstig gebruik van de kerkgebouwen binnen uw parochie. Daarover gaat het bisdom daarna graag met het parochiebestuur in overleg.

Tot slot willen wij op deze plaats uitdrukking geven aan onze dankbaarheid aan ieder, die aan de totstandkoming van deze kerkenvisie heeft bijgedragen.

In Christus verbonden,
Dr. Gerard de Korte
Bisschop van 's-Hertogenbosch

Boekel

5.6 DE PROVINCIE NOORD-BRABANT

De provincie Noord-Brabant onderschrijft in haar erfgoedbeleid de verbindings- en verbeeldingskracht van erfgoed. Binnen dat uitgangspunt willen we ook beweging stimuleren en maatschappelijke initiatieven ondersteunen bij leegkomende kerken.

Het proces in de Petrusparochie Uden e.o. is een voorbeeld hoe dit ook, of misschien zelfs wel vooral, vanuit een parochie kan ontstaan. We waarderen het initiatief van de parochie Uden voor de aanpak van hun kerkenvisie. Er is verder gekeken dan de eigen belangen, en daarmee ook naar de maatschappelijke waarden van de kerkgebouwen.

Het hele proces heeft de dorpsgemeenschappen uitgedaagd om na te denken over de toekomst van hun kerkgebouwen. In twee jaar hebben zij een toekomstvisie voor hun kerk gemaakt, wat nu aan het parochiebestuur voorligt.

Door de gekozen aanpak is het draagvlak voor de plannen groot, het is nu aan het parochiebestuur een besluit te nemen dat recht doet aan de inzet van de dorpsgemeenschappen.

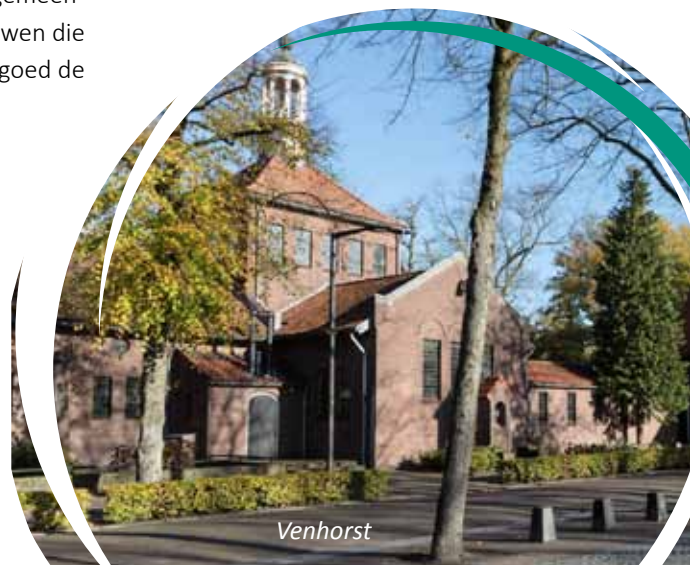
Ik wens het bestuur hier veel wijsheid bij, en hoop op een mooie toekomst voor alle kerkgebouwen in de parochie.

Henri Swinkels,
Gedeputeerde Leefbaarheid & Cultuur
Provincie Noord-Brabant

5.7 RIJKSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED

Petrus staat bekend als de apostel die het geloof is gaan uitdragen. De rots waarop het christelijk geloof is gebouwd. Voordat hij dat deed, zo leert de overlevering, heeft hij echter ruimschoots de tijd genomen om met mensen te spreken over wat hun beweegt. De vragen achterhaald die bij hen leven en hen hun visies op de toekomst laten formuleren. Ik vind het dan ook inspirerend dat de Sint Petrusparochie haar naamgever eer aan doet. In dit toch moeilijke proces een open gesprek durft in te richten waarin samen met parochianen, maar ook met omwonenden en andere mensen van goede wil, gesproken wordt over de toekomst van de kerk en de kerkgebouwen. Het 'probleem' van de kerkgebouwen wordt zo een nieuw vertrekpunt voor een serieus onderzoek naar wat de lokale gemeenschap bindt; een onderzoek naar een duurzame toekomst waarin men samen kan geloven. De kerk zoekt zo opnieuw een plek te midden van de samenleving, met het kerkgebouw als verbinder waar ideeën, hartstocht en energie samen kunnen komen. En zo wordt hopelijk een nieuwe rots, een nieuw fundament, gelegd voor de toekomst van de gemeenschap. Hoe mooi is het dat de vele prachtige monumentale kerkgebouwen die de parochie rijk is daar een bijdrage aan kunnen leveren. Zo wordt erfgoed de toekomst.

Frank Strolenberg
Programmamanager Religieus Erfgoed
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

6 QUICKSCAN HAALBAARHEIDONDERZOEK

De werkgroep heeft de klankbordgroepen gevraagd om op te halen wat er leeft in de kern en te komen met meerdere scenario's voor het kerkgebouw. De klankbordgroepen zijn geen teams van professionals maar bestaan uit vrijwilligers die zich met passie en wilskracht in hun vrije tijd inzetten voor de toekomst van het kerkgebouw in hun dorp. Zij zijn naar beste vermogen gekomen met scenario's.

Deze scenario's zijn voorgelegd aan een team externe specialisten om een scan te doen naar de haalbaarheid. De haalbaarheidsonderzoeken zijn gebruikt om gezamenlijk meer inzicht te creëren op oplossingsrichtingen. Inzicht bij de klankbordgroep maar ook bij de werkgroep en andere actoren.

6.1 HOOFDCONCLUSIE ONDERZOEKERS

Dhr Iding (Iding herbestemming) is projectleider geweest van de haalbaarheidsonderzoeken. Hem is gevraagd om een algemene conclusie over het totaal van de haalbaarheidscan. Zijn conclusie:

Iedere kerk binnen de parochie heeft zijn eigen kenmerken (gebouwworm, ligging, vrijwilligersorganisatie en dorpsdynamiek/markt) en zijn dus niet of nauwelijks te vergelijken met elkaar. Eén van de kerken (Venhorst) is geheel of gedeeltelijk makkelijk her te bestemmen en commercieel interessant voor externe partijen. Een kerk als Uden zou integraal bekeken kunnen worden in relatie tot de pastorie en parochiecentrum en deze te verhuizen naar de kerk. In Boekel en Zeeland zijn sterke vrijwilligersorganisaties die de schouders eronder willen zetten. Overigens is het allemaal niet eenvoudig.

In het scenario van het in eigendom houden van

een kerk en vervolgens herbestemmen ten behoeve van het zelf exploiteren is het succes afhankelijk van de mogelijkheden in de lokale markt en ook de inzet van de vrijwilligers. Zonder de vrijwilligers die het allemaal moeten organiseren wordt het heel lastig om het financieel exploitabel te krijgen. Dus wat als op termijn de vrijwilligers wegvallen? Het fasegewijs herbestemmen en dus ook fasegewijs investeren kan een oplossing zijn. Ook het verkleinen van de kerk met dagkapellen in combinatie met multifunctioneel (niet kerkelijk) gebruik is een interessante. Los natuurlijk van het gegeven dat er behoefte moet zijn in de markt voor de beoogde functies in combinatie met de inzet van vrijwilligers.

6.2 CONCLUSIE PER KERK

Onderstaand volgt een opsomming van de conclusies zoals die stonden in de rapportage van de haalbaarheidsscans per kerkgebouw.

6.2.1 Odiliapeel

Om een duurzamer gebruik van de kerk in Odiliapeel mogelijk te maken is het wenselijk om de kerk multifunctioneler te gebruiken. Een dagkapel met multifunctionele zaal waar ook exposities mogelijk zijn. Het gebouw dient hiervoor aangepast te worden met investeringskosten tot gevolg. Om deze kosten te dekken is het aan te bevelen op zoek te gaan naar inkomsten: zoals subsidie(s) en na te gaan bij de gemeente of het omvormen van het ongebruikte deel kerkhof naar woningbouw-kavels mogelijk is. Op welke wijze de benodigde jaarlijkse huurinkomsten scenario 1 tot stand kun-

nen komen vergt nog nader onderzoek. Tevens is het aan te bevelen om in overleg te treden met de gemeente.

6.2.2 Venhorst

Om een duurzamer gebruik van de kerk in Venhorst mogelijk te maken is het wenselijk om de kerk multifunctioneler te gebruiken. Een kleinere kerk met enkele huur- of koopwoningen. Het gebouw dient hiervoor aangepast te worden met investeringskosten tot gevolg. Om deze kosten te dekken is het aan te bevelen op zoek te gaan naar inkomsten, zoals subsidie(s) in geval van huurwoningen en na te gaan of de verkoop van de pastorie een reële optie is. Eventueel een bouwperceel in de tuin? En is het wenselijk om de kerk gedeeltelijke te verkopen, als gevolg van de realisatie van koopwoningen? De door de klankbordgroep aangereikte scenario's 1 en 3 bieden beide perspectief. Overleg met de gemeente is zeker aan te bevelen.

6.2.3 Volkel

Om een duurzamer gebruik van de kerk in Volkel mogelijk te maken is het wenselijk om de kerk multifunctioneler te gebruiken. Met een dagkapel, bibliotheek (2 lagen), koffiecorner met speelhoek, enkele kantoren en serviceruimte. Het gebouw dient hiervoor aangepast te worden met investeringskosten tot gevolg. Om deze kosten te dekken is het aan te bevelen op zoek te gaan naar inkomsten, zoals subsidie(s). Belangrijke stap is in gesprek gaan met de gemeente over de wens om in de kerk relevante functies te clusteren. Het is een complexe opgave onder andere door de extra middelen die dit zal vragen. Wonen is een alternatief, maar alleen financieel haalbaar te maken met subsidie. Tevens is het aan te bevelen om in overleg te treden met de gemeente.

6.2.4 Boekel

Om een duurzamer gebruik van de kerk in Boekel mogelijk te maken is het wenselijk om de kerk multifunctioneler te gebruiken met enerzijds een kerk, multifunctionele ruimte en kantoorruimte of gezondheidscentrum. Het gezondheidscentrum zal naar verwachting op de lange termijn stabielere huurinkomsten genereren en lagere kosten voor de kerk. Nagegaan dient te worden of hier dan ook behoefte aan is. Om de beweging van intensiever en functioneler gebruik van de kerk

in te zetten kan men ook een eerste stap zetten door het priesterkoor te scheiden van de overige ruimte die vervolgens multifunctioneel kerk gerelateerd ingezet kan worden. Het toevoegen van functies in de kerk zal het gebruik ervan verder intensiveren en zorgen voor meer leefbaarheid. Het gebouw dient aangepast te worden met investeringskosten tot gevolg. Om deze kosten te dekken is het aan te bevelen op zoek te gaan naar inkomsten, zoals subsidie(s) en eventueel verkoop van de pastorie en/of naastgelegen tuin(omzetten naar bouwgrond). Tevens is het aan te bevelen om in overleg te treden met de gemeente.

6.2.5 Uden

Om een duurzamer gebruik van de kerk in Uden mogelijk te maken is het wenselijk om de kerk multifunctioneler te gebruiken voor o.a. andere vieringen en concerten (met kerkelijke relatie) of verder uit te breiden met columbarium en kantoor. Het kantoor kan eventueel ingezet worden als parochiecentrum. Het toevoegen van functies aan de kerk zal het gebruik ervan verder intensiveren en functies concentreren wat gezien kan worden als een positieve ontwikkeling. Ook zal het zorgen voor meer leefbaarheid in de kerk. Het gebouw dient aangepast te worden met investeringskosten tot gevolg. Om deze kosten te dekken is het aan te bevelen op zoek te gaan naar inkomsten, zoals subsidie(s) en eventueel verkoop van de pastorie. Tevens is het aan te bevelen om in overleg te treden met de gemeente.

6.2.6 Zeeland

Om een duurzamer gebruik van de kerk in Zeeland mogelijk te maken is het wenselijk om de kerk multifunctioneler te gebruiken met enerzijds een kerk en anderzijds kleine bedrijven die kantoorruimte nodig hebben. Minder voor de hand ligt de kerk te sluiten en her te bestemmen naar uitvaartcentrum. Met als nadeel dat het gebouw niet meer openbaar toegankelijk is. Het toevoegen van functies in de kerk zal het gebruik ervan verder intensiveren en zorgen voor meer leefbaarheid. Een positieve ontwikkeling. Het gebouw dient aangepast te worden met investeringskosten tot gevolg. Om deze kosten te dekken is het aan te bevelen op zoek te gaan naar inkomsten, zoals subsidie(s) en eventueel verkoop van het onbebouwde deel begraafplaats. Tevens is het aan te bevelen om in overleg te treden met de gemeente.

BIJLAGE I

GEGEVENS OVER DE KERKDORPEN

AANTAL INWONERS PER KERKDORP

Kern	Aantal inwoners	Bron
Uden	35.995	CBS statline 1-1-17
Boekel	8.775	BAG juli 2018
Zeeland	6.616	CBS statline 1-7-18
Odiliapeel	1.970	CBS statline 1-1-17
Volkel	3.410	CBS statline 1-1-17
Venhorst	1.720	BAG juli 2018

LIGGING EN BEREIKBAARHEID

De gemeenten Boekel, Landerd en Uden zijn gelegen in het oostelijke deel van de provincie Noord-Brabant.

Uden heeft een strategische positie in de regio, centraal tussen de grote steden Eindhoven, Den Bosch en Nijmegen. Met een ligging en dubbele aansluiting aan de A50 heeft Uden een uitstekende verbinding met de omliggende steden.

AANWEZIGE FACILITEITEN IN DE KERNEN

Uden

Uden beschikt over vrijwel alle faciliteiten van een middelgrote stad en bereikt daarmee een groter verzorgingsgebied dan van een plaats met bijna 36.000 inwoners verwacht zou kunnen en mogen worden. Uden is direct gelegen aan de autosnelweg A50, beschikt over een modern busstation, een ziekenhuis, politiebureau, bankkantoren, bibliotheek, diverse bedrijventerreinen, kloosters, een museum voor religieuze kunst, meerdere verpleeginstellingen voor hulpbehoevenden en

ouderen, een modern en levendig winkelcentrum, parkeergarages, theater, evenementenhal, bioscoop, zwembad, popcentrum annex jongerensoos, supermarkten, autodealers, onderwijsfaciliteiten basisschool t.e.m. vwo. Het rond Uden gelegen natuurgebied 'De Maashorst' voorziet in een grote regionale behoefte.

Multicultureel centrum Uden is onderdeel van stichting Compass Uden, het is het jongerencentrum van de gemeente Uden.

Boekel

Boekel is economisch gericht op intensieve veehouderij en beschikt over een beperkt aantal faciliteiten. Alle basisvoorzieningen zijn aanwezig. Natuurgebieden voorzien vooral in recreatieve behoeften.

De MFA Nia Domo is gelegen aan het zelfde plein als de kerk.

Zeeland

Alle basale voorzieningen zijn aanwezig. De gemeente Landerd beschikt samen met Uden over een natuurgebied met bovenregionale reikwijdte, 'De Maashorst', waar o.a. wisenten in het wild leven.

De planvoorbereiding voor een MFA in Zeeland loopt. Gemeenteraad heeft besloten voor een andere locatie dan de kerk.

Odiliapeel

Odiliapeel beschikt over beperkte faciliteiten en voor diverse behoeften of activiteiten moet worden uitgeweken naar omliggende dorpen.

Venhorst

Geluidshinder door de nabijgelegen vliegbasis Volkel is een factor van betekenis. Het dorp beschikt over een tamelijk bloeiend verenigingsleven; het heeft enige bekendheid verworven door de jaarlijkse Schapendag, een schapenmarkt annex braderie.

In de kern Odiliapeel ligt de MFA Terra Victa.

Volkel

Volkel beschikt over een recreatiepark (pret- annex waterpark) met een regionale functie (Billy Bird). Het dorp is bekend in binnen- en buitenland door de gelijknamige vliegbasis (thuisbasis voor de F-16, na 2020 de F-35 en een traumahelikopter). Het dorp ligt onder de geluidscontouren van dezelfde vliegbasis hetgeen beperkende invloed heeft op de ontwikkelingsmogelijkheden. Gemeenschapshuis De Schakel ligt net als de kerk aan het Schakelplein.

Venhorst

Venhorst dateert evenals Odiliapeel uit de periode tussen beide wereldoorlogen en ontstond ten gevolge van de Peelontginningen uit die tijd. Het dorp beschikt niet over alle noodzakelijke faciliteiten. Economisch is het afhankelijk van de intensieve veehouderij. In de directe omgeving bevindt zich een instelling voor psychiatrische patiënten, Huize Padua. In het dorp is een winkel die gerund wordt door vrijwilligers.

Aangrenzend aan de pastorie en de kerk ligt gemeenschapshuis De Horst.

ONTBREKENDE FACILITEITEN

In de kernen is geen treinverbinding. Voor ov buiten de regio is de reiziger aangewezen op de busverbinding naar NS Station Oss.

Odiliapeel is voor basale gezondheidszorg aangewezen op omliggende dorpen.

In het dorp Venhorst ontbreekt een supermarkt, ook voor medische zorg is men aangewezen op omliggende dorpen.

BELANGRIJKE LOKALE ONTWIKKELINGEN

Bestuurlijk lijkt een fusie tussen gemeente Uden en Landerd aanstaande. Gemeente Boekel wil zelfstandig blijven.

Volkel: na jaren van bouwstop is er na een uitgebreide lobby met Defensie, het verleggen van vliegroutes en verbeterde woningisolatietechniek weer wat ruimte gekomen voor woningbouw waardoor de bevolkingskrimp tot staan lijkt te zijn gekomen.

BIJLAGE II

GESCHIEDENIS

KERKGEBOUWEN

DE SINT PETRUSKERK, UDEN

De eerste Sint Petruskerk, uit circa 1300, brandde in april 1886 volledig af. In 1887 werd op een andere locatie de huidige Sint Petruskerk gebouwd. Dit indrukwekkende gebouw met zijn twee torens en fraaie koepel is een van de meesterwerken van de Duitse architect Carl Weber. Naar verluidt hebben twee middeleeuwse kerken in Keulen als inspiratiebron gediend voor zijn ontwerp voor de in Romano - Gotische bouwstijl opgetrokken parochiekerk van Uden. Mede om deze reden werd kerk in 1976 aangemerkt als rijksmonument.

Tussen 1985 en 2005 is de gehele kerk gefaseerd gerestaureerd. De totale restauratiekosten bedroegen 3,86 miljoen euro. Iets meer dan de helft hiervan, 65%, werd opgebracht door subsidies. De resterende 35% werd bijeengebracht door de Udense gemeenschap en een aantal sponsors.

SINT AGATHAKERK, BOEKEL

In 1915 werden al plannen ontwikkeld om de uit 1832 daterende kerk in Boekel te vervangen. Pas 10 jaar later echter kon de nieuwe kerk worden ingewijd. Het gebouw heeft de status van rijksmonument.

De middeleeuwse kapel, welke in 1766 werd verheven tot parochiekerk, werd in 1830 vervangen door een nieuwe kerk. Wegens verkeerd materiaalgebruik begon deze kerk te verzakken. Ter vervanging werd in 1925 de huidige Sint Agathakerk gebouwd. Het materiaal van de oude kerk werd door vele Boekelaren hergebruikt.

De kerk is gebouwd in de stijl van de Amsterdamse School, naar een ontwerp van Joseph Franssen.

Deze ontwierp tevens de pastorie.

Het interieur bezit onderdelen uit het 17e-eeuwse Gemerts kapucijnenklooster, waaronder een altaar en preekstoel.

H. JACOBUS DE MEERDERE KERK, ZEELAND

Omstreeks 1500 werd in Zeeland op de huidige locatie een kerk gebouwd waarvan de fundering nog steeds zichtbaar is voor de huidige kerk. De kerk is gebouwd in 1871-1872, naar een ontwerp van C. van Dijk. Een jaar later werd de kerk ingewijd. Bij deze gelegenheid werd de kerk ook toegewijd aan de H. Jacobus de Meerdere. In 1914 werd de kerk uitgebreid met een neogotisch transept.

De kerk heeft de status van rijksmonument. Ten oosten van het kerkgebouw staat het kalkstenen Heilige Hartbeeld, daterende uit omstreeks 1920. Het is gaaf bewaard gebleven.

H. KRUISVINDINGKERK, ODILIAPEEL

De kerk is gebouwd naar een ontwerp van architect Jan de Jong, in de stijl van de Bossche School. Hij paste de architectuurtheorie van Dom Hans van der Laan toe, waarbij het zogenoemde plastische getal centraal staat. Jan de Jong wordt gezien als de architect die in vormtaal het meest baanbrekend is geweest van de Bossche School-architecten, vooral met de kerken. Deze kerk is de enige volledig gaaf gebleven kerk van zijn hand. Mede om die reden heeft de kerk de status van rijksmonument.

De kerk is gebouwd in beton, typerend voor de Bossche School. De sacristie- en pastorie aan-

Zeeland

bouw zijn uitgevoerd in een zachtgele baksteen. Het interieur is uitgevoerd in beton, natuursteen en hout. Het Bossche Schoolritme is duidelijk zichtbaar in het interieur. Het kleurgebruik, binnen deze stijl, ondersteunt de architectuur.

In de naoorlogse periode was de bouw van vele kerken noodzakelijk. De Heilige Kruisvinding is een voorbeeld van de wederopbouw 1959-1965. De kerk heeft status van rijksmonument.

H. ANTONIUS ABTKERK, VOLKEL

De oude kerk in Volkel die ruim 100 jaar dienst had gedaan werd wegens het vele onderhoud in 1937 gesloopt en een jaar later kon de nieuwe kerk worden ingewijd. De kerk is ontworpen door Johannes van Halteren in een gotische, traditionalistische bouwstijl. Ook deze kerk heeft de status van rijksmonument.

H. JOZEFKERK, VENHORST

Deze in 1934 gebouwde kerk werd in 1952 ingrijpend verbouwd. Deze kerk heeft als enige kerkgebouw in de parochie niet de status van rijksmonument, maar is wel aangemerkt als gemeentelijk monument

Venhorst

BIJLAGE III

RIJKSMONUMENTALE BESCHRIJVING

In deze opsomming zijn bewust ook niet-kerkelijke monumenten opgenomen zoals pastorieën, kapellen en beeldengroepen. De kerkervisie betreft uitdrukkelijk de kerkgebouwen. Maar in sommige gevallen is de toekomst van de kerk gerelateerd aan andere ontwikkelingen. Hierbij kan deze informatie relevant zijn.

SINT PETRUSKERK

Monumentnummer: 35829

Cultuurhistorische waarde: in monumentenregister is geen beschrijving van cultuurhistorische waarde opgenomen.

Architectuur- en kunsthistorische waarde: St.Petrus' Stoel van Antiochie. Gewijd 1890 Ch. Weber. Driebeukige kruisbasiliek in neo-romano-gotische trant met achthoekige kruising, waarop een hoge koepeltoren. Slanke achthoekige torens ter weerszijden van de voorgevel en apsiden tegen koor en de sluitgevels van het transept. Alleen de koorapsis heeft een omgang. Een tweeklaviers orgel met vrij pedaal en pneumatische tractuur gemaakt door T. Nöhren in 1906. In 1970 door de firma Verschuieren voorzien van een elektrische tractuur die niet onder de bescherming valt.

Het voornamelijk in rode baksteen uitgevoerde interieur heeft een alternerend stelsel van pijlers en zuilen, zesdelige gewelven over schip en transept en een stergewelf over het koor. Fijn gedetailleerde sculptuur aan de kapitelen. Altaarciborium uit de bouwtijd; koepelbeschildering door Jan Oosterman. Hoofdweg uit de tweede periode van Weber. Klokkenstoel met klok van Petit en Fritsen, 1890, diam. 163 cm.

Situationele- en ensemble waarde: De spitse torens en de koepel bepalen het silhouet van Uden. Gaafheid en herkenbaarheid: - (Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

HEILIG HART GROEP, UDEN BIJ DE SINT PETRUSKERK

Monumentnummer: 525594

In 1930 vervaardigde Wim Harzing voor de Sint Petrus Banden-parochie een HEILIG HART-GROEP. Deze zandstenen groep is geplaatst tussen pastorie en de al beschermde neoromaanse Petruskerk.

PASTORIE, UDEN BIJ DE SINT PETRUSKERK

Monumentnummer: 512975

De blokvormige R.K. PASTORIE uit 1903 vormt samen met de al eerder beschermde neoromaanse Petruskerk en de H. Hartgroep een gaaf ensemble. Het gebouw vertoont neo-gotische en neo-rennaissance elementen.

SINT AGATHAKERK, BOEKEL

Monumentnummer: 518257

Cultuurhistorische waarde: Het gebouw heeft cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het katholicisme in het zuiden en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de volkskerk in het interbellum.

Architectuur- en kunsthistorische waarde: Het heeft architectuurhistorisch belang door de stijl (de voor katholieke kerken betrekkelijk zeldzame Amsterdamse school) en de evenwichtige detail-

lering en is van kunsthistorisch belang door de interieuronderdelen. Het gebouw is tevens van belang als voorbeeld van het oeuvre van de architect J. Franssen.

Situationele- en ensemblewaarde: Het heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere situering, verbonden met de ontwikkeling van het kerkdorp. Gaafheid en herkenbaarheid:

Zeldzaamheid: Het is van belang vanwege de architectuurhistorische, bouwtechnische en typologische zeldzaamheid. (Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

PASTORIE, BOEKEL

Monumentnummer: 518256

De PASTORIE is in 1925 gebouwd in de stijl van de Amsterdamse School naar ontwerp van architect J. Franssen.

H. JACOBUS DE MEERDERE KERK, ZEELAND

Monumentnummer: 519136

Cultuurhistorische waarde: Het gebouw heeft cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het katholicisme in het zuiden en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van het kerkelijk centrum.

Het Heilig Hartbeeld heeft cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het katholicisme in het zuiden, in het bijzonder de ontwikkeling van de Heilig Hartdevotie en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van het Heilig Hartmonument.

Architectuur- en kunsthistorische waarde: Het heeft architectuurhistorisch belang door de stijl en de detaillering en de combinatie van kerk, pastorie en kerkhofkapel en is van kunsthistorisch belang door de interieuronderdelen. Het is tevens van belang als een representatief voorbeeld van het werk van de architect Van Dijk.

Het beeld heeft kunsthistorisch belang door de stijl en de detaillering en is van belang als voorbeeld van het werk van het Haarlemse atelier Maas.

Situationele- en ensemblewaarde: Het heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere situering, verbonden met de ontwikkeling van een typerend Brabants kerkdorp.

Gaafheid en herkenbaarheid: Het is gaaf bewaard

gebleven en van belang vanwege de architectuurhistorische en typologische zeldzaamheid. (Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

KERKHOFKAPEL, ZEELAND

Monumentnummer: 519139

Aan de westelijke zijde van de R.K. kerk van de Heilige Jacobus de Meerdere ligt het overigens niet beschermde kerkhof van de parochie, waarop een neo-gotische KERKHOFKAPEL annex BAARHUIS, waarschijnlijk van de hand van J.H.H. Groenendaal en daterend uit 1914. Omstreeks 1950 is aan de noordelijke zijde een aanbouw van een tijdelijk karakter gerealiseerd. Deze valt buiten de bescherming.

PASTORIE, ZEELAND

Monumentnummer: 519137

De R.K. PASTORIE van de parochie H. Jacobus de Meerdere staat aan de westelijke zijde van de Kerkstraat, ten zuiden van de R.K. kerk. De pastorie dateert uit het midden van de negentiende eeuw. Het blokvormige gebouw, met sobere neo-classicistische stijlelementen, heeft aan de zuidelijke zijde een annex in de vorm van een koetshuis, terwijl aan de noordelijke zijde een tweelaags uitbouw en een eenlaags dienstwoning is aangebouwd.

H. KRUISVINDINGKERK, ODILIAPEEL

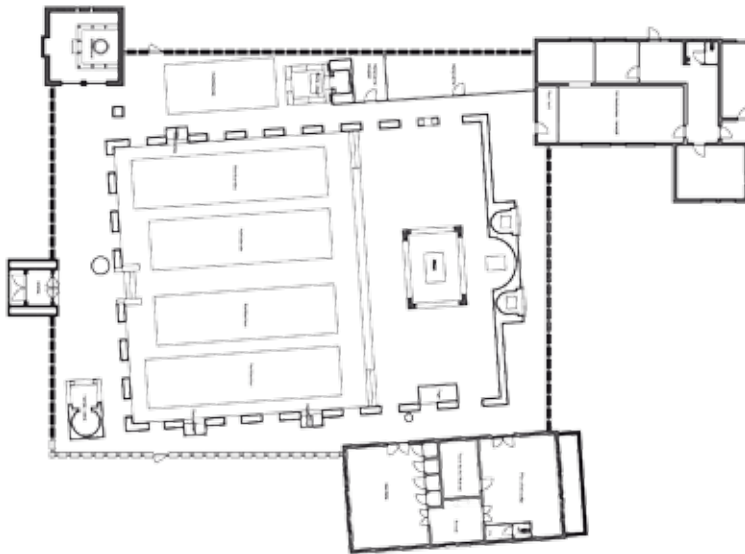
Monumentnummer: 532203

Cultuurhistorische waarde: Het ontwerp van de kerk wordt mede bepaald door de vernieuwingen in de liturgie, waarmee deze dichter bij het volk werd gebracht. De kerkzaal is één ruimte, waardoor gelovigen direct contact hebben met de viering aan het altaar.

Architectuur- en kunsthistorische waarde: De kerk is van belang voor de geschiedenis van de architectuur vanwege de volkomen toepassing van de theorie van Dom Hans van der Laan in nieuwe vormen, waarbij de basiliekvorm, die oorspronkelijk in de cursus Kerkelijke Architectuur veel werd toegepast, geheel is losgelaten.

Uit de kerken van Jan de Jong blijkt de expressieve kracht van een consequente doorvoering van het plastisch getal. Daarnaast verwerkte hij in de plattegrond van zijn kerken de richtingen van de omliggende straten. Omdat deze vaak niet haaks op elkaar aansluiten, doorbrak hij de gewoonte van de rechthoekige plattegrond. Van deze kerken is

de kerk in Odiliapeel de enige die nog niet is gesloopt of ingrijpend is gewijzigd. Daardoor is het een van de meest bijzondere kerken van de Bossche School.

Het bijzondere van juist deze kerk is dat De Jong twee vierkante blokken met verdraaiing in elkaar heeft gevoegd. Het buitenste blok van stroken beton en glas staat evenwijdig aan de ene straat, het vierkante blok van de kerkzaal, dat boven de buitenmuur uittorent is evenwijdig aan een andere straat. Om de beleefbaarheid van ruimte van de kerkzaal aangenamer te maken, zette hij een baldakijn rond het altaar, omringd door lage muren. Overal is het plastische getal herkenbaar, dat consequent is doorgevoerd.

De toepassing van beton voor deze kerk en gewassen grindbeton is typerend voor deze stijl.

Situationele- en ensemble waarde: Het kerkgebouw is beeldbepalend voor het centrum van het dorp Odiliapeel.

Gaafheid en herkenbaarheid: De kerk is, zowel in ex- als in interieur en inrichting in oorspronkelijke staat. Het gebouw is goed herkenbaar, als voor de bouwtijd en de architectuurstroming van de Bossche School, modern kerkgebouw.

Zeldzaamheid: De kerk, inclusief inrichting, is de enige nog bestaande complete kerk uit het oeuvre van Jan de Jong, geheel volgens de architectuurtheorie van de Bossche school. (Bron: www.cultureelerfgoed.nl)

H. ANTONIUS ABTKERK, VOLKEL

Monumentnummer: 512968

Cultuurhistorische waarde: De kerk is van cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het katholicisme in het zuiden van Nederland en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de volkskerk in het interbellum.

Architectuur- en kunsthistorische waarde: Het heeft architectuurhistorisch belang door de stijl en de detaillering is tevens van belang als voorbeeld van het oeuvre van de architect Van Halteren. Het heeft kunsthistorisch belang wegens de aanwezige bouwsculptuur.

Situationele- en ensemble waarde: De kerk heeft ensemble waarde vanwege de plaats in het dorpsilhouet.

Gaafheid en herkenbaarheid: Het gebouw is gaaf bewaard gebleven. (Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

BIJLAGE IV

BOUWKUNDIGE BESCHRIJVING

DE SINT PETRUSKERK, UDEN

De opzet van de Petruskerk is een driebeukige kruisbasiliek. Aan weerszijden van het middenschip liggen twee zijbeuken. Tegen het koor en het dwarschip zijn straalkapellen gebouwd. Aan de uitbouw van de zijbeuken, het dwarschip en de verschillende straalkapellen zijn nog kleine torens toegevoegd. De verschillende bouwvolumes vormen aan de koorzijde van de kerk een complex geheel.

Een hoge koepeltoren staat boven een achthoekige viering. De koepel boven deze kruising maakt van de Petruskerk een kruiskoepelkerk.

SINT AGATHAKERK, BOEKEL

De driebeukige kruiskerk met hoge hoektoren heeft een vrijwel rechthoekige plattegrond. De gevels zijn opgebouwd uit machinale bakstenen, voorzien van siermetselwerk. De daken zijn bedekt met verbeterde Hollandse dakpannen en leien in maasdekking.

H. JACOBUS DE MEERDERE KERK, ZEELAND

De driebeukige, basilicale kerk met transept is uitgevoerd in baksteen. Het geheel wordt afgedekt door een zadeldak met lei in maasdekking.

H. KRUISVINDINGKERK, ODILIAPEEL

De kerk is gebouwd in beton, typerend voor de Bossche School. De sacristie- en pastorie aanbouw zijn uitgevoerd in een zachtgele baksteen. Het interieur is uitgevoerd in beton, natuursteen en hout.

H. ANTONIUS ABTKERK, VOLKEL

De driebeukige kruiskerk met westtoren is uitgevoerd in baksteen en gedekt met leien. Het interieur vertoont schoon metselwerk in een donkere baksteen, met gewelven in een gele baksteen.

H. JOZEFKERK, VENHORST

De bakstenen kruiskerk is opgetrokken in Delftse Schoolstijl en bestaat uit een eenbeukig schip met vijf traveeën en een transept met een verhoogde vieringstoren. De vieringstoren wordt gedekt door een tentdak met achzijdige klokkentoren (dakruiter) die getopt wordt door een ui. De dwarsbeuken en het schip worden gedekt door zadeldaken. De gevels hebben rechthoekige vensters en de zijgevels hebben steunberen.

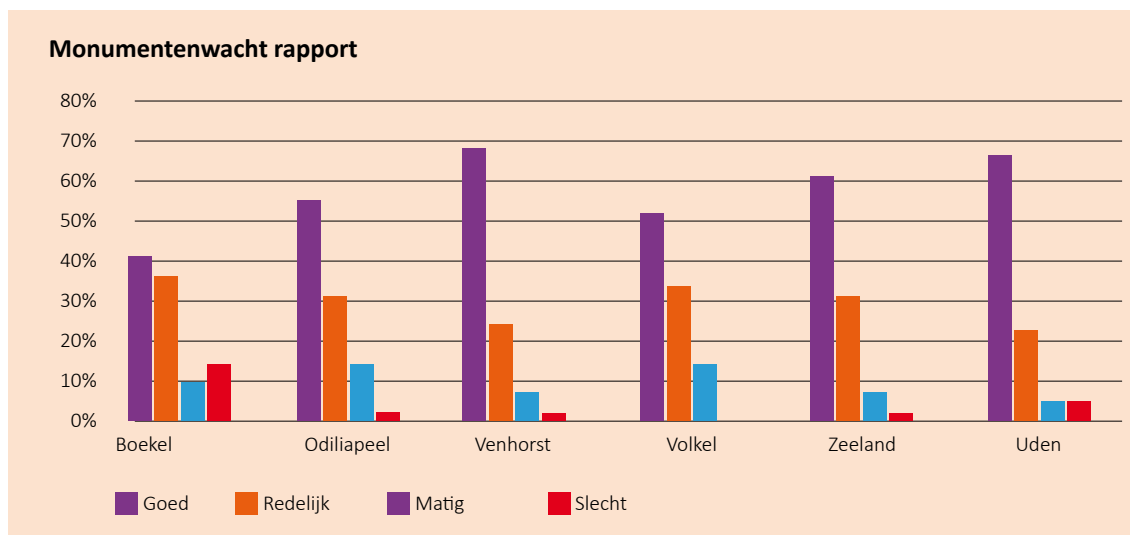
BIJLAGE V

STAAT VAN ONDERHOUD

De staat van onderhoud van de kerken in de parochie Sint-Petrus is redelijk tot goed.

De rijksmonumentale kerken worden om de twee jaar gecontroleerd door de monumentenwacht. De parochie heeft hiertoe een abonnement afgesloten met de monumentenwacht. De monumentenwacht brengt op basis van een inspectie rapportage uit. Op verschillende rubrieken wordt een

kwalificatie van de staat van onderhoud gegevens: goed, redelijk, matig, slecht. Onderstaande tabel geeft het overzicht obv rapportage van de monumentenwacht. Boekel, Venhorst, Volkel en Zeeland zijn onderzocht in 2016, Odiliapeel in 2017 en Uden (Sint-Petrus) in 2018.

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat de kerkgebouwen van de Sint-Petrus parochie over het algemeen goed tot redelijk onderhouden zijn.

De rapportage van de monumentenwacht wordt bij de parochie gebruikt als basis voor de onderhoudsrapportage. Ondanks het feit dat de kerk van Venhorst geen rijksmonument is wordt deze regelmatig geïnspecteerd.

BIJLAGE VI

VIGEREND

BESTEMMINGSPLAN

DE SINT PETRUSKERK, UDEN

Bestemmingsplan 'Centrumplan Hoek Promenade Uden'

Bestemming: maatschappelijk, gelegen in het groen en aangrenzend aan centrumgebied.

SINT AGATHAKERK, BOEKEL

Bestemmingsplan 'Kom Boekel 2007'

Bestemming: maatschappelijk, omringd door woon- en centrumbestemmingen.

H. JACOBUS DE MEERDERE KERK, ZEELAND

Bestemmingsplan 'Kom Zeeland en Kom 't Oventje - 2014'

Bestemming: maatschappelijk, omringd door andere maatschappelijke functies en woon- en centrumbestemmingen.

H. KRUISVINDINGKERK, ODILIAPEEL

Bestemmingsplan 'Odiliapeel 2012'

Bestemming: maatschappelijk, omringd door woon- en centrumbestemmingen.

H. ANTONIUS ABTKERK, VOLKEL

Bestemmingsplan 'Volkel 2012'

Bestemming: maatschappelijk, omringd door centrumfuncties.

H. JOZEFKERK, VENHORST

Bestemmingsplan 'Kom Boekel 2007'

Bestemming: maatschappelijk, omringd door wonen en andere maatschappelijke functies.

Aan het perceel grenst een groen gebied.

Venhorst

BIJLAGE VII

DEELNEMENDE PAROCHIANEN

Deelnemende parochianen
Leeftijdsopbouw per 1 december 2018

BOEKEL

Leden*, peildatum 01-12-2018

Aantal RK - niet RK		Aantal met status hoofd		Leeftijden globaal		Burgelijke staat	
Gezindte RK	2245	Hoofd RK	1372	RK tot 7 jaar	72	Niet geregistreerd	180
Gezindte niet RK	22	Hoofd niet RK	12	RK 7 tot 65 jaar	1530	Achter gebleven partner	
Totaal gezindte	2267	Totaal hoofd	1384	65 jaar en ouder	579	Beëindigd partnerschap	
				Niet geregistreerd	86	Gehuwd	1014
						Relatie ontbonden	151
						Ongehuwd	760
						Geregistreerd partnerschap	1
						Gescheiden	35

Aantal met status lid

Leden RK	873
Leden niet RK	10
Totaal leden	883

Overzicht leeftijdsopbouw van leden per 01-12-2018, ■ ongeacht gezindte, ■ Rooms Katholieke (RK)-leden

0-9 jaar	132 132
10-19 jaar	196 194
20-29 jaar	225 223
30-39 jaar	351 349
40-49 jaar	323 317
50-59 jaar	280 278
60-69 jaar	213 210
70-79 jaar	247 242
80-89 jaar	177 177
90 jaar en ouder	37 37
niet geregistreerd	86 86

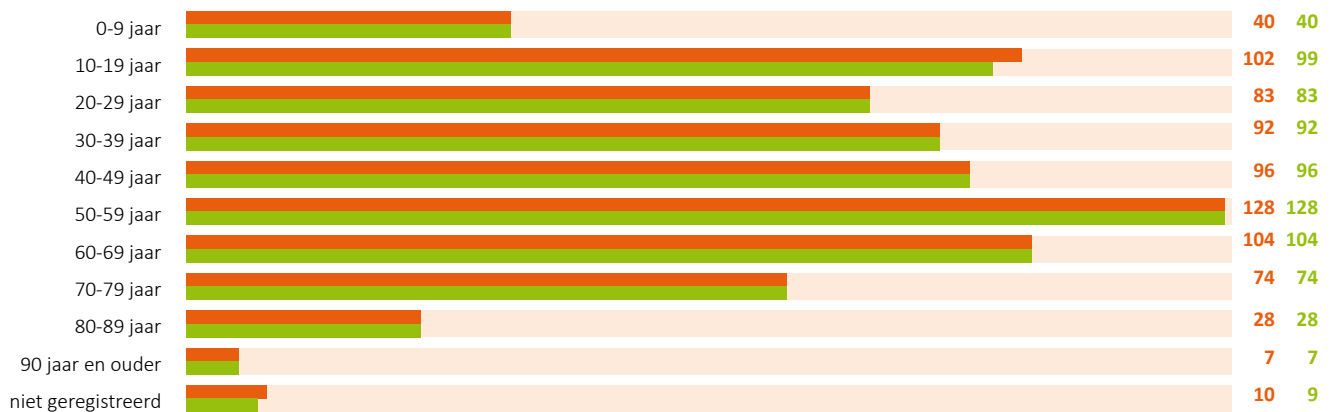
* het aantal ingeschreven leden in de ledenadministratie van de parochie

VENHORST

Leden*, peildatum 01-12-2018

Aantal RK - niet RK		Aantal met status hoofd		Leeftijden globaal		Burgelijke staat	
Gezindte RK	760	Hoofd RK	353	RK tot 7 jaar	15	Niet geregistreerd	158
Gezindte niet RK	4	Hoofd niet RK	1	RK 7 tot 65 jaar	582	Achter gebleven partner	
Totaal gezindte	764	Totaal hoofd	354	65 jaar en ouder	157	Beëindigd partnerschap	
				Niet geregistreerd	10	Gehuwd	360
						Relatie ontbonden	21
						Ongehuwd	170
						Geregistreerd partnerschap	2
						Gescheiden	5

Overzicht leeftijdsopbouw van leden per 01-12-2018, ■ ongeacht gezindte, ■ Rooms Katholieke (RK)-leden

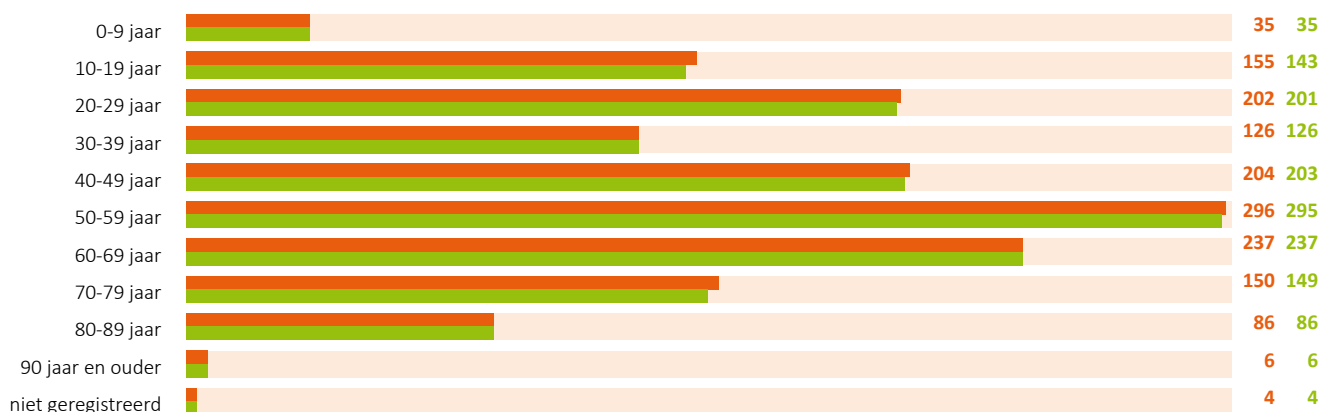

ODILIAPEEL

Leden*, peildatum 01-12-2018

Aantal RK - niet RK		Aantal met status hoofd		Leeftijden globaal		Burgelijke staat	
Gezindte RK	1485	Hoofd RK	704	RK tot 7 jaar	16	Niet geregistreerd	5
Gezindte niet RK	5	Hoofd niet RK	3	RK 7 tot 65 jaar	1111	Achter gebleven partner	
Totaal gezindte	1490	Totaal hoofd	707	65 jaar en ouder	359	Beëindigd partnerschap	
				Niet geregistreerd	4	Gehuwd	814
						Relatie ontbonden	52
						Ongehuwd	461
						Geregistreerd partnerschap	7
						Gescheiden	19

Overzicht leeftijdsopbouw van leden per 01-12-2018, ■ ongeacht gezindte, ■ Rooms Katholieke (RK)-leden

VOLKEL

Leden*, peildatum 01-12-2018

Aantal RK - niet RK		Aantal met status hoofd		Leeftijden globaal		Burgelijke staat	
Gezindte RK	2787	Hoofd RK	1395	RK tot 7 jaar	23	Niet geregistreerd	32
Gezindte niet RK	18	Hoofd niet RK	7	RK 7 tot 65 jaar	1941	Achter gebleven partner	
Totaal gezindte	2805	Totaal hoofd	1402	65 jaar en ouder	836	Beëindigd partnerschap	
				Niet geregistreerd	5	Gehuwd	1545
		Aantal met status lid				Relatie ontbonden	61
		Leden RK	1392			Ongehuwd	906
		Leden niet RK	11			Geregistreerd partnerschap	10
		Totaal leden	1403			Gescheiden	32

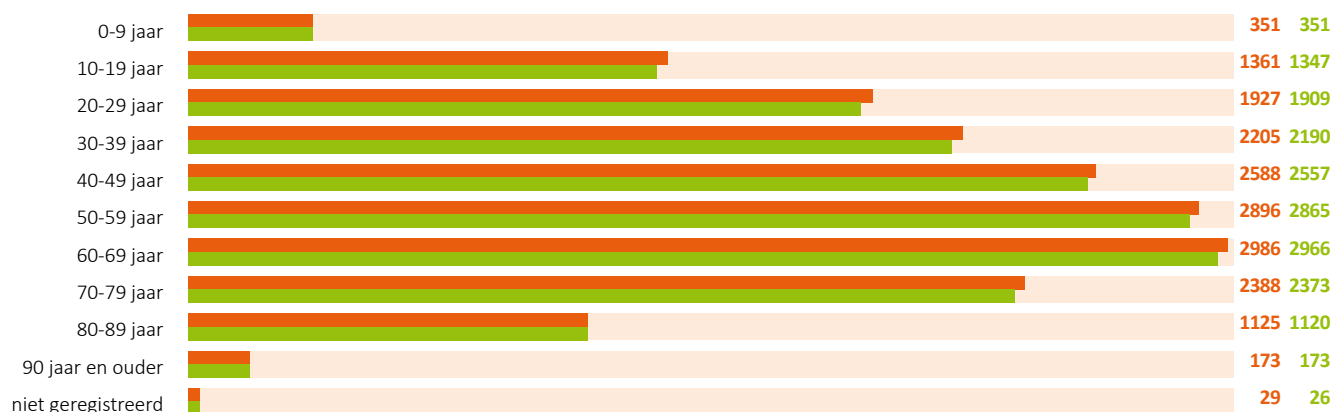
UDEN

Leden*, peildatum 01-12-2018

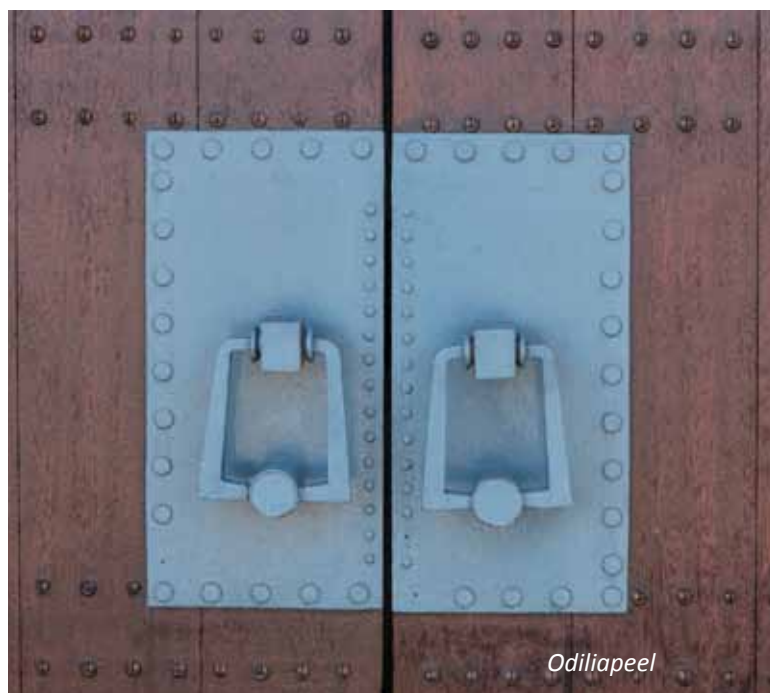
Aantal RK - niet RK		Aantal met status hoofd		Leeftijden globaal		Burgelijke staat	
Gezindte RK	17877	Hoofd RK	10447	RK tot 7 jaar	172	Niet geregistreerd	79
Gezindte niet RK	152	Hoofd niet RK	85	RK 7 tot 65 jaar	12597	Achter gebleven partner	
Totaal gezindte	18029	Totaal hoofd	10532	65 jaar en ouder	5231	Beëindigd partnerschap	1
				Niet geregistreerd	29	Gehuwd	8831
						Relatie ontbonden	1087
						Ongehuwd	6108
						Geregistreerd partnerschap	87
						Gescheiden	574

Aantal met status lid	
Leden RK	7430
Leden niet RK	67
Totaal leden	7497

Overzicht leeftijdsopbouw van leden per 01-12-2018, ■ ongeacht gezindte, ■ Rooms Katholieke (RK)-leden

* het aantal ingeschreven leden in de ledenadministratie van de parochie

BIJLAGE VIII

FINANCIËLE SITUATIE

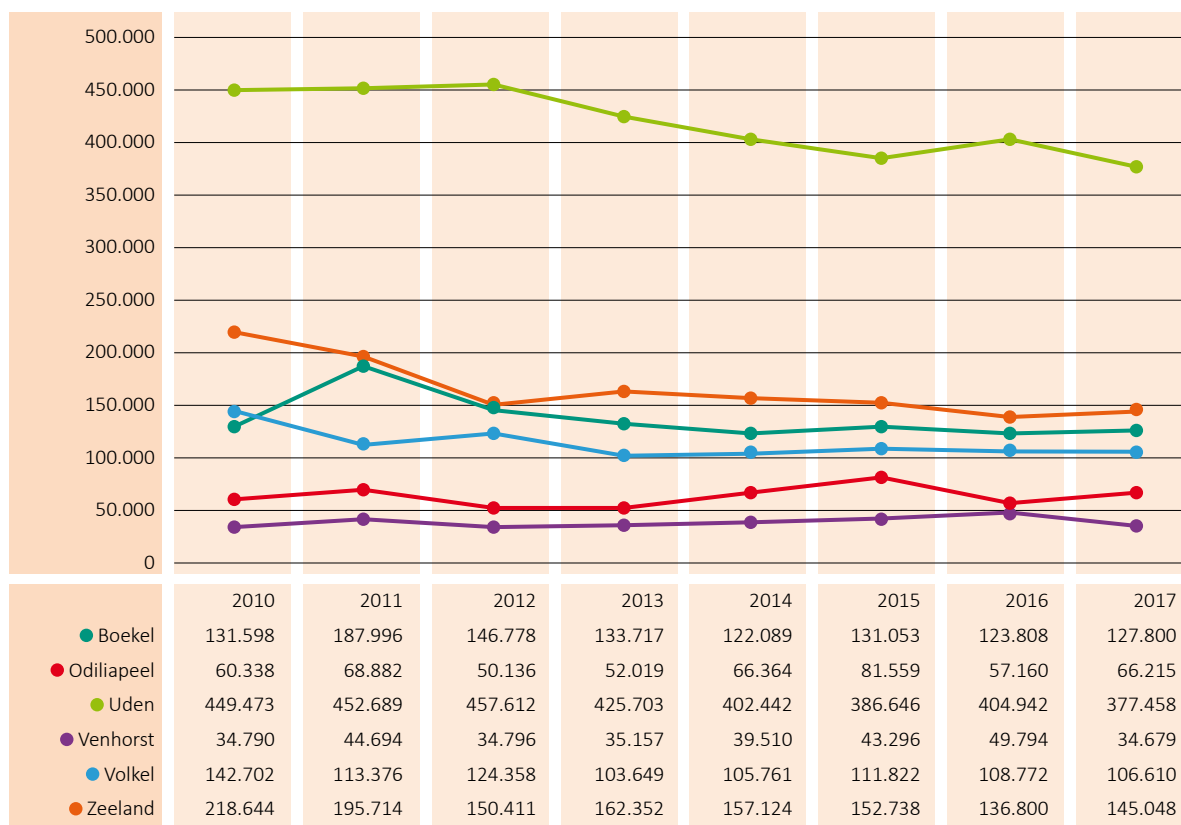
Een goed inzicht in de financiële toestand van de parochie hoort bij een zorgvuldige en verantwoorde afweging bij de besluitvorming omtrent de toekomst van de kerkgebouwen.

Hoewel deze afweging zeker niet alleen financieel is, is dit wel een belangrijke factor om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien.

De parochie beschikt over zes kerken waarvan vijf de status van rijksmonument hebben en een kerk de status van gemeentelijk monument heeft (Venhorst). Voor alle rijksmonumenten is bij het rijk

een subsidie aangevraagd volgens het Besluit rijks subsidiëring instandhouding monumenten (BRIM) en toegekend. Deze subsidie bedraagt 50% van de werkelijk begrote onderhoudskosten voor de komende jaren. Telkens na afloop van de subsidieperiode (zes jaren) kan een nieuw verzoek worden ingediend. Het onderhoud moet zoveel mogelijk worden uitgevoerd door Erkende Restauratie Bedrijven (ERB). Bovendien houdt de rijksdienst toezicht op een juiste uitvoering van de werkzaamheden. Voor een duidelijk overzicht zijn hieronder enkele grafieken toegevoegd.

Exploitatieoverzicht

In het exploitatieoverzicht zijn de totale uitgaven (per kern) in beeld gebracht. Door een stringent bezuinigingsbeleid van het parochiebestuur zijn deze uitgaven de afgelopen jaren teruggebracht. De belangrijkste uitgaven posten bestaan uit: Personeelskosten, kosten onroerend goed, kosten eredienst, pastoraal, begraafplaatsen en beheer.

De belangrijkste inkomsten posten bestaan uit: Bijdragen parochianen, opbrengst uit bezittingen en beleggingen, opbrengst begraafplaatsen.

Zoals in onderstaande grafiek is te zien kampt de parochie nog steeds met een tekort op de exploitatierekening, anders gezegd, meer uitgaven dan inkomsten. Dit betekent dat we jaarlijks nog interen op het vermogen. Uiteraard kan en mag dit niet onbeperkt doorgaan, een belangrijke reden om als bestuur kritisch te kijken naar de toekomst.

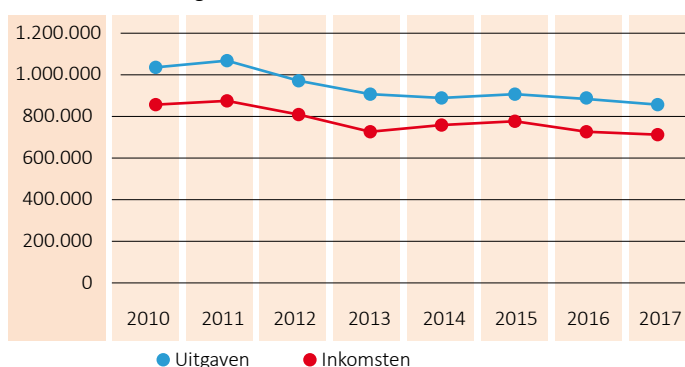
Bij de start van de gefuseerde parochie Sint Petrus Uden bedroeg het nadelig exploitatiesaldo €250.000,-. Ondanks de negatieve effecten van de economische crisis en dalende inkomsten van parochianen is dit omgebogen in een dalende tendens. Echter, we zijn er nog niet! Onderstaand is het verloop van het exploitatieresultaat grafisch weergegeven.

PERSONEELSKOSTEN:

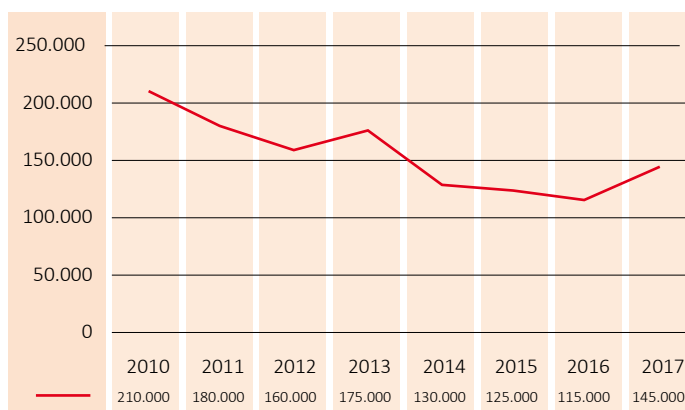
In §2.2.3 is de samenstelling van het pastoraal team opgenomen. Binnen enkele jaren zullen beide diakens met pensioen zijn gegaan. Pastoraal gezien zal dit een behoorlijke aderlating zijn en hoe dit vertrek t.z.t. ingevuld kan/moet worden is thans nog een open vraag.

Het is niet uitgesloten dat dit consequenties gaat hebben in de wijze van pastorale zorgverlening. Ook financieel gezien zal dit consequenties hebben.

Totale uitgaven en inkomsten

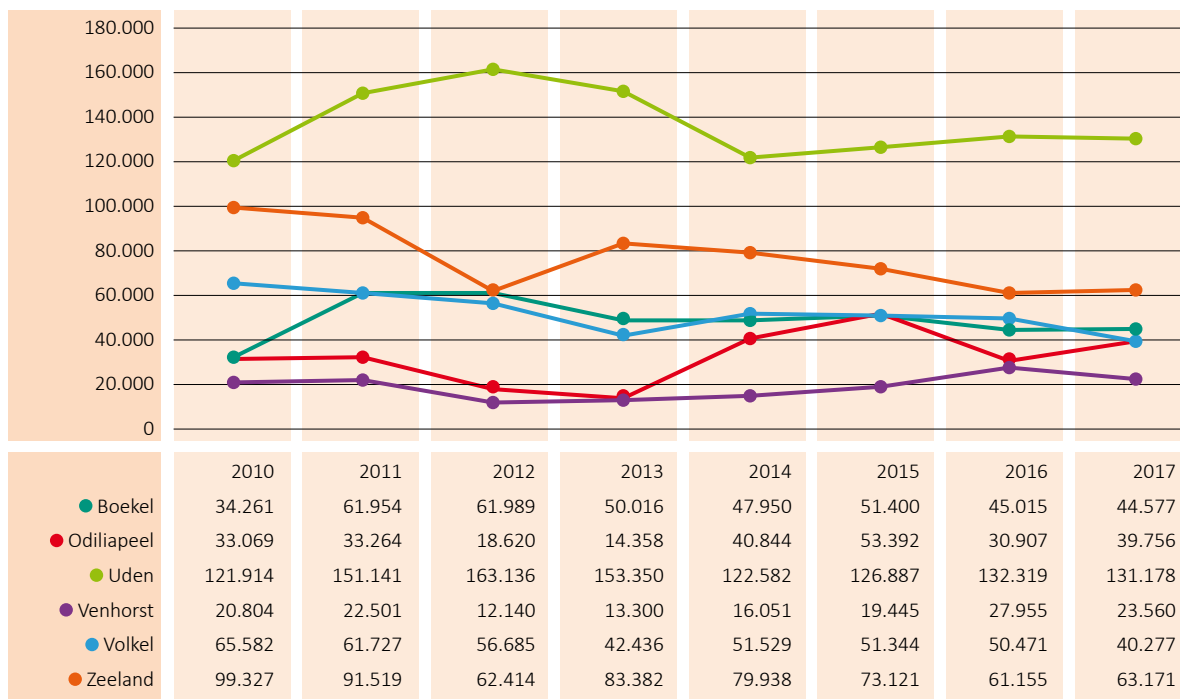
(Negatief) exploitatieresultaat parochie Sint-Petrus Uden

ONROEREND GOED:

In onderstaande grafiek zijn de kosten onroerend goed over de afgelopen jaren cijfermatig en in beeld weergegeven. Deze kosten, gewoon onderhoud, energiegebruik, belastingen en verzekeringen blijven relatief constant. Punt van zorg blijft met name de hoge energierekening. In de toekomst zullen dan ook initiatieven noodzakelijk zijn om meer duurzaam en zuiniger met energie om te gaan. Op langere termijn zal dit mogelijk een besparing op kunnen leveren.

Kosten Onroerend goed

BEGRAAFPLAATSEN

In de kernen Odiliapeel, Volkel en Zeeland beschikt men nog over een eigen begraafplaats. Het onderhoud hiervan kan thans nog door vrijwilligers worden verricht. In de toekomst is het nog maar de vraag of dit gecontinueerd kan worden, m.a.w., dit kan een extra kostenpost gaan worden. Van de vooruitbetaalde grafrechten en grafonderhoud is een voorziening getroffen. Jaarlijks valt een gedeelte hiervan vrij ten gunste van de exploitatie.

Daar het aantal begravingen een jaarlijks dalende tendens vertoont, o.a. als gevolg van meer crematies, is de verwachting dat de jaarlijkse vrijval over 5 jaar is gehalveerd.

Dit betekent een forse aderlating in de exploitatie.

Voorzieningen begraafplaatsen

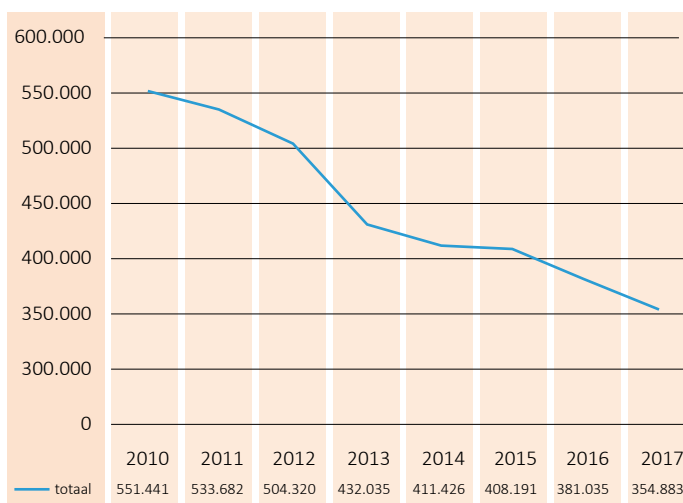
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Odiliapeel	69.838	65.797	73.484	81.234	76.860	83.536	83.961	85.387
Volkel	192.087	202.705	170.546	175.195	187.545	195.194	194.586	190.370
Zeeland	261.102	249.574	271.171	265.598	267.713	259.986	256.793	247.789

BIJDRAGEN PAROCHIANEN:

De bijdragen van de parochianen bestaan uit: Parochiebijdragen, collectegelden, misintenties, uitvaarten en giften. Deze post laat al jaren een forse daling zien, met als gevolg een toenemend exploitatietekort dat niet alleen kan worden opgevangen door bezuinigingen. In onderstaande grafiek is heel duidelijk te zien hoe fors de bijdragen zijn teruggelopen, in de in de grafiek aangegeven periode met maar liefst 35%.

Kortom mede een reden om zorgvuldig naar de toekomstmogelijkheden om te zien.

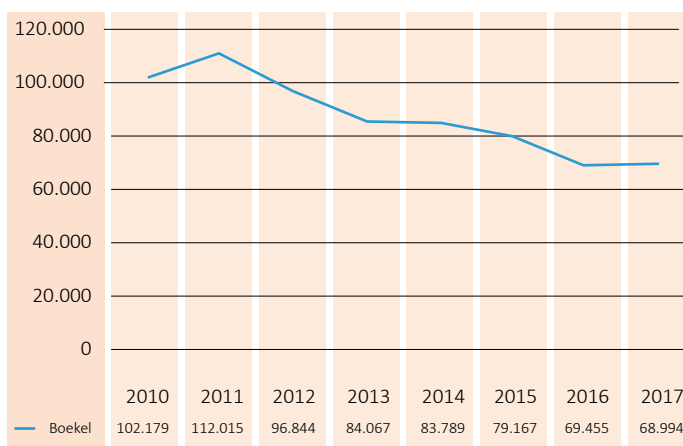
Totale inkomsten parochianen

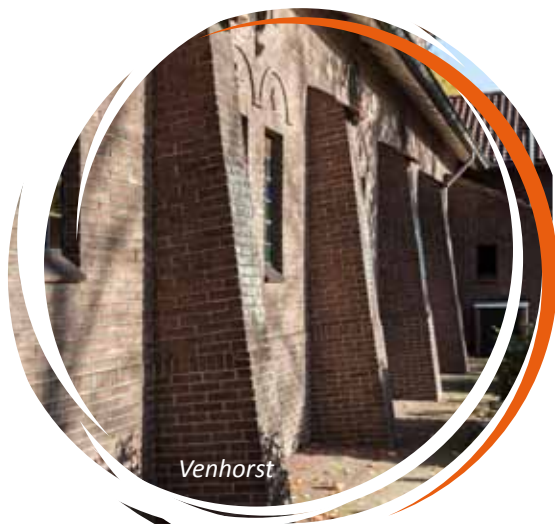
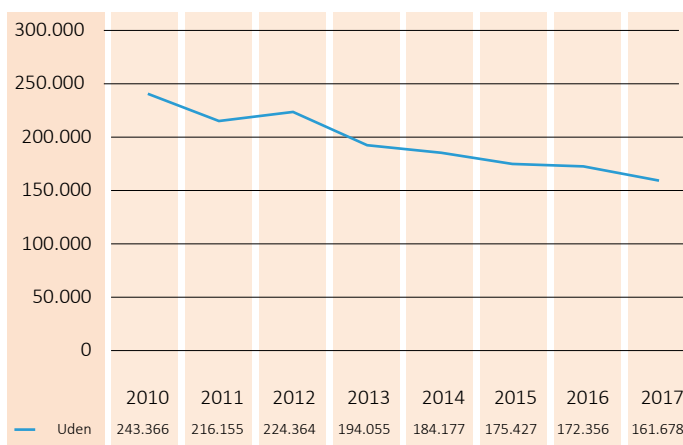
Parochiebijdragen per kern

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Boekel	102.179	112.015	96.844	84.067	83.789	79.167	69.455	68.994
Odiliapeel	28.181	30.910	17.808	17.574	16.599	19.342	17.568	13.215
Uden	243.366	216.155	224.364	194.055	184.177	175.427	172.356	161.678
Venhorst	22.832	18.819	17.613	13.878	13.168	14.137	12.724	10.429
Volkel	55.982	61.817	56.461	48.287	45.032	42.335	36.264	32.997
Zeeland	98.901	93.966	91.230	74.175	68.661	77.781	72.667	67.570
Totaal	551.441	533.682	504.320	432.035	411.426	408.191	381.035	354.883

Parochiebijdragen Boekel

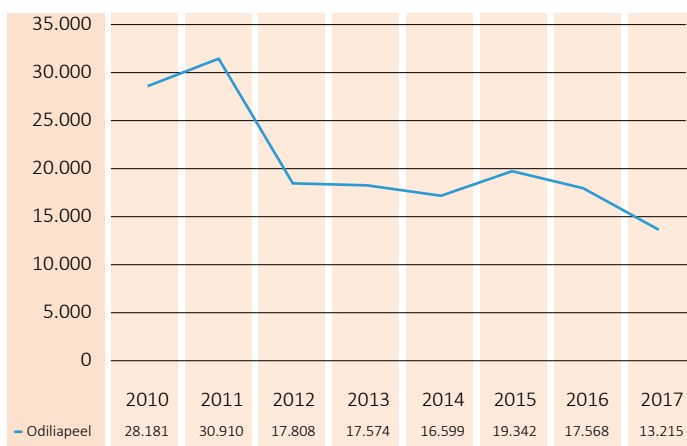

Parochiebijdragen Uden

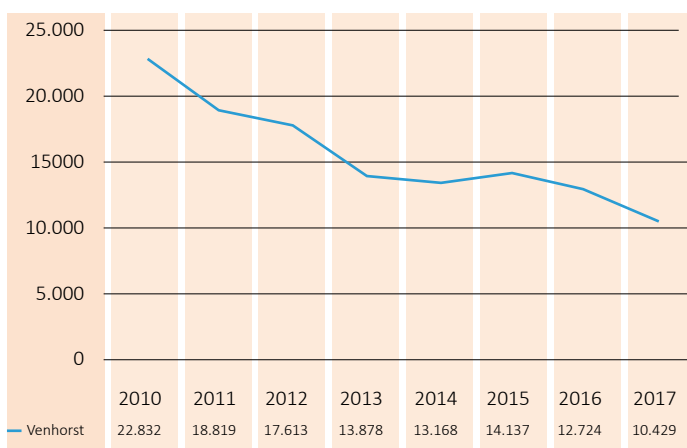

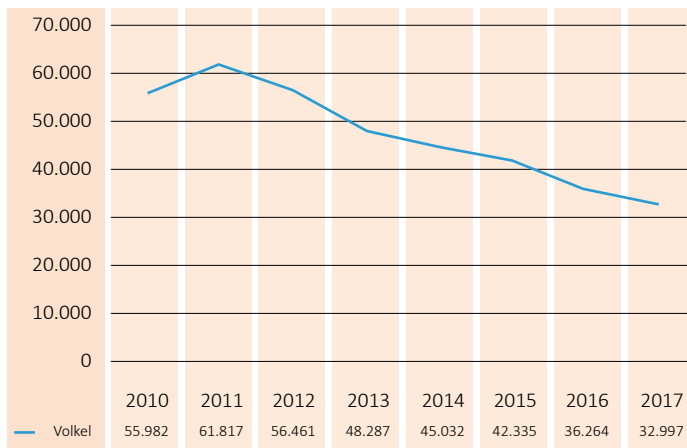
Parochiebijdragen Odiliapeel

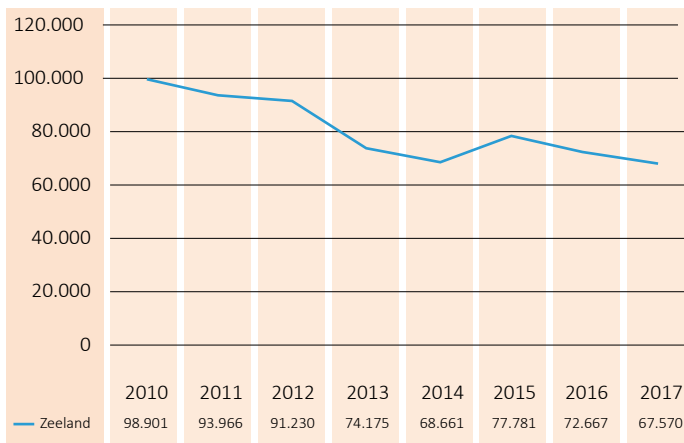
Parochiebijdragen Venhorst

Parochiebijdragen Volkel

Parochiebijdragen Zeeland

OPBRENGST BEZITTINGEN EN BELEGGINGEN:

Deze bestaan uit huren, pachten, opbrengst zendmasten en opbrengst van beleggingen.

In de kernen Boekel, Odiliapeel en Zeeland zijn zendmasten geplaatst welke jaarlijks een aanzienlijke bijdrage leveren aan de exploitatie inkomsten.

Naar de toekomst toe zit hierin ook een risico. Het is gezien de technische ontwikkelingen aannemelijk dat in de toekomst de zendmasten vervangen kunnen worden. Hierdoor kan een aanzienlijk deel van de huidige inkomsten komen te vervallen, hetgeen een forse aderlating voor de exploitatie op kan leveren. Het is realistisch hiermee rekening te houden.

BEGRAAFPLAATSEN:

Zoals eerder vermeld beschikken de kernen Odiliapeel, Volkel en Zeeland nog over een eigen begraafplaats. Jaarlijks wordt een gedeelte van de vrijgevallen grafrechten en onderhoudskosten ten gunste van de exploitatie geboekt. Zoals eerder aangegeven zal deze vrijval over vijf jaar ongeveer zijn gehalveerd, waarmee rekening gehouden moet worden.

SAMENVATTEND:

Hiermee is inzicht gegeven in het huidige kosten en opbrengstenpatroon van de parochie.

Risico factoren liggen bij de begraafplaatsen, parochiebijdragen en zendmasten. Inzicht in de toekomstige inkomsten en uitgaven als een kerkgebouw een nevenfunctie krijgt of voor volledige herbestemming wordt aangemerkt, kan eerst worden verkregen als het parochiebestuur, mede op basis van de input van de klankbordgroepen, besloten heeft welke koers men zal varen. Aanvullende haalbaarheidsonderzoeken zullen hier dan meer inzicht in moeten verschaffen.

Duidelijk is wel dat de parochie zichzelf geen buitensporige investeringen kan veroorloven.

Parochie **Sint Petrus**

Uden - Boekel - Odiliapeel - Venhorst - Volkel - Zeeland